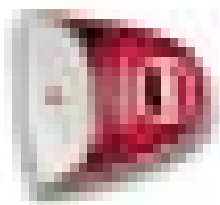
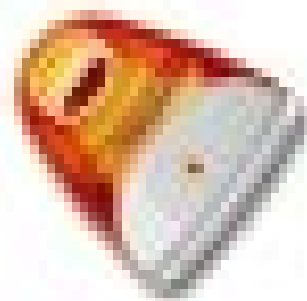
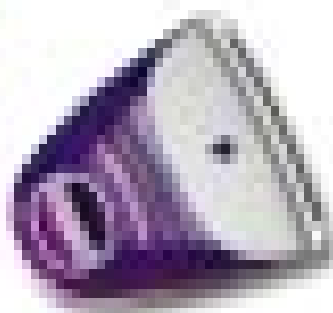

48,-

Introduktion til Macintosh

Mac OS 8.5/8.6

Mac OS 8.5/8.6

Karl Antz

www.KnowWare.dk

Velkommen til...

... som den første Mac sagde i sin tid helt tilbage i 1984. I computersammenhæng er det næsten før stenalderen.

Men allerede dengang var Macintosh et andet ord for brugervenlighed. Og det gælder den dag i dag for denne "personlige computer": den er fra begyndelsen bygget op med henblik på brugervenlighed og nem adgang til et hav af muligheder.

Hvadenten du har tænkt dig at bruge din Mac til arbejde eller underholdning, til tekstbehandling eller besøg på Internettet, til avanceret billedarbejde eller til at lave din egen musik – det kan lade sig gøre uden de helt store problemer.

Hvad finder du her?

Dette hæfte forsøger at give en kort introduktion i de mange muligheder, som Mac'ens styresystem tilbyder. Hvis du aldrig har rørt en computer, er det ikke noget problem – vi lægger ud med de helt elementære ting.

Men også hvis du allerede kender noget til computere – og måske ligefrem til Mac'en – vil du finde en hel del, som sikkert er nyt for dig. Jeg kan den dag i dag overraskes af små tricks, der letter arbejdet – tricks, der bare er vældig godt skjulte i systemet.

Når det er sagt, må jeg pointere endnu engang, at Mac'ens styresystem er lagt an på nysgerrige folk – mennesker, der ganske vist ikke har lyst til at grave sig dybt ned i tekniske spidsfindigheder, men til gengæld gerne leger sig frem til nye arbejdsmuligheder.

... og hvad skal din Mac kunne?

I dette hæfte beskriver jeg den version af Mac'ens styresystem, der hedder MacOS 8.5/8.6.

Styresystemet er den software, der skaber hele din Mac's arbejdsgrundlag, de regler, som den anvender til sit arbejde. I takt med, at der hele tiden udvikles nye tekniske muligheder, skal styresystemet tilpasses og ændres. Denne systemversion udkom i efteråret 1998 og er den mest brugervenlige og åbne version, som systemet hidtil har kunnet præstere.

Også hvis du har en tidligere version af systemet, vil du her finde hjælp til mange ting – men sådan noget som f.eks. søgemaskinen Sherlock kan du altså kun bruge, hvis du har systemversionen 8.5 eller senere.

Lidt teknisk snak

Mac'ens brugervenlighed betyder, at der under overfladen gemmer sig et hav af – ofte aldeles usynlige – hjælpeprogrammer. I dette hæfte vil vi ikke komme ind på hver og en af dem – det ville nemlig fylde mere end et digert leksikon. Vi vil først og fremmest se på, hvordan du bedst tilpasser Mac'en til dine egne behov.

Det betyder, at kontrolpanelerne fylder det meste af hæftet – ganske enkelt, fordi du her får kontrol over, hvordan maskineriet gør sit arbejde. Også indstillinger vil vi se på.

Derimod vil vi ikke se på udvidelserne og de mange usynlige baggrundsprogrammer – disse værktøjsgrupper er jo netop kendetegnet ved, at du slet ikke lægger mærke til dem.

Hjælp under læsningen

Læs hæftet, mens du sidder foran Mac'en. Du lærer simpelthen hurtigere på den måde.

Du vil opdage, at en del af teksten står med en anden skrift og et andet udseende. Det betyder, at der her er tale om lidt mere avanceret stof. Ofte er det netop her, du finder de små tips og tricks, der gør din Mac mere strømlinet.

☞ Hvis du ser dette tegn, er der tale om et specielt fif, som kan lette dit arbejde.

⚠ Dette tegn står for en advarsel, som du absolut bør lægge mærke til.

Bagest i hæftet finder du indholdsfortegnelse og stikordsregister.

Og en ting til: det er ikke forbudt at bruge Mac'ens interne hjælpesystem – trykker du på hjælpetasten, dukker det op og tilbyder en masse råd og vejledning.

Tak til...

først og fremmest Barbara Adler, som udover indholdsmæssig og moralsk support har lavet et kæmpearbejde med billederne, og til Thinlay Wangchuk. Desuden tak til Søren Berg, Ranji Guhr, Peter Gersmann, Lennart Pasborg, Thomas Tvegaard og William Vonsild.

Spænd bæltet...

turen begynder. Jeg håber, du vil nyde den – og opdage, hvor brugervenlig og alsidig sådan en Mac faktisk er.

Du tænder for din Macintosh ...

ved at trykke på tænde- eller starttasten øverst til højre på tastaturet, og en lille smilende Mac melder sig på skærmen. I bunden springer en række små symboler frem og forsvinder igen. Dernæst ser du øverst en menulinie, i højre side af skærmen viser der sig et antal større symboler, og nederst står en linie, der indeholder en række minisymboler. Skrivebordet er tonet frem. Og hvad er så det for noget?

Skrivebordet

Tænk på skrivebordet som dit arbejdsbord – det sted, hvor alt dit arbejde bliver gjort. Her skriver du breve, laver tegninger, spiller spil, surfer på Internet ... kort sagt er det her, det hele sker.

Du bevæger dig rundt på arbejdsbordet med musen. Når du bevæger den på sin musemåtte, ser du, at en lille pil på skærmen på skærmen følger bevægelserne. Peger du på et element og trykker kort på muse-

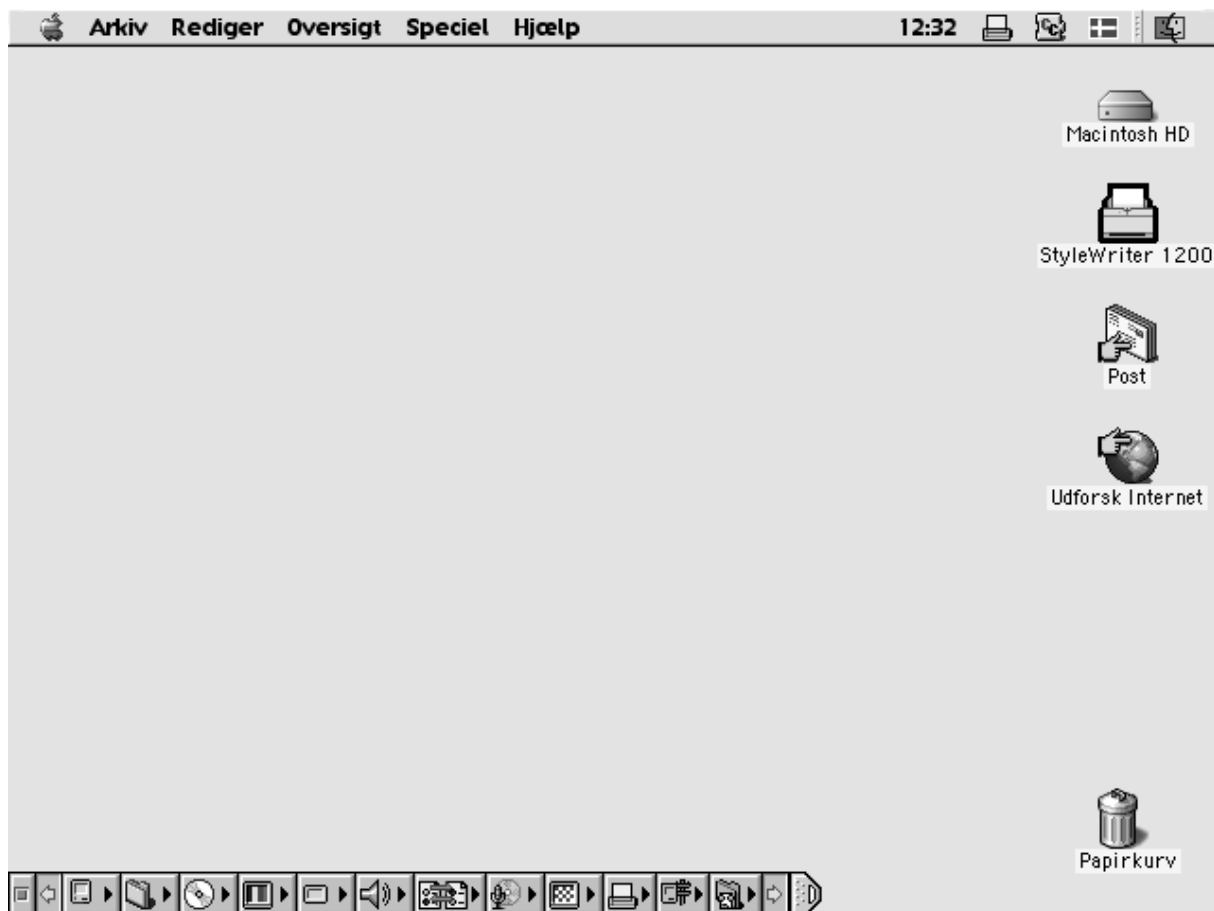
knappen, med andre ord: *klikker* du på det, bliver det mørkt – du har *markeret* det.

Så snart du har markeret et element, kan du gøre noget med det - du kan manipulere det. Og det er det, der er hele hemmeligheden bag den grafiske brugerflade: i stedet for at skrive kommandoer, som er vanskelige at huske, manipulerer du objekter i et skærmbillede, der via deres udseende fortæller dig noget om deres funktion.

Det letter dit arbejde, men det kræver væsentligt mere af din computer - den skal nemlig konstant opbygge og forandre disse objekter på skærmen. Intet under, at Mac'en idag er en kraftig krabat ...

Arbejdsflade og arkivskab

Et rigtigt arbejdsbord har en stor arbejdsflade og en mulighed for at gemme alt det, man laver. Arbejdsfladen ligger foran dig, og på dens højre side ser du som nævnt nogle symboler. De står for elementer i Mac'en.

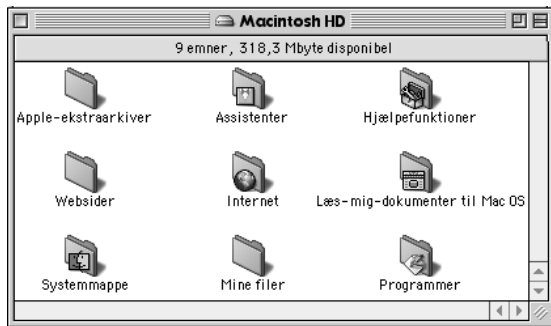

Harddisken

... er så at sige dit arkivskab. Den indeholder alt, hvad der skal til for at Mac'en kan arbejde – i en struktur af mapper og undermapper.

Vil du se, hvad der ligger i skabet, kan du gøre det på flere måder. Lad os starte med den nemmeste metode, som du vil bruge mange gange i dit Mac-liv.

Du fører den sorte pil med musen hen på harddiskens symbol og klikker to gange lige efter hinanden på det – med andre ord, du *dobbeltklikker* harddisken. Det fører til, at der åbner sig et vindue på skrivebordet, som viser dig indholdet af din harddisk.

Inde i de mapper, du ser her, skjuler sig alle de dybere lag i dit arkivskab. Du åbner mapperne på samme måde som harddisken – med et dobbeltklik.

☞ **Harddisken kaldes Macintosh HD, men du må gerne give den et andet navn: du klikker på navneskiltet under symbolet. Efter et øjeblik bliver skriften negativ – navnet er markeret. Nu kan du skrive det nye navn. Hvad du kalder disken, er helt op til dig selv. Jeg har f.eks. kaldt min Maya. Iøvrigt kan du også forsyne din harddisk med et nyt symbol – hvordan, får du at vide på side 20. Her ser du min harddisk efter en sådan operation.**

Skrivebordsprinter

Under harddiskens symbol ser du et symbol for din skrivebordsprinter. Det er praktisk: hvis du vil udskrive f.eks. et brev, trækker du det hen på printersymbolet – det vil sige, at du klikker på det, holder museknappen nede og slipper, når du lander på symbolet (som derved bliver markeret). Så bliver det udskrevet.

StyleWriter 1200

Internet-symboler

Med de næste to symboler, "Post" og "Udforsk Internet", aktiverer du dit emailprogram og din webbrowser.

Papirkurven

Endelig ser du nederst den uundværlige papirkurv. Takket være den kan du smide ting og sager ud. Men den er så at sige et mellemlager – dobbelt klikker du den, ser du, at alt stadig ligger der. Papirkurvens indhold forsvinder først endegyldigt, når du har tømt den.

Menulinien

Ovenover arbejdsfladen ser du menulinien. Den indeholder flere punkter. Klikker du med musen på et af disse punkter, klapper der en menu ned, som indeholder flere menukommandoer.

Æblemenuen

Længst til venstre på menulinien ser du Apples logo – et lille regnbuefarvet æble. Det står for æblemenuen, som vi vender tilbage til.

Efter æblemenuen følger en række menuer, der hver indeholder de menukommandoer, som hænger sammen med netop denne menu. Herfra styrer du altså, hvad der skal ske på Mac'en.

Programmenuen

På menulinens højre side ser du en række små symboler. Længst til højre står Finders symbol. Det er synligt, fordi du lige nu bruger det program, som hedder Finder. Hvis du har åbnet for flere programmer samtidig, vil du her se symbolet for det aktive program.

Uret

Endelig kan du konstatere, hvad klokken er, ved at se på det lille digitale ur i menulinien. Klikker du på uret, ser du datoen. Efter et øjeblik springer visningen tilbage til uret.

16:03

22/11/98

Kontrollinien

Nederst på skærmen står som nævnt en lille række af symboler, den såkaldte kontrollinie. Den giver dig direkte adgang til mange af din Mac's funktionsmåder.

Her kan du f.eks. indstille farvedybden og billedstørrelsen på din skærm – eller du kan styre afspilningen af en musik-CD fra Mac'ens CD-drev.

Brug Mac'en til noget

Nu har du set, hvad der umiddelbart dukker op på skrivebordet. Lad os så komme igang med at lave noget arbejde på det – for det er jo egentlig det, der er meningen.

Et program

Vi kan begynde med at skrive et brev. Mac'en indeholder et lille tekstprogram. Desværre ligger det ikke umiddelbart fremme.

Lad os igen se på vores harddiskvindue. Her er der en mappe, som hedder **Programmer**. Den åbner vi sådan, som vi gjorde med harddisken – vi dobbeltklikker den. Indeni ligger der et program ved navn **Tekst & lyd**. Det åbner vi ganske som vi plejer: med endnu et dobbeltklik.

På nuværende tidspunkt har du nok fundet ud af, at dobbeltklikket er en helt fundamental teknik i betjeningen af Mac'en ...

Skriv et brev

Tekstprogrammet åbner en stor tom skriveflade i et vindue. Det nemmeste er vel bare at begynde, så du kan skrive følgende:

København, 19. november 1998

Kære Ole,

jeg har lige købt mig en computer. Det er spændende, men jeg skal vænne mig til, at ting her foregår på en lidt anden måde end jeg er vant til fra min gode gamle skrivemaskine. Jeg skal ikke bruge nær så meget kraft på tasterne – de reagerer faktisk allerede på et let lille tryk.

Så hører jeg heller ikke den lille ringeklokke, der kræver et lineskift - maskineriet skifter linie ganske af sig selv.

Hvis jeg vil have et nyt afsnit, kommer jeg jo alligevel ikke udenom et eller ligefrem to lineskift. Men det er da til at leve med, når jeg ellers sparer så mange anslag.

Og så skal jeg ikke snavse mine fingre til, når jeg skifter farvebånd - sådan noget findes nemlig ikke! Det er lige før jeg savner det ...

Hvis du i skyndingen skriver forkert, kan du med pileastene på tastaturet springe tilbage til fejlen. Prøv det – du følger bare pilenes retning. Eller du sætter musens indsætningsmærke i teksten, som du jo frit kan bevæge, med et enkelt klik lige efter fejlen. Så trykker du på slette-tasten og skriver de rigtige bogstaver.

Gemme

Formodentlig vil du gerne bevare dine ord for eftertiden. Det lader sig nemt gøre – Mac'en har jo harddisken, altså arkivskabet, netop til dette formål. Og det har ovenikøbet den fordel, at du altid kan genåbne og genbruge et brev, som du én gang har gemt.

Du sætter musepilen i menu-linien på **Arkiv** og laver et klik.

Nu falder der en menu med flere punkter ned. Her vælger du det punkt, der hedder **Arkiver**.

Det fører til, at der åbner sig en *dialogbox*. Sådan en box er Mac'ens mulighed for at spørge dig, hvad den skal lave. Der findes mange forskellige former for dialogboxe, men denne her forekommer igen og igen.

I den lille ramme under skiltet Macintosh HD ser du en liste af de mapper og filer, som din harddisk indeholder. Hvis du dobbeltklikker på en af dem, udfoldes den, og dens navn flytter op i skiltet.

Lige nu vil vi gemme vores brev på skrivebordet – altså klikker du på Macintosh HD, og der springer en såkaldt *popupmenu* frem. Her vælger du **Skrivebord**. Eller endnu nemmere: du klikker på skiltet **Skrivebord** i dialogens højre side.

Nederst til højre i dialogen ser du hele to **fil-symboler**. Det venstre betegner en ganske almindelig fil. Hvis du klikker på knappen ved siden af det højre, oprettes der et **Standard-layout** – hvis du dobbelt-klikker en sådan fil, åbnes der en kopi af den, mens originalet forbliver uændret.

Som du ser, foreslår Mac'en dig at kalde brevet for Uden navn. Det siger ikke særlig meget, så du markerer det ved at trække musen *med boldt museknap* hen over ordene og ændrer den ved at skrive f.eks. BREV TIL OLE. Endelig klikker du på **Arkiver**, og dit færdige BREV TIL OLE dukker pænt og nydeligt op som et lille symbol på skrivebordet.

Fra denne dialogbox kan du også oprette en ny mappe, som du derefter kan gemme brevet i. Og skulle du alligevel ikke ønske at gemme brevet, klikker du på **Annuller** i stedet for på **Arkiver**. Så spørger programmet, når du afslutter det, om du vil gemme brevet, hvortil du svarer nej.

Udskrive

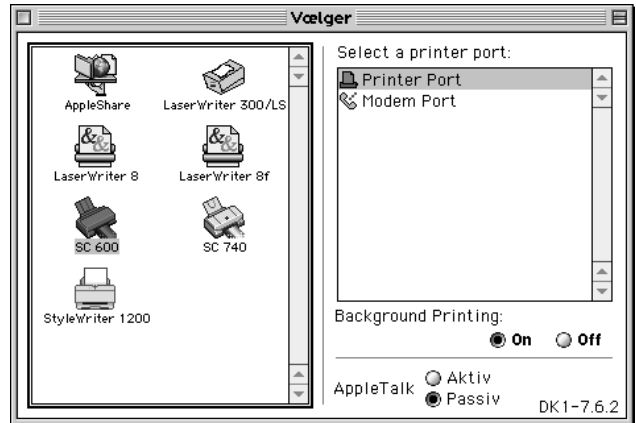
Du mangler at *udskrive* brevet. Altså skynder du dig at tænde for printeren. Dernæst går du med musen til menulinien, klikker på **Arkiv** og vælger menukommandoen **Udskriv**.

Den slags menukommandoer kommer vi til at nævne mange gange. For nemheds skyld vil vi fra nu af skrive det sådan her: **Arkiv|Udskriv**.

Du kan også trække dit nye dokument hen på skrivebordsprinteren, som vi tidligere har gennemgået.

I den dialogbox, som nu viser sig på skærmen, klikker du på **Udskriv** og lader maskineriet om at gøre resten. Når brevet er udskrevet, afslutter du sagen ved at vælge menukommandoen **Arkiv|Slut**.

Da du installerede din printer, fulgte du vel anvisningerne. Hvis Mac'en ikke kan finde en printer, spørger den dig, hvad den skal gøre. Spørgsmålet formuleres forskelligt, alt efter omstændighederne. Resultatet vil givet være, at du skal gå til Vælgeren under **Æble** menuen og vælge en printer.

Her får du tilbudt alle på din Mac installerede printere. Du vælger en af dem, klikker på tilslutningsporten og lukker vælgeren med et klik på firkanten øverst til venstre i vinduet.

Ændre i brevet

Lad os antage, du har glemt en vigtig meddelelse i dit brev. Altså åbner du det igen. Men du behøver ikke starte med at åbne programmet. Forhåbentlig ser du stadig symbolet for dit brev på skrivebordet. Du sætter musepilen på det og dobbelt-klikker. Som du ser, åbnes brevet – ved automatisk at aktivere **Tekst & lyd**. Du tilføjer ændringerne og lukker programmet.

Men nu dukker der en ny dialogbox op, som spørger dig, om du vil arkivere dine ændringer. Klikker du bare på **Arkiver**, gemmes ændringerne, og den gamle version er tabt. Vil du gemme begge versioner, klikker du på **Arkiver ikke**, vælger menukommandoen **Arkiv|Arkiver som**, giver dokumentet et nyt navn og gemmer det med et klik på **Arkiver**.

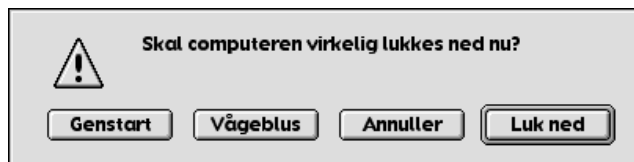
Efter denne omvej afslutter du programmet – denne gang med en tastaturløsevej, som findes i alle programmer: du holder kommandotasten (⌘ eller ⌘) ned og trykker på tasten Q. Det står for det engelske Quit, frit oversat Afslut. Programmet lukker sig. Fra nu af skriver vi tastaturløseveje sådan her: ⌘+Q.

På tastaturet er denne taste som sagt mærket både med kløvermærket ⌘ og med lille æble. Derfor kaldes den for det meste **Æble** tast – men det officielle navn er **kommandotast**.

Slukke Mac'en

Det må vist være informationer nok for denne gang – så du slukker for maskineriet ved at vælge menukommandoen **Speciel|Luk ned** eller trykke på starttasten.

Mac'en er lidt tvivlrådig og tilbyder dig for en sikkerheds skyld fire valgmuligheder:

- Du kan **genstarte** computeren – i så fald bringer maskinen lige orden i sine systemer og starter på en frisk.
- Du kan også vælge at sætte den på **vågeblus** – så lukkes skærmen og harddisken ned, men Mac'en er fortsat tændt. Når du trykker på en vilkårlig tast, vågner den igen. Vil du spare strøm i længere pauser, er det nok en god ide.
- Du kan **annullere** din beslutning og fortsætte, som om intet var hændt.
- Og endelig kan du lukke det hele ned. Lige nu vil du slukke for maskinen, altså vælger du **Luk ned**.

☞ Du har sikkert set, at Luk ned er fremhævet med dobbelt ramme. Det gør sagen lettere: i stedet for at flytte musen til dette punkt og klikke, kan du nøjes med at trykke på Enter-tasten, og Mac'en lukker ned.

☞ Sluk aldrig din Mac ved at trykke på kontakten foran på computeren eller slukke for strømmen. Så rydder Mac'en nemlig ikke op efter sig. Der kommer uorden i dens interne bogføring, og når det er sket nogle gange, kan den ikke finde ud af, hvad der ligger hvor, og bryder sammen. Hvis du er heldig, når den lige at sende en nødmelding, så du eventuelt kan gemme ikke-gemt arbejde. Men i værste fald går det hele bare i stå – musen nægter at bevæge sig, ingen menupunkter dukker mere op, hele maskineriet er så at sige frosset.

Når sagen først er kommet så vidt, er der faktisk ingen anden udvej – du skal slukke på kontakten eller slukke for strømmen. Men i så fald reparerer Mac'en ved næste start automatisk sin harddisk. Mere om det i kapitlet om vedligeholdelse på side 58.

Finder – alle programmers moder

Vi har lige skrevet et brev, som vi derefter har arkiveret og udskrevet. Vi har altså lavet tre ret forskellige ting med vores Mac. Og dermed har vi, ganske uden at lægge mærke til det, demonstreret, hvad en moderne computer egentlig er for noget.

Sagt ganske kort er det en universel værktøjskasse, som kan udføre meget forskellige opgaver, alt efter det værktøj der benyttes. Og værktøjet på en computer – det er de programmer, som den er udstyret med.

Du kan altså udvide din Mac's evner ved at sætte flere forskellige programmer i den. Da disse programmer skal udføre forskellige opgaver, fungerer de i sagens natur på ret så forskellige måder – og så skulle man tro, at du skulle lære en utrolig masse forskellige teknikker.

Men så svært er det heldigvis ikke – en fordel ved Mac'en er, at de fleste programmer fungerer på næsten samme måde.

Hvad betyder det for dig som bruger? Først og fremmest kan du gå ud fra, at bestemte ting fungerer præcist på samme måde i så godt som alle programmer. Har du lært dem én gang i et program, kan du straks anvende dem i andre.

Du har allerede set to eksempler på programmer. Det ene var ret indlysende: du har skrevet brevet til Ole med programmet Tekst & lyd.

Det andet program er Finderen, systemets hjælper, som du først og fremmest møder gennem skrivebordet og harddisken med dens undermapper.

Finder

☞ **Hvordan udtales denne krabat forresten? De fleste Macbrugere accepterer, at den er født amerikansk, og siger „fajnder“.**

Selve systemet arbejder faktisk kun i det skjulte. Det sørger for, at vinduerne tegnes, at menupunkter udføres, at computeren i det hele taget fungerer. Finderen derimod *er* faktisk et program – den har en menulinie og kan gemme og manipulere ting ganske som alle andre programmer. Forskellen til et normalt program er først og fremmest, at Finderen altid ligger i baggrunden, mens du arbejder i et andet program.

Vil et program f.eks. gemme et dokument, springer Finderen straks hjælpende til. Det så du, da du gemte brevet. Den dialogbox, som dukkede op på skærmen, finder du i næsten samme form i alle programmer.

Det fortæller dig forøvrigt endnu noget om din Macintosh: du kan arbejde med flere programmer på samme tid, i dette tilfælde **Tekst & lyd** og **Finder**. Til enhver tid vil ét program blandt dem, der for tiden arbejder, være i forgrunden.

☞ **Du kan skifte til Finderen eller et andet program på flere måder – du kan klikke direkte på skrivebordet for at vende tilbage til Finderen, du kan klikke i et vindue, der hører til et andet program, eller du kan vælge det fra den lille programmenu øverst til højre på skærmen, som vi nævnte i starten. Denne programmenu har fået mange nye evner i den aktuelle systemversion – på side 34 kan du læse mere om det.**

Lad os tænde vores Mac igen og arbejde lidt med Finderen – på den måde lærer vi nogle teknikker, som vi også kan bruge i de fleste andre programmer.

Menulinie og kommandoer

Ved hjælp af menulinien får du Mac'en til at gennemføre de opgaver, som du har brug for i en given situation. Hvert menupunkt indeholder en række underpunkter, som viser sig, når du klikker på det.

Arkiv

Arkiv	
Ny mappe	⌘N
Åbn	⌘O
Udskriv	⌘P
Flyt til Papirkurv	⌘⇧X
Luk vindue	⌘W
Vis Info	▶
Mærke	▶
Dubler	⌘D
Opret henvisning	⌘M
Føj til favoritter	
Læg væk	⌘Y
Find...	⌘F
Vis original	⌘R
Sidelayout...	
Udskriv skrivebord...	

Du har formodentlig stadig BREV

TIL OLE liggende på skrivebordet.

Klik på det og vælg menuen

Arkiv, som vises her. De fleste punkter står tydelige i sort skrift.

Nogle få står mere utydelige. Det har sin grund: de sorte menupunkter kan du aktivere. De grå derimod er passive. Og som du ser, hænger det sammen med, hvad der er meningsfyldt lige nu – f.eks. står der intet vindue åbent, altså kan der heller ikke lukkes noget vindue. Systemet

sørger i baggrunden for, at kun de ting, der lige nu er meningsfyldte, fremstår som aktive.

Rediger

Rediger	
Fortryd	⌘Z
Klip	⌘X
Kopier	⌘C
Sæt ind	⌘V
Slet	
Vælg alt	⌘A
Vis skuffe	
Indstillinger...	

Lad os se på det i endnu en menu.

Denne gang vælger du **Rediger** – og trækker musen ned til **Indstillinger**. Som du ser, bliver punktet markeret. Når du slipper museknappen, åbnes der en dialogbox.

Dette menupunkt er meget vigtigt i næsten alle programmer. Nogle

programmer har dog flyttet det til andre menuer. Hvor det end står, bør du altid se på dette punkt. Når du er blevet fortrolig med din Mac, har du nemlig her en vis indflydelse på, hvordan et program fungerer.

I Finderens tilfælde definerer du her først og fremmest, hvordan dine vinduer skal se ud. Men lad os vente lidt – foreløbig ved vi endnu ikke rigtigt, hvad et vindue egentlig er for noget.

Oversigt

Der er yderligere tre menuer i Finder. I

Oversigt-menuen finder du flere muligheder for at indstille dine vinduer.

Oversigt	
✓ Som symboler	
Som knapper	
Som liste	
Som vindue	
Som faneblad	
Ordn	
Sorter	▶
Nulstil kolonnepositioner	
Oversigtsvalg...	

Speciel

Du har allerede stiftet bekendtskab med **Speciel**-menuen, da du slukkede for din Mac. I denne menu kan du ud over at slukke for Mac'en også tømme papirkurven, skubbe CD'er, udskiftelige harddiske og disketter ud – og slette, altså formatere, disketter og diske.

Speciel	
Tøm papirkurv...	
Skub ud	⌘E
Slet disk...	
Vågeblus	
Start igen	
Luk ned	

Hjælp

Endelig er der menuen **Hjælp**. Her kan du ikke blot aktivere Mac'ens interne hjælp, men

Hjælp	
Hjælpecenter	
Vis hjælpebobler	
Mac OS-hjælp	⌘?

også slå små praktiske hjælpebobler til, korte forklaringer af mange elementer i Mac'en. Til at begynde med er de praktiske – i det lange løb er de forstyrrende.

Så meget foreløbig om menulinien. Som sagt fungerer andre programmer på samme måde – gennem menupunkterne definerer du, hvad Mac'en i en given situation skal gøre. At der siden er kommet mange andre muligheder for styringen af programmer til, ændrer intet ved, at disse menuer er den fundamentale måde at styre et program på og at få gjort sit arbejde.

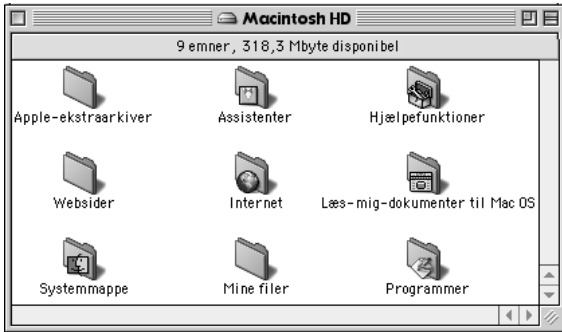
Hjælpe-menu

Brug denne menu til at få oplysninger om brugen af Macintosh.

Vinduer, mapper og symboler

Begrebet *vindue* har været nævnt flere gange. Men hvad er sådan et vindue egentlig for noget?

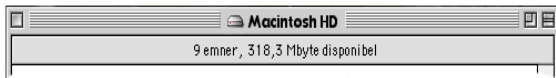
Lad os først se på et ganske simpelt eksemplar: vinduet for din harddisk, som du åbnede på side 4. Du åbner disken lige igen med et dobbeltklik:

Sådan et vindue giver automatisk en masse informationer, som hjælper dig i dit arbejde – forudsat du tyder dem rigtigt. Lad os først se på vinduets ydre rammer.

Udenom et vindue

Foroven ser du vinduets *titellinie*. Den fortæller dig, hvad det hedder – men den har også nogle små firkanter, med hvis hjælp du kan manipulere vinduet på forskellige måder.

Nedenunder titellinien ser du informationer om indholdet af vinduet. Billedet viser en harddisk, som indeholder 9 forskellige emner, og der er cirka 318 Megabyte fri plads.

 Yderst til højre ser du en firkant med en tynd vandret linie. Den fungerer som en slags rullegardin for hele vinduet: hvis du klikker på den, klapper vinduet sammen, så du kun ser dets titellinie med titlen og de tre firkanter. Klikker du atter på *foldefeltet*, som det officielt hedder, folder vinduet sig straks ud igen.

 Lige ved siden af er der sat en lille firkant ind i en firkant, det såkaldte *zoomfelt*. Klikker du på den, ændrer vinduet sin størrelse – hvordan, det afhænger lidt af, om det indeholder ikke synlige elementer. Vi vender tilbage til disse ikke synlige elementer.

 Den sidste firkant, som står helt til venstre, er tom. Klikker du på den, lukkes vinduet.

Foldefeltet og lukkefeltet finder du forøvrigt på samme måde i titellinien for nogle dialogboxer, mens zoomfeltet mangler – en dialogbox har altid en fast størrelse.

Inden vi går videre, åbner du endnu et vindue. Du vælger **Programmer** – på den måde kan du ikke blot arbejde med forskellige størrelser, men ser også de diverse elementer, som et vindue kan indeholde.

Som du ser, indeholder dette vindue mere, end det umiddelbart viser – altså netop de nævnte ikke synlige elementer. Nederst og til højre ser du to såkaldte *rullebjælker*:

Hvis du klikker på den mørke del og trækker mod den lyse, forskydes vinduets indhold tilsvarende, og den hidtil ikke synlige del vises. Hvis du klikker i den lyse del af bjælken, springer hele vinduets indhold på en gang i den tilsvarende retning, så langt det nu kan.

Endelig ser du i nederste højre hjørne en ansamling af pile samt nogle diagonale streger. Hvis du klikker på en af pilene, bevæger vinduets indhold sig langsomt, et trin ad gangen, i pilens retning. Hvis du holder museknappen nede på pilen, glider indholdet jævnt gennem vinduet. Og de diagonale streger hjælper dig med at indstille vinduets størrelse – du klikker på dem og holder museknappen, mens du trækker i den ønskede retning, indtil vinduet har den rette størrelse. Når du bagefter klikker på zoomfeltet, springer vinduet tilbage til den størrelse, det havde lige før.

Hvis du vil flytte hele vinduet på dit skrivebord, kan du også gøre det: du klikker på vinduets titellinie eller dets tykke kant, holder igen museknappen nede og trækker vinduet til det ønskede sted, hvor du så slipper museknappen.

Mens vi nu har to åbne vinduer, er der et meget vigtigt punkt: der kan altid kun være ét *aktivt* vindue. Du kender det ved den kendsgerning, at dets titellinie og ramme står helt klart.

Det passive vindue derimod har en "afbleget" titellinie og ramme:

Vinduets indhold

Såvidt rammerne omkring vinduer. Lad os nu se på indholdet – og starte med harddiskens vindue.

Harddisken indeholder et antal mapper. En *mappe* på en computer er i bund og grund det samme som en mappe i et arkivskab: en beholder, som du kan lægge dokumenter og undermapper i.

De fleste mapper i harddiskvinduet har deres eget symbol. Lad os se på tre af dem.

De har alle den samme form – en lille mappe. Men der er også en iøjnefaldende forskel: de er forsynet med hver sit lille billede, der giver en antydning af mappens indhold.

 I **Systemmappen** opbevares alt, hvad der grundlæggende skal til for at få din Mac til at fungere. Systemmappen bør du ikke pille ved, medmindre du ved, hvad du gør. Som du ser, viser mappens symbol det lille Finder-billede.

 Mappen **Internet** indeholder logisk nok ting, som har med Internettet at gøre. Den bliver automatisk indrettet af systemet, lige som systemmappen og mange andre mapper. Og som mange andre mapper – men ikke dem alle – får den også automatisk en lille illustration med på vejen.

Det samme gælder for mappen **Programmer**. Den illustreres med en lille firkant på spidsen samt en hånd, der skriver på det. I Mac'ens **Programmer** symbolverden står det for et program, altså kan du ikke blot læse, men også umiddelbart se, at denne mappe indeholder programmer. Kaster du et blik på mappens indhold – på foregående side ser du et billede af den – ser du, at symbolerne antager forskellige former. Også disse former fortæller dig noget om indholdet.

Tekst & lyd

Apple Video Player

Apple FM Radio

Disse tre symboler har samme form som symbolet udenpå mappen **Programmer**. Der er altså tale om programfiler. Billedet på symbolet fortæller, hvad hvert af disse programmer tjener til.

Programmet **Tekst & lyd** har vi faktisk allerede gjort brug af – som du sikkert husker, skrev vi vores brev med dette program.

De næste tre symboler har en anden form – et stykke papir med et æselsøre. Et sådant symbol står for et *dokument*.

Apple FM Radio Guide

Desuden henviser symbolet ofte til det program, som det blev skrevet i – som du kan se på vores brev, minder det faktisk om **Tekst & lyd**.

brev til ole

Og dokumentet **Æblelogo** er et af de billeder, som jeg har fremstillet til dette hæfte.

Æblelogo

Endelig er der to symboler, hvis form ikke i sig selv fortæller noget om deres indhold. Men både navn og symbol-billede viser klart, hvad **Audio Players** opgave er, og via **Netværksbrowser** kan du nemt tilslutte dig til dit lokale netværk med flere Mac'er – hvis du har et.

AppleCD Audio Player

Netværksbrowser

Symboler fortæller altså noget om det element, der ligger bag. En Mac kan rumme mange forskellige-artede elementer. På computersprog har man en fællesbetegnelse for disse elementer. Her går Mac'en ganske vist sine egne veje, idet den kalder dem for arkiver. Men vi vil holde os til den almindelige betegnelse – og fortælle lidt om filer.

Filer

Filer er alle de elementer, der ligger på din harddisk – bortset fra mapper. Der findes mange forskellige filer. Programmer og dokumenter har vi nævnt. Så er der indstillingsfiler, kontrolpaneler, udvidelser ... en sand jungle af forskellige betegnelser.

Heldigvis behøver du ikke kende dem alle. Nogle filtyper stifter vi senere bekendtskab med. Mange ser du næsten aldrig, f.eks. de fleste filer i System-mappen. Men alle filer bidrager på en eller anden måde til, at din Mac kan udføre sit arbejde.

☞ **Foreløbig viser alle dine vinduer symboler. Du kan også indstille et vindue, så det viser sit indhold som en liste. Det ser vi på på side 16, når vi ser på harddiskens struktur – i den sammenhæng er denne visningsform nemlig meget nyttig.**

☞ **Mange vinduer kan indeholde adskillige mapper og filer – bare tænk på systemmappen. Hvis du hurtigt vil finde frem til én ganske bestemt fil eller mappe i et stort vindue, findes der et meget praktisk fif: du trykker ganske enkelt på tasterne med det eller de første bogstaver af navnet, og det ønskede emne bliver markeret. Det virker, uanset om dit vindue vises med symboler eller som en liste.**

Et vindue som faneblad

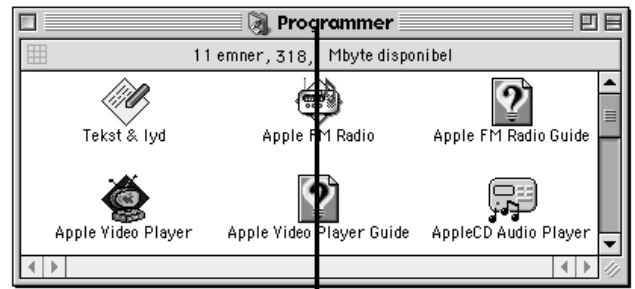
Når du arbejder meget på din Mac, opretter du i tidens løb ganske givet en hel del mapper – og dermed også de tilhørende vinduer. Hvordan du opretter mapper? Det lærer du i afsnittet om Harddiskens struktur på side 16.

Nu kan det jo tænkes, at du gerne vil holde et – eller endda flere – af disse vinduer åbent, så du til enhver tid har adgang til indholdet. Der er bare den ulempe ved det, at et vindue unægteligt fylder en hel del på skrivebordet.

Men der er hjælp at få: du kan forvandle et vindue til et *faneblad*.

Det kan du gøre på to måder: du vælger menukommandoen **Oversigt|Som faneblad**, eller du bruger den metode, som vi ser på her. Den illustrerer nemlig ganske godt, hvad der er så praktisk ved denne måde at se et vindue på.

Lad os igen åbne vinduet **Programmer**. Jeg har formindsket det lidt for at få plads til det på siden:

Nu tager du fat med musen i vinduets titellinie og trækker det nedad mod skærmens kant. Et tyndt omrids af hele vinduet følger med – og lige så snart du når skærmkanten, forvandler det sig til omridset af et faneblad. Nu slipper du musen, og kun den øverste flap af fanebladet står tilbage på skærmen.

Klikker du på denne flap, springer vinduet op på skærmen.

Klikker du igen på flappen, lukker vinduet sig atter, og kun flappen står tilbage.

Du kan også tage fat i flappen og trække den opad, så kun en del af vinduet bliver synlig.

Men pas på: hvis du trækker for højt op, så hele vinduet bliver synligt, forsvinder flappen, og vinduet er igen et ganske normalt vindue.

Vil du lave et faneblad til et normalt vindue igen, kan du også gøre det med menukommandoen

Oversigt|Som vindue

På denne måde har du fri adgang til vinduer, som du hele tiden har brug for, uden at de fylder alt for meget på dit skrivebord.

Genvejsmenuer

Så meget om vinduer. Næste punkt ved Finderen som program er de såkaldte *genvejsmenuer*.

Som du sikkert husker fra side 10, er inaktive punkter på menuliniens menuer grå. Genvejsmenuerne går et skridt videre – de indeholder udelukkende punkter, som kan anvendes i den aktuelle situation. De kan altså antage mange forskellige former.

Efterhånden kan flere og flere programmer arbejde med disse menuer, og det vil komme til at lette arbejdet på Mac'en på mange måder.

Du aktiverer en genvejsmenu ved at holde **ctrl**-tasten nede, mens du klikker på det sted, hvor menuen skal aktiveres. Prøv det på skrivebordet.

Dette er genvejsmenuen i en meget simpel form. Du

Hjælp
Ny mappe
Oversigt
Ord
Sorter
Oversigtsvalg...
Skift skrivebordsbaggrund...

kan her aktivere Mac'ens interne hjælp, lave en ny mappe, skabe mere orden på dit skrivebord og skifte din skrivebordsbaggrund.

Genvejsmenuen i harddisk-

vinduet ser anderledes ud.

Denne gang indeholder den nogle punkter, som giver mening her, men ikke ville gøre det på skrivebordet – da skrivebordet f.eks. ikke er et vindue, kan det heller ikke lukkes. Hvis du aktiverer Hjælp både i vinduet og på skrivebordet, vil du konstatere, at Mac'ens interne hjælp automatisk tilbyder dig søgeresultater,

Hjælp
Ny mappe
Luk vindue
Vis Info
Føj til favoritter
Oversigt
Ord vindue
Oversigtsvalg...

der har relation til sammenhængen.

☞ Et punkt i harddiskens genvejsmenu må vi lige se nærmere på: **Føj til favoritter**. Vælger du dette punkt, tilføjes harddisken til dine favoritter. Det er mapper eller filer, som du hele tiden har brug for. Du har adgang til dem via æblemenuen, som vi ser nærmere på på side 17. Men lad være med at føje en harddisk til favoritterne – systemet skal i så fald ved hver opstart se efter, hvad der ligger i den, og det ta'r tid.

Hjælp
Åbn
Flyt til Papirkurv
Vis Info
Mærke
Dubler
Opret henvisning
Føj til favoritter
Vedføj en mappekommendo...

Også mapper har en genvejsmenu, som ser sådan her ud. De fleste menupunkter kender du, men det sidste punkt er specielt – du kan få en mappe

til at udføre nogle opgaver, når du åbner den, lægger noget ned i den eller manipulerer med den på andre måder. Mere om disse mappekommandoer på side 54.

Her giver det forøvrigt ofte god mening at vælge **Føj til favoritter** – på den måde får du som sagt hurtig adgang til mappen fra Æblemenuen.

Lad os nu se, hvad der sker, hvis vi tager en genvejsmenu på en ganske almindelig fil, som f.eks. vores brev til Ole.

Nogle af punkterne er gengangere fra før. Også en fil kan faktisk tilføjes til favoritterne. Men der er mere godt – du kan åbne filen, flytte den til papirkurven, lave en kopi af den via **Dubler** eller oprette en henvisning. Og endelig kan du vælge sidste punkt: **Resume til Skuffe**. Lad os se på det via **Rediger|Vis skuffe**:

Hjælp
Åbn
Flyt til Papirkurv
Vis Info
Mærke
Dubler
Opret henvisning
Føj til favoritter
Resume til Skuffe

Skuffe
Skuffen indeholder: Tekst
hører jeg ikke den lille ringeklokke, der siger, jeg skal lave et lineskift - maskineriet gør det ganske af sig selv.

Resume vil jeg strengt taget ikke kalde det – men det giver da nogle tips om, hvad der egentlig står i dokumentet ...

Endelig er der mange programmer, som har lært sig denne teknik og kan lave deres egne genvejsmenuer. Også disse menuer ser forskellige ud – alt efter sammenhængen.

Musetræk på mange måder

Computermusen er der delte meninger om – nogle folk elsker den, andre hader den.

Den er et genialt redskab, især på en Mac. Men ergonomisk set er den en katastrofe.

Lidt om ergonomi

Du kommer ikke udenom at bruge musen en hel del. Des vigtigere er det, at du fra starten vænner dig til at holde den på en fornuftig måde. Først og fremmest skal du holde den let – fingerkrampe er en hæsleg fornemmelse.

Dernæst skal du sørge for, at der ikke opstår et knæk i håndleddet. Hvis du vil hvile det, mens du bruger musen, skal du sørge for, at underlaget er lidt højere end selve musen.

Sørg helst for, at du kan hvile armen på et godt underlag. Så kan du føre musen ud fra håndleddet uden at du spænder alt for meget. Der findes faktisk specialmusemætter, som har integreret støtte. Prøv dig frem – for kun du selv ved, hvad der virker for dig.

Under alle omstændigheder skal du med jævne mellemrum gøre øvelser med håndleddet for at bløde det lidt op igen – og huske regelmæssige pauser.

 Den slags advarsler og påmindelser har du sikkert set før – men det kan ikke siges tit nok: forkert arbejde med musen fører før eller siden til alvorlige problemer med armen, håndleddet, skuldrene og nakken.

Således væbnet med gode forsæt om ergonomisk rigtigt musearbejde må vi hellere se på, hvad man i praksis kan gøre med en mus på en Mac.

Det basale musetræk

Vi har allerede brugt musen et par gange, så nogle af dens evner kender vi. Men det skader ikke først at øve lidt musetrækteknik.

Under **Æblemenuen** – som du sikkert husker fra begyndelsen og som vi senere skal beskrive nøjere – finder du et puslespil. Her vælger du **Valg|Begynd nyt spil**, vælger brikstørrelse og kan nu øve dig i at sætte verden sammen efter bedste formåen.

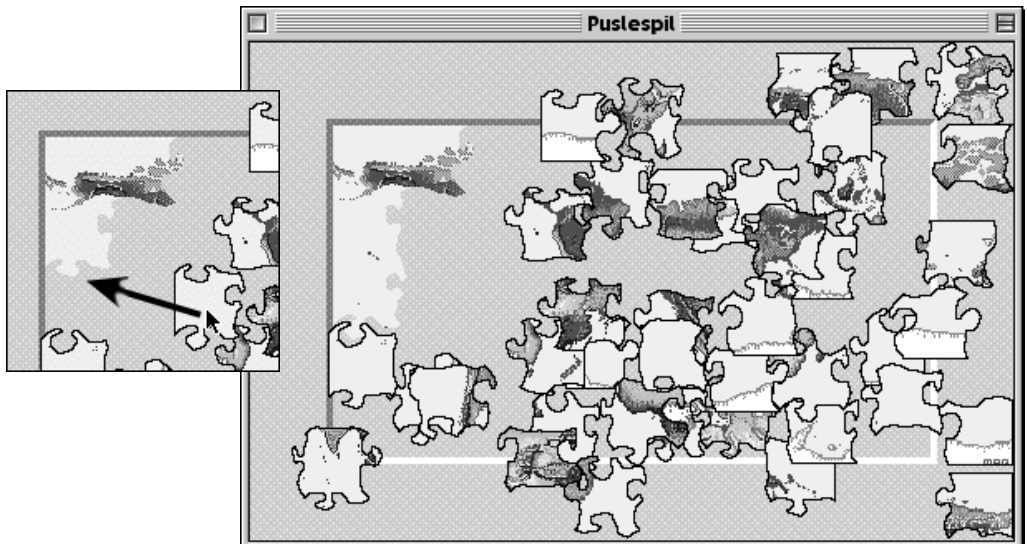
Du sætter pilen på en brik, holder museknappen nede og trækker den til rette sted, hvor du så slipper. Prøv det – det kræver lidt tålmodighed i starten, men efterhånden vil du mærke, at det er let at koordinere bevægelsen af musepilen på skærmen med de bevægelser, som du foretager med musen. Væn dig til ikke at se på hånden, og du vil snart opleve, at det næsten går af sig selv.

Senere, når du har lært at navigere gennem din harddisk, kan du i **Puslespil** via **Arkiv|Åbn** vælge et andet billede, der måske er mere udfordrende.

Klik og dobbeltklik

.... har vi allerede mødt flere gange: du sætter musepilen på et objekt, f.eks. en fil, og trykker museknappen. Et enkelt klik markerer objektet. Klikker du hurtigt to gange efter hinanden, åbnes det. Men pas på – hvis du bevæger musen mellem de to klik, opfatter Mac'en det som to enkeltklik, og så sker der intet.

Disse tre teknikker – træk, klik og dobbeltklik – er Finderens vigtigste værktøjer, når den skal manipulere med objekter. Vil du forstå det bedre, må du hellere oprette nogle mapper på din harddisk.

Lidt om harddiskens struktur

Du åbner harddiskens vindue på skrivebordet og vælger menukommandoen **Oversigt|Som liste**. Nu ser arkivskabet sådan her ud:

Et listevindue viser mange informationer om indholdet, selvom de fleste af dem i vores billede er skjulte.

☞ **Forresten ser du over den højre rullebjælke en lille pyramide. Hvis du klikker på den, vendes vinduets sorteringsrækkefølge på hovedet.**

Nu indfører du en ny mappe med undermapper, som skal bruges til dine egne filer. Du vælger menukommandoen **Arkiv|Ny mappe...**

☞ **Hov – stop lige en halv! Ganske vist skal du her især arbejde med musen, men der står en tastaturgenevej ved siden af menukommandoen: **⌘+N**. Bruger du den, åbner der sig en ny mappe. Denne genvej gælder i så godt som alle programmer – i et tekstprogram åbnes et nyt tekstdokument, i et maleprogram et nyt billede osv. Se efter i menuliniens kommandoer – der er mange sådanne tastaturgeneveje, som er fælles for de fleste programmer.**

Du har trykt **⌘+N** – eller valgt **Arkiv|Ny mappe**. Ganske rigtigt dukker der en ny mappe op – alfabetisk under sit umiddelbare navn **tom mappe**, som du kan overskrive med f.eks. **Mine filer**. Husk at trykke **Enter**, når du er færdig. Mappen springer omgående til sin rette alfabetiske plads, og du dobbelt-klikker den, så den åbner sit eget, tomme vindue.

Du vil have forskellige mapper til forskellige formål. Altså laver du et antal mapper efter dine behov i vinduet **Mine filer**.

Du kan f.eks.

kalde dem **Breve**, **Regninger** og **ProjektA**. Så åbner du **Breve** og laver heri to undermapper, **Privat** og **Pengesager**. Inde i **Privat** laver du endnu en undermappe ved navn **Venner**. Og endelig får **Ole** sin egen mappe, som ligger inde i **Venner**.

Som du ser, er de nye undervinduer ordnet som alfabetisk liste. Det skyldes, at det vindue, som du har oprettet dem i, altså harddiskens vindue, vises som liste. Et vindue for en ny mappe arver altid visningen efter det vindue, som mappen laves i.

Du lukker alle de nye mappevinduer ved at klikke på lukkefeltet øverst til venstre. Kun vinduet for harddisken forbliver åbent. Her klikker du på den lille trekant ved siden af mappen

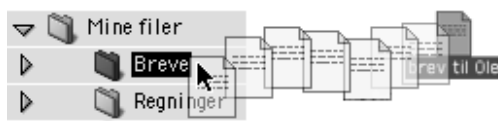
Mine filer – og ser forskudt til højre de nye mapper. Også de er forsynet med trekkanter, så du gentager processen, indtil der ikke dukker flere niveauer op.

Nu ser du, hvor praktisk listevisningen af et vindue er. Med dens hjælp får du et hierarkisk overblik over din harddisks struktur.

Alting på rette plads

Dit BREV TIL OLE ligger stadig på skrivebordet. Men nu er der skabt orden på harddisken – altså skal det lægges på plads.

Du trækker brevet fra skrivebordet hen på din nye mappe **Ole**. Når den er mørk, slipper du museknappen, og filen lander i **Ole**. Der følger et gennemsigtigt billede af filen med, mens du trækker. Og hvis du nu dobbeltklikker **Ole**-mappens symbol i harddiskens vindue, ser du, at dit brev pænt har lagt sig på plads.

Papirkurven – og hvordan den tømmes

Hvis du finder ud af, at du ikke længere vil gemme en af dine mapper, f.eks. **ProjektA**, kan du fjerne den. Det gør du ved at trække den hen til papirkurvens symbol nederst til højre på skærmen.

Papirkurven antager straks en anden skikkelse, som tegn på, at den nu er fyldt. Du tømmes den med kommandoen

Speciel|Tøm papirkurv. Mac'en er en høflig maskine, så den spørger, om du virkelig mener det. Det bekræfter du ved at trykke på OK, hvorefter papirkurven atter antager sin slanke skikkelse. Først nu er mappen endegyldigt forsvundet fra din Mac.

Henvisninger

Egentlig ville det være praktisk, hvis filer som **BREV TIL OLE** lå på skrivebordet. Men hvis du lægger alt der, bliver det meget hurtigt fyldt op.

Lad os antage, at du skriver mange breve til Ole og derfor ønsker en hurtig adgang til hans mappe. Altså opretter du en *henvisning* til denne mappe.

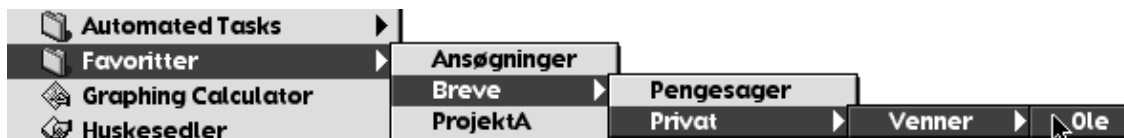

En henvisning ser næsten ud som en mappe – men der er små forskelle: navnet står kursivt, og i symbolets nederste venstre hjørnet ser du en lille pil. På den måde kan du oprette henvisninger til alt, hvad der ligger på din Mac.

Den „korrekte“ måde at oprette en henvisning er at klikke på mappen og vælge menukommandoen **Arkiv|Opret henvisning** eller **⌘+M**.

Men jeg vil anbefale en anden, væsentlig mere praktisk måde: du holder **⌘+alt**-tasten og trækker Ole-mappen fra mappevinduet ud på skrivebordet. Henvisningen laves så på det ønskede sted, – du behøver altså ikke først oprette den for så at trække den til stedet. Og så slipper du for det irriterende „*henvisning*“ i navnet – kursiveringen er jo fyldestgørende.

Flytter du en mappe eller fil, som har en henvisning et sted på harddisken, holder systemet i baggrunden øje med det og opretholder forbindelsen mellem de to. Det gælder også omvendt.

Æblemenuen – din kommandocentral

Denne menu har vi nævnt flere gange. Den er en kommandocentral for din Mac. Herfra kan du nå alt på din harddisk.

Æblemenuen indeholder en del filer og mapper. Nogle af punkterne i Æblemenuen er mere eller mindre praktiske småprogrammer, som f.eks. **Huskesedler** eller Mac'ens **Kalkulator**.

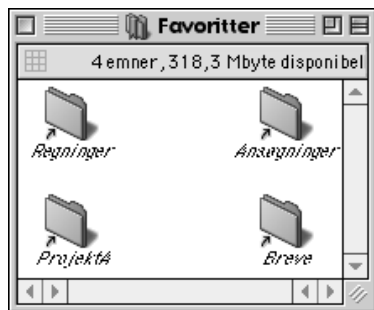
Mapperne kan du kende ved deres symbol til venstre for navnet. Den lille pil på navnets højre side betyder, at der ligger undermapper inde i denne mappe.

Mange af punkterne i Æblemenuen er faktisk henvisninger til originaler, der ligger andetsteds på harddisken – selv om disse henvisninger her i menuen *ikke* skrives kursiverede. Det gælder f.eks. for mappen **Favoritter**.

Som du måske husker fra side 14, kan du via en genvejsmenu tilføje en mappe til **Favoritter**. Det er praktisk – på den måde kan du skaffe dig hurtig adgang til mapper, som du hele tiden bruger. Men hvis du tilføjer alle mapper til dine favoritter, vil du snart opleve, at der åbner sig en nærmest uendelig liste, når du peger med musepilen på **Favoritter**.

Derfor vil jeg anbefale, at du kun føjer overordnede mapper til din favoritliste. I vores eksempel betyder det, at du vælger mappen **Breve** – når du har ud nævnt den til en favoritmappe, vises også dens undermapper, sådan som du ser det på billedet.

Hvis du slipper museknappen på Favoritter istedet for at trække den mod højre derfra, åbnes **Favorit**vinduet. Som du ser, indeholder det henvisninger til de mapper, som du har tilføjet favoritlisten.

☞ **Æblemenuen kan kun vise op til fem under-niveauer.** Det er nok for de fleste behov – men hvis din harddisk indeholder flere lag, kan du få problemer med at se dem alle fra æblemenuen – brevet til Ole ligger f.eks. i mappen Ole, men du kan ikke se det, fordi det ligger på sjette niveau.

☞ **Du kan også selv tilføje mapper eller filer til æblemenuen.** Det gør du ved at lægge en henvisning til dem i mappen Apple-menuemner, som ligger i Systemmappen. Du kan endda lægge en henvisning til netop denne mappe ind i den selv – på den måde kan du få den til at dukke op som et punkt i æblemenuen, og så er det meget nemmere at lægge ting i den eller fjerne dem fra den.

Dynamiske mapper

Lad os antage, du vil skrive et brev til en pige ved navn Marianne. Breve til hende skal gemmes i en mappe med hendes navn, som skal ligge samme sted som mappen **Ole**. Æblemenuens **favoritter** viser dig, som vi lige så, hele vejen til mappen **Venner**.

Men der er også en anden vej til en mappe, som ligger dybt inde i harddiskens struktur. Den benytter sig af en teknik, som kaldes *Dynamiske mapper*.

Det kræver lidt øvelse. Du husker vel dobbeltklikket. Prøv det igen – og denne gang slipper du *ikke* museknappen efter det andet klik, men *holder den nede*. Det er ikke helt nemt – men meget praktisk, som du vil se.

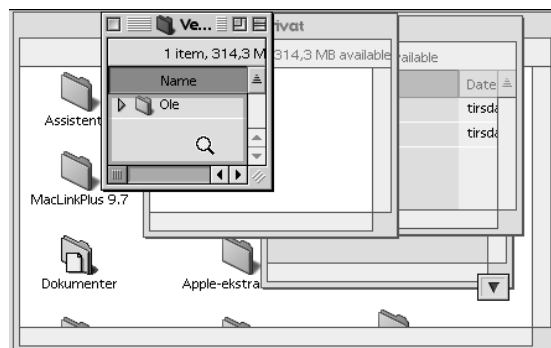

Du bruger dette “halvandetklik” på din harddisk og holder museknappen nede – det er vigtigt! Musepilen bliver til en lille lup, og harddiskens vindue springer op.

Du holder stadig museknappen nede og trækker musepilen ind i harddiskens vindue og hen på mappen **Mine filer**, som ligeledes åbner sig.

Du fortsætter, stadig med holdt museknapp, til **Breve**, så til **Privat** og endelig til **Venner** – slip ikke museknappen! Også disse mappers vinduer springer op, og det foreløbige resultat af operationen ser du her:

Først nu slipper du museknappen. De mappevinduer, som hører hjemme mellem harddisken og mappevinduet **Venner**, lukker sig, og kun **Vennervinduet** står åbent tilbage. Her laver du så din nye mappe – enten via **Arkiv|Ny mappe** eller med det tilsvarende punkt på genvejsmenuen. Husk at kalde den **Marianne** ...

På den måde kan du navigere gennem din komplette harddisk, uden hele tiden at skulle åbne og lukke vindue efter vindue.

Flytte eller kopiere en fil eller mappe

På næsten samme måde kan du *flytte* eller *kopiere* en fil eller mappe. Lad os tage en almindelig flytning først.

Du har skrevet et brev til Marianne og af gammel vane gemt det på skrivebordet. Nu tager du fat i brevet med musen og trækker det hen på symbolet for harddisken, som åbner sig.

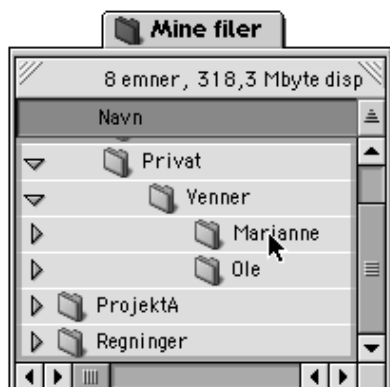

Dernæst trækker du *ved stadig holdt museknap* mappen ned gennem mappehierarkiet, som åbner sig vindue for vindue, indtil du havner i **Mariannemappen**, hvor du endelig slipper museknappen.

Lige som sidst står kun det sidste vindue åbent tilbage.

☞ Kan du huske, at vi så på et vindue som faneblad på side 13? Hvis du har lavet et faneblad for mappen Mine filer, kan du også trække brevet ned på fanebladet – vinduetspringer op på skærmen, og du dropper brevet på symbolet for mappen Marianne, hvorpå vinduet straks bliver til flap igen.

Hvis du vil gemme dit brev til Marianne på en diskette eller et Zipdisk eller lignende, trækker du brevet hen på symbolet for disketten eller Zipdisken.

Som du ser, har pilen undervejs fået et lille plustegn. Det betyder, at filen nu kopieres. Man kan nemlig ikke bare flytte en fil eller mappe til en anden disk – prøver du det, bliver den istedet kopieret, så originalen stadig findes på din harddisk.

Hvis du vil kopiere en fil eller mappe til et andet sted på din harddisk, kan også det lade sig gøre – i så fald skal du holde **Alt**-tasten nede, mens du trækker, og du vil se plustegnet.

Hvor er mappen egentlig?

Når du åbner og lukker mange forskellige vinduer efter hinanden, vil du før eller siden opleve, at du mister orienteringen. Du har f.eks. vinduet fra Ole-mappen åbent og kan desværre ikke huske, hvor mappen egentlig ligger. Da du er et ordensmenneske, vil du gerne vide det – altså holder du **Æ**-tasten nede og klikker på vinduets titel. Nu ser du straks, hvor **Ole**-mappen ligger – i **Venner**-mappen, som ligger i **Privat**, som ligger i **Breve**, som ligger i **Mine filer**, som ligger på **Macintosh HD**.

Flytning med titellinien

Nu ved du, hvor mappen ligger. Men du vil hellere anbringe den et andet sted. Du kunne slippe museknappen på **Venner**. Så ville dette vindue åbne sig, og du kunne trække Oles mappe derfra. Men det kan gøres endnu nemmere.

Du klikker lige engang til på titellinien, så menuen med mappehierarkiet forsvinder.

Nu klikker du på det lille symbol i titellinien ved siden af titlen **Ole** og holder

museknappen nede. Symbolet bliver mørkt, og du kan trække det ud på skrivebordet og videre ind på harddisken, som åbner sig, og så ned gennem mapperne til det ønskede sted.

Udsnitsmagi – på mange måder

Musetræk er en praktisk sag. På den måde kan du manøvrere frit på harddisken. Men denne teknik kan meget mere – som det viser sig, når vi anvender den i et andet program end Finder eller endda mellem flere programmer samtidig.

Først skriver du en tekst i **Tekst & lyd**:

Næste trin i vores Drag&Drop-eksperimenter er Træk & anbring mellem et program og Finderen og mellem forskellige programmer. Derfor står her en lille tekst som indeholder forfatterens webadresse, så du kan sende ham en email:

karlantz@isa.dknet.dk

og KnowWare-forlagets website, som du kan besøge: www.knowware.dk

Nu markerer du hele teksten. Det kan du gøre med menukommandoen **Rediger|Vælg alt** eller med den angivne tastaturgenvej **⌘+A**.

Træk & anbring – som en fil

Når teksten er markeret, trækker du den ud på skrivebordet. Du ser en tynd gennemsigtig ramme, som følger med musepilen. Når du slipper museknappen et sted på skrivebordet, ser du et nyt symbol, lidt

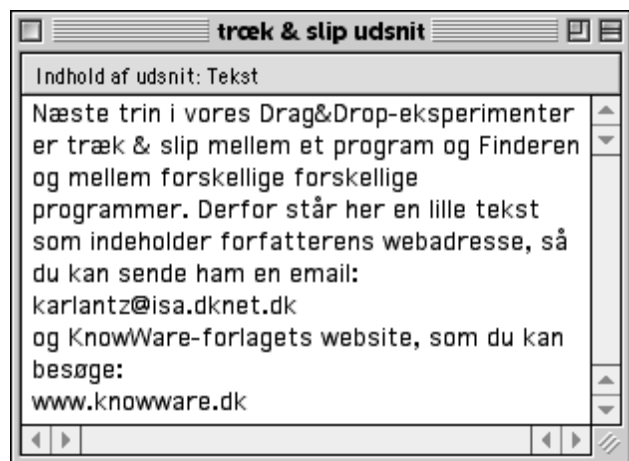

anderledes end en almindelig tekstfil.

Det er, som navnet siger, en *udsnittsfil*.

træk & slip udsnit

En sådan fil kan du ikke redigere eller åbne i et program, selv om den i åbnet tilstand ser ud som et programvindue. Vi dobbeltklikker den:

Filen viser teksten til videre anvendelse. Skal du bruge den i et program-vindue, trækker du den direkte fra skrivebordet ind i vinduet, hvor den pænt dukker op.

Fra program til program

Men det kan gøres endnu nemmere. Jeg har f.eks. markeret hele vores tekst i **Tekst & Lyd**-filen og trukket den direkte ind i mit manuskript, som jeg har skrevet i et andet program. Størrelsen af udsnittet spiller ingen rolle – hvis du vil flytte et helt kapitel, kan du nemt gøre det på den måde.

Samme teknik kan du anvende med billeder. Og trækker du et klip fra et billede ud på skrivebordet, laver det en ny udsnittsfil.

Internet-udsnit

Der findes endnu flere muligheder for udsnit. To vil vi lige nævne, fordi de er særdeles nyttige, når du arbejder med Internettet. I vores tekst finder du min email-adresse, som du markerer og trækker ud på skrivebordet. Dobbeltklikker du denne fil, åbner dit emailprogram automatisk et adresseret brev. Som du karlantz@isa.dknet.dk ser, er det allerede forsynet med den rigtige adresse:

Endelig markerer du webadressen i teksten, trækker den ud på skrivebordet og dobbeltklikker den – hvis du er tilsluttet Internettet, åbnes din browser og viser denne website:

www.knowware.dk

Din personlige Mac

Mac'en er en PC – selvom mange mennesker kun bruger denne betegnelse på Windows-maskiner, står forkortelsen faktisk for Personal Computer. Det må jo betyde, at denne maskine er et personligt redskab, som burde tage hensyn til netop dine behov.

Det medfører, at Mac'ens funktionsmåde kan tilpasses den enkelte brugers personlige behov – faktisk på så mange punkter, at det ville være for kompliceret at styre dem alle fra samme sted. Desuden findes der mange programmører, som ikke er tilfredse med de muligheder, der tilbydes af systemet. Altså udvikler de selv små programmer, der mere eller mindre dybt griber ind i Mac'ens måde at styre sig selv på.

Der findes mange shareware- og freewareprogrammer, som griber ind i Mac'ens funktion – senere vil jeg nævne nogle få, og her følger der to Internetadresser, hvor du kan finde mange af disse programmer.

Her finder du Mac-shareware:

<http://www.pht.com/info-mac/>

Her finder du shareware til mange systemer:

<http://www.shareware.com/>

Mac'ens styresystem er fra starten indrettet på sådanne tilføjelser. De kommer hovedsageligt i to former: som udvidelser og som kontrolpaneler.

Som vi nævnte i forordet, lægger du umiddelbart ikke så meget mærke til udvidelserne – selvom de i baggrunden kan give store fordele og desværre også lave megen ravage.

Kontrolpanelerne derimod er mere umiddelbart tilgængelige. Og det er især gennem dem, at du i meget høj grad kan tilpasse Mac'en til dine egne ønsker.

Kontrolpaneler

Når du klikker på æblemenuen og trækker musepilen ned til **Kontrolpaneler**, åbner der sig en undermenu, som umiddelbart virker ret uoverskuelig. Men efterhånden vil du opdage, at nogle af disse paneler faktisk kan ordnes i grupper.

Desuden ser samlingen forskellig ud, alt efter hvilken type Mac du har. Har du en Powerbook, altså en bærbar Mac, ser du f.eks. kontrolpanelerne **Adgangsbegrænsning**, **Lokalitetsvalg**, **Pegefelt** og **Powerbook som SCSI-disk** – hvis du derimod har en stationær Mac, vil disse paneler mangle.

Nogle af kontrolpanelerne vedrører Mac'ens funktionsmåde, andre den grafiske brugerflade, atter andre maskinens netværksfunktioner eller dens adgang til Internettet. Vi vil ikke gennemgå alle disse kontrolpaneler på rad og række – dels vil det tage for meget plads, dels er det mere meningsfyldt at se på nogle af panelerne, som f.eks. netværks- og Internetpanelerne, i deres rette sammenhæng.

Hvis du i Æblemenuen peger på **Kontrolpaneler**, ser du denne liste.

Men du slipper nu museknappen lige på **Kontrolpaneler**, så mappen åbner sig. Hvis den vises som symboler, vælger du **Oversigt | Som liste**. Dels står panelerne så umiddelbart i alfabetisk rækkefølge, dels fylder det mindre.

Adgangsbegrænsning

Apple-menuvalg

AppleTalk

Arkivdeling

Arkivopdatering

Arkivudveksling

Brugere & grupper

ColorSync

Configuration Manager

Dato & tid

Energibesparelse

Generelt

Hjælp til opkald

Hukommelse

Indstilling af QuickTime™

Internet

Kontrollinie

Kvikstart

Lokalitetsvalg

Modem

Mus

Pegefelt

PowerBook som SCSI-disk

Remote Access

Skærm & lyd

Skærmjustering

Startdisk

Tal

Tastatur

TCP/IP

Tekst

Tænd & sluk

Udseende

Udvidelseskontrol

Webdeling

Tekniske kontrolpaneler

Lad os først se på nogle af de kontrolpaneler, som styrer din Mac's funktionsmåde. Disse kontrolpaneler ændrer ikke meget, om noget, ved Mac'ens brugerflade. Men de har stor indflydelse på, hvordan maskineriet fungerer.

Udvidelseskontrol

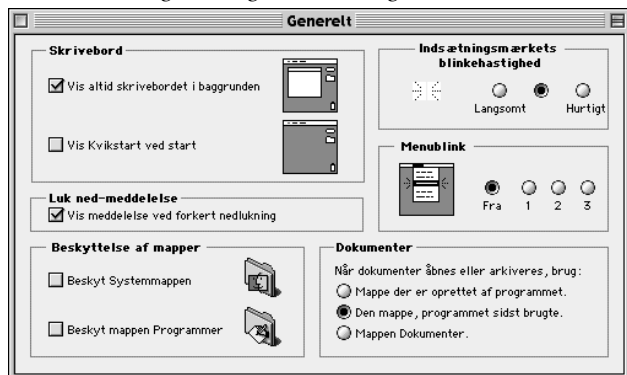
Inden vi går i dybden med enkelte kontrolpaneler, skal vi lige se på panelet **Udvidelseskontrol**. Her indstiller du, hvilke kontrolpaneler og udvidelser der skal aktiveres, når Mac'en starter. Og dermed kan du tilpasse den til forskellige opgaver, alt efter sammenhængen af de aktive kontrolpaneler.

Desuden ser du i nederste del af vinduet informationer om det valgte kontrolpanel/udvidelse

Generelt

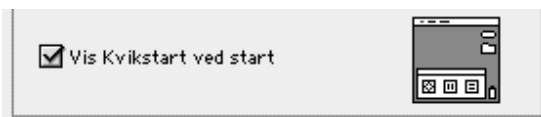
Vi starter vores gennemgang med Kontrolpanelet **Generelt**. Her kan du indstille nogle fundamentale funktionsmåder. Der er seks grupper og en del punkter at tage stilling til. Lad os tage dem fra en ende af.

Som du ser, har jeg sat et flueben ✓ ved **Vis altid skrivebordet i baggrunden**. På den måde sikrer jeg mig, at jeg kan vende tilbage til Finderen fra mit aktive program bare ved at klikke på skærmens baggrund, altså skrivebordet. Vælger du derimod at deaktivere dette punkt, ser du kun selve baggrunden,

men ikke din harddisk eller andre ting på skrivebordet, mens du arbejder i et andet program.

Til gengæld har jeg, som du ser i det store billede, fjernet ✓et ved **Vis kvikstart ved start**. Jeg synes nemlig, at dette program tager alt for meget plads.

Luk ned-meddelelsen bør du aktivere. Hvis Mac'en skulle gå aldeles i stå, vil det betyde, at den, når den starter igen, automatisk undersøger og om nødvendigt reparerer harddisken.

Den næste gruppe, **Beskyttelse af mapper**, er der delte meninger om. Hvis du nogensinde har fået ødelagt din systemmappe, fordi nogen fjernede noget fra den, sætter du sikkert pris på en sådan låsning af den: du kan tilføje filer, men ikke fjerne eller ændre noget. På den anden side er det omstændeligt, hvis du før en ændring af systemmappen skal slå beskyttelsen fra. Og det samme gælder for programmappen – tænk, hvis du vil opgradere et program og ikke får lov til det uden at gå omvejen over kontrolpanelet **Generelt**!

Indstillingen af punkterne **Indsætningsmærkets blinkehastighed**, **Menublink** og **Dokumenter**, er i høj grad en smagssag. Som du ser, markeres disse punkter ikke med et ✓, men ved en radioknap. Forskellen er, at de tilbudte muligheder gensidigt udelukker hinanden – du kan altså kun vælge én af dem.

Dokumenter indeholder tre muligheder. Mac'en foreslår umiddelbart at gemme filer samme sted som det aktuelle program sidst brugte. Du kan også vælge mappen **Dokumenter**, hvorpå systemet automatisk opretter denne mappe. Nu har vi i mellemtiden selv indrettet vores egen mappestruktur. Vi kunne faktisk godt have brugt mappen **Dokumenter** – men dengang kendte vi ikke denne mulighed. Så hvis du ikke bryder dig om navnet **Mine filer**, klikker du på knappen **Mappen Dokumenter** og lukker kontrolpanelet **Generelt**. Det fører til, at denne mappe bliver oprettet, og nu kan du flytte alle dine undermapper og dokumenter fra **Mine filer** til **Dokumenter**.

✎ Den første indstilling hedder **Mappe der er oprettet af programmet**. Et godt råd – lad være med at bruge den! Jeg taler af bitter erfaring: hvis du beslutter dig til at opgradere et program og bagefter smider den gamle version ud, smider du dermed også alle de dokumenter ud, der ligger i programmets mappe!

Dato & tid

Her kan du indstille den måde, som din Mac omgås tiden på. Og også her er der mange muligheder.

I de øverste to kasser i dialogboxen, som du ser til højre, indstiller du dato og tid ved at klikke på hvert enkelt led og om nødvendigt ændre det med de små pile ved siden af. Derudover kan du bestemme det format, som tid og dato vises med, i specialdialogboxer. Dem forklarer vi dog ikke her, fordi de er ret nemme at forstå.

Tidszone indeholder to boxe, som du kan slå til. Jeg ville nøjes med den første, som sørger for, at Mac'en automatisk skifter mellem sommer- og vintertid. Klikker du på knappen **Vælg tidszone**, kan du i en længere liste vælge den by, som ligger nærmest ved din bopæl. Mac'en sammenligner den med en intern database og indstiller tid og sommertid derefter.

Det næste punkt, **Brug en netværkstidsserver**, er interessant. Som du så på det første billede øverst til højre, er uret endnu ikke blevet synkroniseret. Hvis du klikker på **Indstillinger til server**, ser du følgende dialogbox:

Jeg har allerede klikket på popupmenuen til højre i dialogboxen. I denne box kan du vælge, hvornår uret skal synkroniseres og hvilken netværkstidsserver Mac'en skal ringe til via Internettet – det gør den nemlig automatisk i baggrunden, hvis du har valgt en af de første to radioknapper, eller når du opfordrer den til det, hvis du har valgt **manuelt**.

Du kan ovenikøbet udvide listen af tidsservere – men det er der egentlig ikke nogen grund til. Det spiller heller ingen rolle for tidsangivelsen, hvilken tidsserver du ringer til, men af hensyn til trafikken på Internettet bør du vælge den i Europa.

Som du ser, sidder der et digitalt ur i menulinien. Gennem **Dato & tid** kan du tilpasse dette ur fuldstændig til din egen smag. Lad os lige klikke på **Indstillinger til ur** – her er der nemlig mange praktiske indstillingsmuligheder.

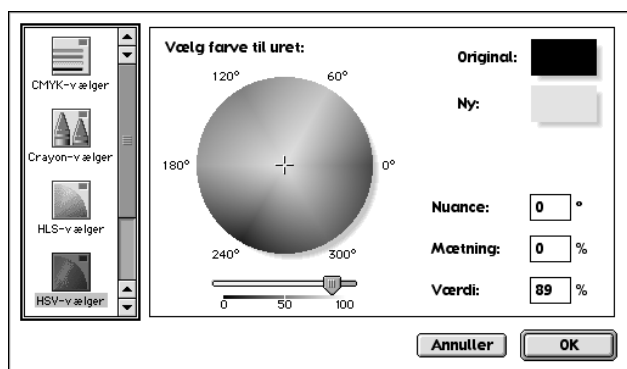
De fleste punkter i venstre box, her nedenunder, er umiddelbart forståelige. Desuden kan du afprøve indstillingerne på eksemplet nederst i boxen.

Punktet **Vis spændingsniveau** er gråt, kan altså ikke aktiveres – ikke så underligt, for min maskine er ikke en batteridrevet Powerbook, som behøver denne indstilling

På højre side af dialogboxen kan du aktivere et klokkeslag i Mac'en, som i det lange løb kan blive særdeles irriterende – derfor har jeg slået det fra. Nedenunder vælger du den skrifttype, som det digitale ur skal anvende. Der er frit valg mellem alle dine installerede skriffter.

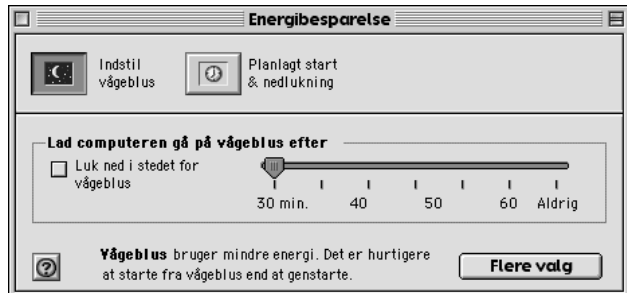
Endelig kan du give skriften en selvvalgt farve.

Desværre kan vi her ikke gengive farverne, men som du ser på venstre side, har du valget mellem flere forskellige fremgangsmåder, når du vil definere en farve. Her er der vist tale om overkill, men disse forskellige fremgangsmåder kan du anvende, næsten hvergang du skal vælge en farve i Mac'en. Prøv dig frem – alt efter formål er det ene eller det andet farvevalg mere eller mindre egnet.

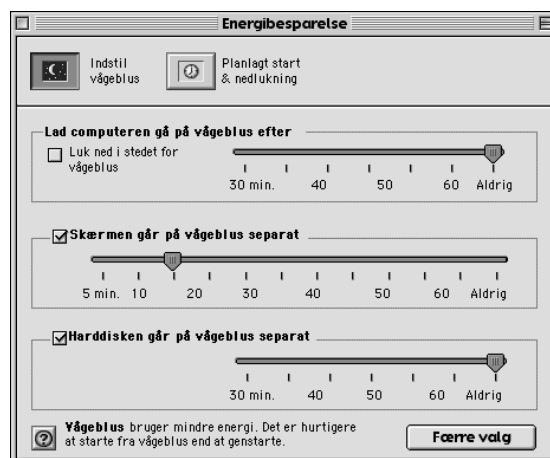
Energibesparelse

Med dette kontrolpanel kan du i det lange løb spare en masse energi. Lad os se på det:

Vågeblus betyder, at skærmen sættes i standby-modus, og harddisken sættes i stå. Det ser simpelt ud og kræver ikke mange forklaringer. Men af og til kan det være nyttigt bare at lukke skærmen ned, mens den interne harddisk og eventuelle ekstra harddiske og zip- og jaz-drev snurrer videre.

Altså klikker du lige på **Flere valg**.

Hvis du følger de indstillinger, som jeg har sat her, lukker skærmen ned efter et kvarter, mens diskene bare kører videre.

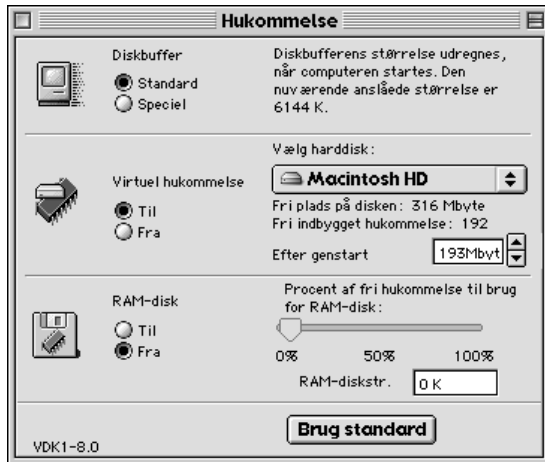
Men dette kontrolpanel har endnu en evne: det kan automatisk starte og slukke din Mac på bestemte tider. Se selv her:

Automatikken længe leve ... Men i visse situationer kan denne evne være ganske nyttig – se selv på side 52.

Hukommelse

Nu kommer vi til et af de komplicerede kontrolpaneler. Normalt ser du ikke meget til det, og faktisk sørger Mac'en for, at det umiddelbart bliver indstillet på den mest praktiske måde for flertallet af brugere. Men der er også andre muligheder.

Faktisk har dette kontrolpanel stor indflydelse på, hvordan din Mac fungerer. Vi bliver lidt tekniske – men „Kundskaber er nyttige“.

Diskbufferen er en del af Mac'ens arbejdshukommelse eller RAM, som gemmer på de data, der lige er blevet indlæst. Det betyder, at maskinen arbejder hurtigere, fordi oplysningerne ikke skal indlæses påny. Mac'en tilbyder en automatisk indstilling, som fungerer fint.

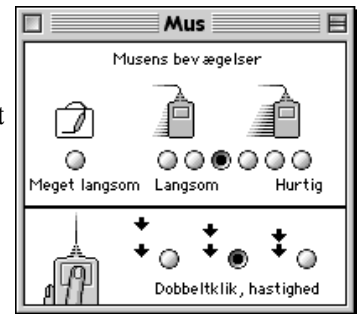
Når du får din Mac, er den udstyret med en bestemt mængde RAM. Ræklér det ikke, kan du øge den virtuelle hukommelse. Det betyder, at Mac'en stjæler den plads fra harddisken, som du angiver, og bruger den til RAM, så du kan bruge flere programmer samtidig.

Sagen er lidt mere kompliceret end som så, og i gamle dage betød det, at maskinen kunne blive ulidelig langsom. Idag er problemet ikke nær så stort, og desuden kræver de fleste programmer mindre RAM, når den virtuelle hukommelse er slået til. Forklaringen er meget kompliceret, men det har noget med Mac'ens processortype PowerPC at gøre. Det er også grunden til, at den virtuelle hukommelse automatisk er slået til fra fabrikken.

Hvis du bruger et program, som hele tiden skriver på harddisken, som f.eks. Adobe Photoshop, vil jeg anbefale at slå den virtuelle hukommelse fra – og desuden er det idag ikke nær så dyrt at købe ekstra RAM som det har været.

Mus

... har få indstillingsmuligheder. Men når du bruger den så meget som du formodentlig gør, er det vigtigt, at den er indstillet lige som du vil have det. Mine egne indstillinger passer ikke nødvendigvis til dig – prøv dig frem!

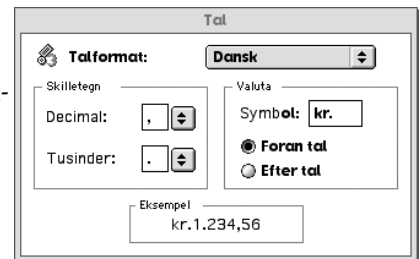
Startdisk

... er der heller ikke så meget at sige til.

Hvis du har flere harddiske, som hver indeholder sit system, vælger du her, hvilken disk din Mac skal starte fra. Som du ser, har jeg to harddiske. Det er faktisk ret praktisk: hvis det utænkelige skulle ske og min harddisk er pist væk – og det har jeg faktisk oplevet en gang – starter Mac'en fra den næste disk med et system, som den kan finde.

Tal

I Tal-panelet definerer du ikke blot tal, men også valutaangivelser. Laver du ændringer her, kan du nederst i vinduet se et eksempel. Er du tilfreds med resultatet, lukker du kontrolpanelet.

Tekst

... definerer sproget og alfabetet, som din Mac anvender til disse data. Også her har hvert land og hver kultur nemlig sine egne traditioner, og som du ser, rettes din Mac ind til dem i dette kontrolpanel.

Hvis du her sætter sproget til f.eks. engelsk, vil din Mac i en alfabetisk opstilling sætte æ og å under a og ø under o. Så hvis du ikke finder disse bogstaver på deres rette plads, bør du lige se efter her.

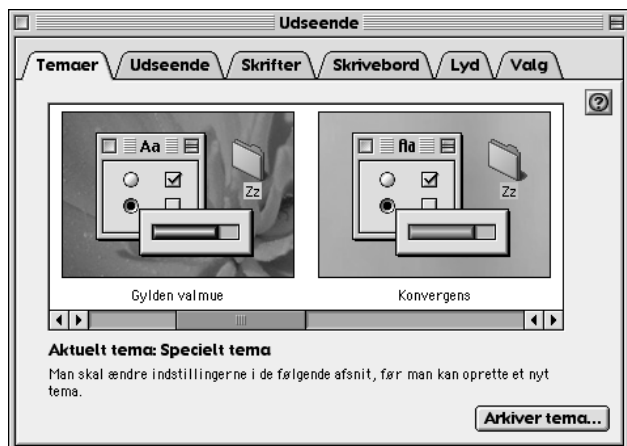
Brugerflade-kontrolpaneler

Tillykke – du har overlevet en hel del teknisk snak. Når vi nu fortsætter, ser vi meget mere på æstetikken.

Udseende

Her findes der talløse muligheder til at gå amok i farver, billeder og lyde – eller øve sig i (klædelig?) beskedenhed.

Når du åbner kontrolpanelet, ser du denne dialogbox:

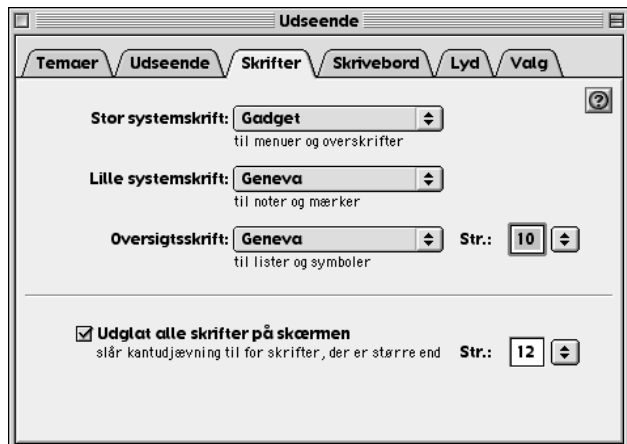

Temaer er en komplet sammensætning af alle de muligheder, der skjuler sig på de andre faneblade. Så vi må se på dem først og så vende tilbage til forsiden.

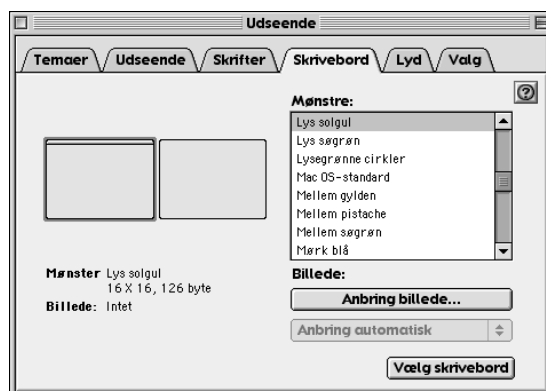
Udseende kan du ikke gøre meget ved. MacOS 8.5 tillader diverse former for skrivebordet, men leverer ikke andre end Apple platinum.

Men du kan ændre de to markeringsfarver. Umiddelbart fer der ni farver til udvalg, men hvis du vælger **Anden** i popupmenuen, kan du skabe din egen farve. Systemet bruger forskellige skrifter til diverse formål.

Du kan til en vis grad styre, hvilken skrift der anvendes hvor. Under **Lille systemskrift** kan du kun acceptere den tilbudte Geneva. Når det gælder den **store systemskrift**, står syv skrifte til rådighed, og til **oversigtsskriften** har du frit valg blandt alle skrifte. Det sidste punkt i boxen skal du være forsigtig med. **Udglattede** skrifte – eller anti-aliased, som det hedder på computersprog – ser flotte ud på skærmen, men er ved små størrelser ret utydelige.

Videre i teksten – til **Skrivebordet**.

Som du ser, har jeg her valgt **Lys solgul** som skrivebordsbaggrund. Normalt har jeg faktisk sat et billede på mit skrivebord. Det kan du også – du klikker på **Anbring billede** og søger i den nye dialogbox, som ser lidt anderledes ud end ellers, en billedfil på din harddisk. Hvis du f.eks. har et scannet billede af Monster Fie, som du gerne vil sætte på Skrivebordet, klikker du dig igennem hele din harddisk, indtil du har fundet det, og klikker så på **Anbring billede**. Er du tilfreds med resultatet, som det vises i dialog-boxens eksempelfelt, klikker du på **Vælg skrivebord**.

Denne nye søge- og gemmedialogbox accepteres desværre endnu ikke af ret mange programmer – end ikke af Apple's eget Tekst & lyd. Derfor har jeg heller ikke nævnt den før nu. Men lad os se lidt nærmere på den:

Her har den titlen Vælg et arkiv, **andre steder hedder den noget andet, f.eks.** Gem som: – men funktionsmåden er altid den samme. Ved hjælp af de små trekanter kan du i et og samme vindue klikke dig igennem alle niveauer i din harddisk, lige som i et listevindue i Finderen. Desuden kan du øverst til højre fra popupmenuer i rækkefølge vælge disk eller netværksforbindelse, favoritmappe og de senest benyttede mapper. Du har altså en væsentlig friere tilgang til hele din harddisk herfra og skal ikke længere møjsommeligt springe gennem dens niveauer, som du skulle det i den gamle gemmedialog fra side 6. Det letter arbejdet gevaldigt – den dag, alle programmer kan benytte en sådan dialogboks ...

I næste faneblad kan du vælge lyde. Nogle mennesker er helt vilde med det, andre vil helst være fri.

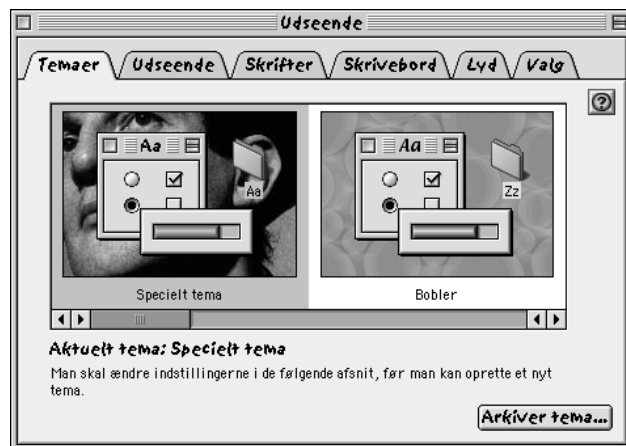
Foreløbig findes der kun et lydspor, som er meget diskret – men der er givet også sharewareproducen-ter, der vil kaste sig over denne lejlighed til at variere Mac'ens lydunivers – jo vildere, jo bedre.

Endelig kommer vi til det sidste faneblad. Her kan du indstille pilene ved rullebjælkerne i vinduer.

Her definerer du desuden måden, som dine vinduer skal folde sammen på – udover at bruge foldefeltet kan du også gøre det ved et dobbeltklik på titellinien, hvis du har sat ✓ her.

Nu har vi været hele raden igennem. Formodentlig har du lavet dine egne indstillinger. Jeg har i hvert fald ikke lagt bånd på mig selv. Så nu ser mit første faneblad i dialogboxen Udseende sådan her ud:

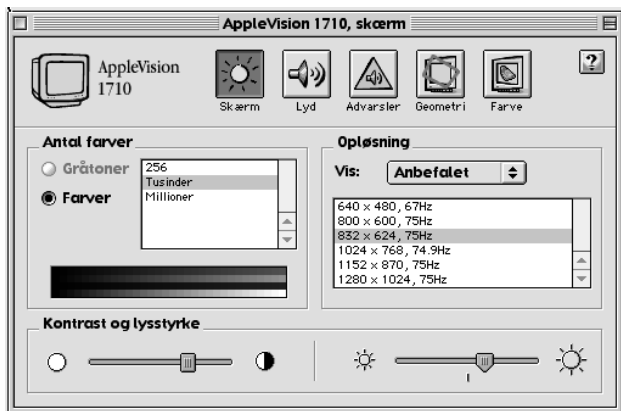
Lad os se på det færdige resultat på skrivebordet – lydene kan du desværre ikke høre:

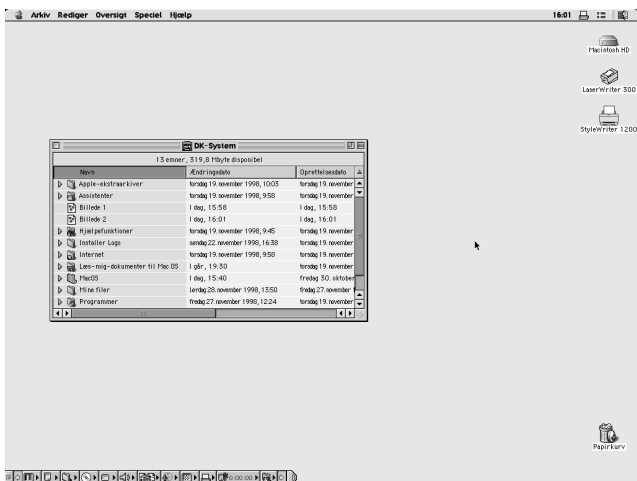
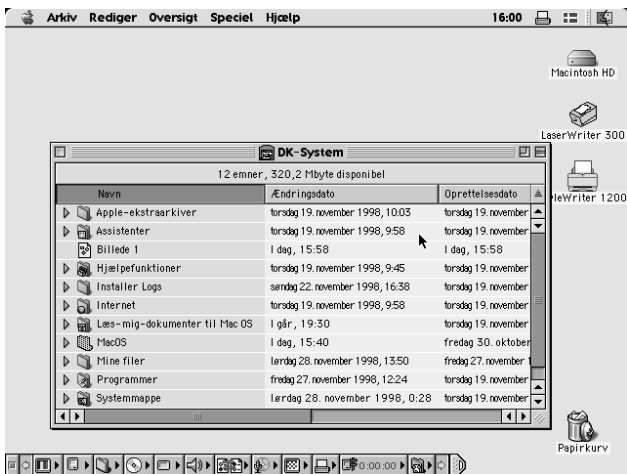
Det er utroligt, hvad man kan få sin Mac til...

Skærm & lyd

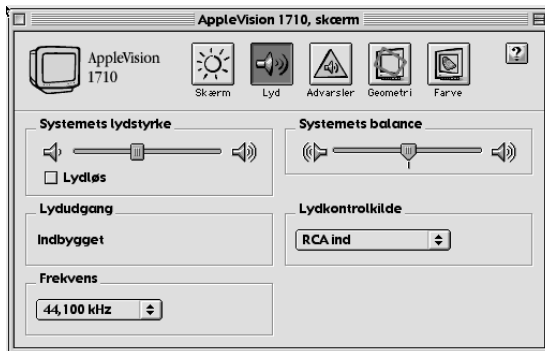
... kan se forskelligt ud, alt efter, hvilken skærm du har.

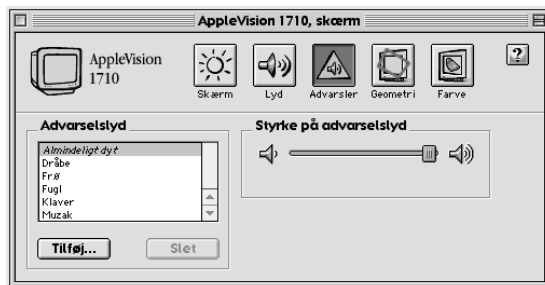
I **Skærm** definerer du, hvor mange farver din skærm viser og hvor høj dens opløsning er. Det sidste betyder, at du så at sige kan lave dit skrivebord større eller mindre. Her følger to screenshots – dels en standard-opløsning på 640x480 pixels, altså billedpunkter, dels en på 1024x768 pixels – taget på samme skærm.

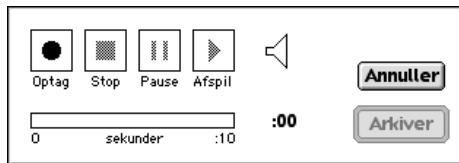
Teknisk afhænger sagen af to ting: hvor meget Video-RAM er din Mac udstyret med, og hvor god er din skærm? Mere Video-RAM betyder flere farver, højere opløsninger og større værdier for Hertz, altså billedrørets svingningsfrekvens. Jeg vil under alle omstændigheder anbefale, at du ikke sparer på dette punkt. Tænk på dine øjne og på, at du sikkert kommer til at sidde flere timer hver dag foran din Mac! Hvis du har købt en iMac, har du faktisk fået en glimrende skærm.

Lyd tillader dig at indstille lydstyrke og balance mellem højre og venstre. Desuden kan du her vælge ind- og udgang for lyd, hvis du har flere valgmuligheder, samt lydfrekvensen.

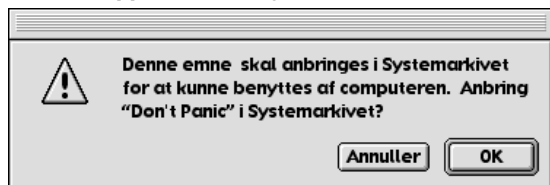
I **Advarsler** vælger du, hvad din Mac skal sige, når den vil dig noget. Men Mac'en siger også noget, når den f.eks. bare spørger, om den virkelig skal lukke ned. Umiddelbart har du syv forskellige lyde til rådighed. Følger der en (indbygget eller løs) mikrofon med din Mac, kan du selv optage flere lyde ved at trykke på **Tilføj...**

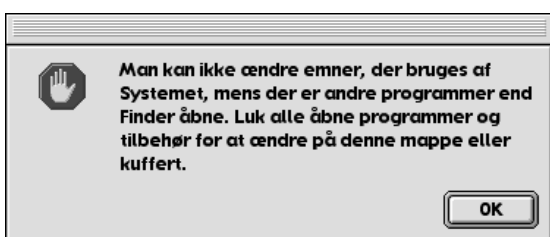
Men vi er ikke færdige endnu. Du kan tilføje lydfiler til dette kontrolpanel, forudsat det er filer af typen **snd** – som du kan kende ved tegning af en lille højttaler på symbolet.

☞ Sådanne filer finder du overalt på Internettet. Desværre indeholder kontrolpanelet ingen knap til at indsætte en lyd. Men du kan gøre det sådan: du trækker filen hen på System-mappen i harddiskvinduet eller på harddiskens symbol, som åbner sig, og på systemmappen. Her slipper du den og ser denne boks:

Du klikker på OK, og lyden lægges i systemarkivet. Nu kan du vælge den i kontrolpanelet.

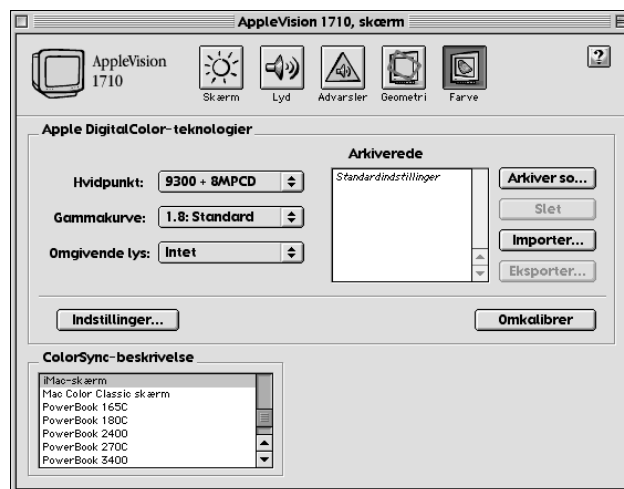
Hvis du har et åbent program, når du lægger en lydfil på systemmappen, gør Mac'en opmærksom på, at alle programmer skal være lukket, før der kan lægges noget i systemarkivet.

På den måde kan du lægge mange forskellige filtyper ind i systemmappen – systemet sørger selv for, at de deponeres i den rigtige undermappe. Det gælder bl.a. for kontrolpaneler, udvidelser og skriftter – men ikke for alle filtyper, der hører hjemme her. Prøv dig frem – hvis ovenstående dialogboks ikke kommer frem, lægges de bare på øverste niveau i systemmappen, hvor du finder dem, når du åbner den. Har du husket filernes navne, kan du så lægge dem på rette sted.

I det næste felt, som muligvis slet ikke findes i forbindelse med netop din skærm, kan du præcist indstille skærmens **Geometri**.

Klikker du på de enkelte punkter under **Indstillinger**, antager de små knapper rundt om skærmen forskellige former alt efter, hvad der indstilles lige nu. Prøv det – du vil opdage, at sagen er ret nem at forstå. Og skulle det gå helt galt, kan du altid vende tilbage til **Fabriksindstillinger**.

Det sidste punkt i **Skærm og lyd** hedder **Farve**. Det er ret avanceret – men hvis du har en farveprinter og/eller en scanner, kan det være nyttigt.

Du kan her vælge en **ColorSync**-beskrivelse til din skærm. Denne teknik gør det muligt at koordinere farvegengivelsen mellem skærm, printer og scanner.

Skærmen skaber sit billede ved at blande farverne i lyset. Printeren benytter blæk. Skal de to billeder ligne, må der koordinering til. Det kræver, at du har **Plug-Ins** til alle involverede hardwarekomponenter.

☞ Et plug-in er en lille fil, som udvider et programs eller en systemkomponents evner. Der findes forskellige plug-ins til forskellige formål – f.eks. har grafiske og DTP-programmer eller Internetbrowsere for det meste plug-ins. Programmerne har deres egne plug-in-mapper, mens systemet selv fordeler de plug-ins, det behøver, på de rette mapper, når du lægger dem hen på systemets mappe.

Nu kan du vælge profilen for din skærm i listen over **ColorSync-beskrivelser**. Eller du kan kalibrere og gemme dine egne indstillinger. Disse beskrivelser kaldes forøvrigt også profiler.

ColorSync

Skal koordineringen virke efter hensigten, må du desuden indstille printerens profil. Det gør du i kontrolpanelet **ColorSync**.

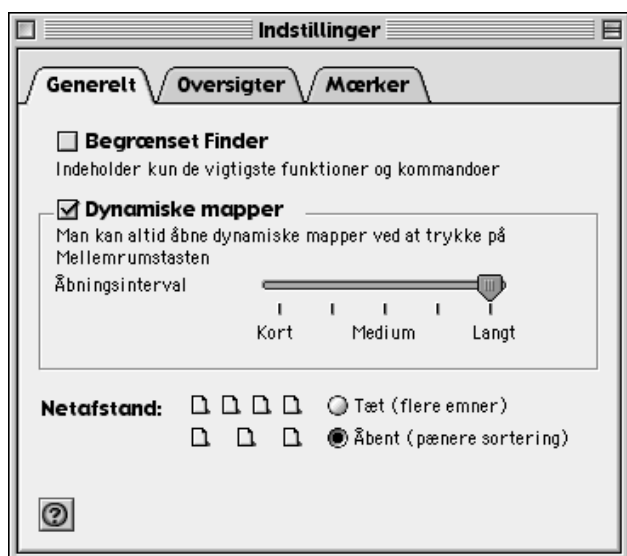
Flere indstillingsmuligheder

Det er ikke kun gennem kontrolpaneler, at du definerer, hvordan din Mac skal arbejde og vise sit indhold. I gamle dage var **Finder-indstillinger** et kontrolpanel – nu finder du dette punkt samme sted som i alle andre programmer: under **Rediger|Indstillinger**

Finder-indstillinger

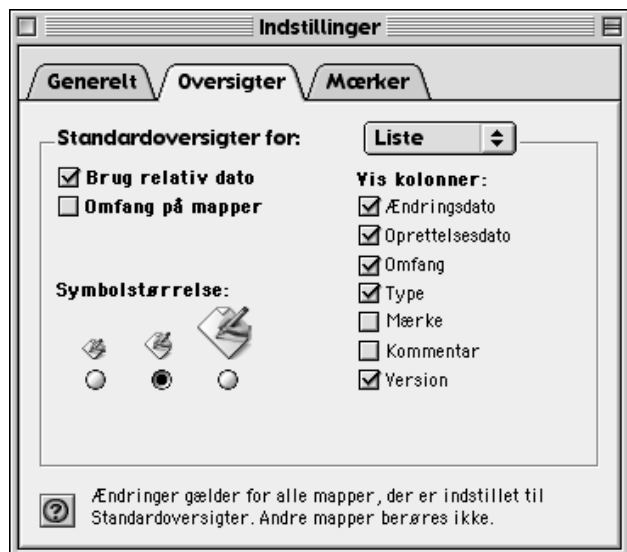
Disse indstillinger har stor indflydelse på, hvordan du ser vinduerne på din Mac.

Dialogboxen indeholder tre faneblade, og hvert faneblad har sine egne indstillingsmuligheder.

De **generelle** indstillinger tilbyder for det første en **Begrænset Finder**. Det vil jeg fraråde – så går du nemlig glip af mange af Mac'ens muligheder.

Så følger **Dynamiske mapper**. Hvad det betyder, så vi, da vi på side 18 åbnede harddiskens vinduer.

Endelig er der **Netafstand**. Det refererer til et usynligt koordinatsystem i alle vinduer, som bestemmer afstanden mellem de enkelte elementer i et vindue.

Det næste faneblad i dialogboxen, som du ser nederst til venstre på denne her side, hedder **Oversigter**. Det refererer til den måde, vinduer i Finderen bliver bygget op på. Dialogboxen tilbyder en række *standardoversigter*.

Øverst til højre i boxen ser du et skilt **Liste** med en dobbeltpil.

Klikker du på denne dobbeltpil, dukker der en Popup-menu op,

hvor du vælger, hvilken oversigtstype du vil indstille – du har flere muligheder. Lad os starte med **Liste**-typen, som vi brugte til at navigere gennem harddisken med.

Du bestemmer selv, hvilke punkter listen skal rumme. Udvalget er stort, og hvis du vælger dem alle, er der ikke plads på skærmen til at vise dem samtidig. Jeg vil anbefale de punkter, som jeg har markeret med et ✓.

Hvis du vælger **Omfang på mapper**, bruger Mac'en en masse tid og processorkraft på at beregne, hvor store mapperne indenfor et vindue er. Det punkt skal du altså ikke markere – du kan få denne information på andre måder, som vi skal se på om lidt.

Symbolstørrelsen har jeg sat til mellemstørrelse – den store version fylder for meget i vinduerne.

Endelig ser du nederst en fodnote: **Ændringer gælder for alle mapper, der er indstillet til standardoversigter. Andre mapper berøres ikke.** Husk den – vi vender tilbage til den om lidt.

Hvis du i et listevindue klikker på zoomfeltet oppe i højre side, udvides vinduet, så du kan se alle informationer. Desuden har du mulighed for at tilpasse vinduet til dine egne formål. Lad os se på det i et eksempel og via æblemenuen åbne Kontrolpaneler-vinduet.

Hvis du her i vinduet klikker på overskriften **Version**, holder museknappen og trækker, forvandler musepilen sig til en lille hånd, der tager fat i denne spalte af vinduet. Nu kan du forskyde den til et andet sted. Sætter du den ved siden af navnefeltet, kan du her altid undersøge, hvilken version af kontrolpanelet du har. Og synes du, at navnespalten er for bred, kan du gøre den smallere:

sæt musepilen på skillelinien, så den bliver en dobbeltpil, og træk den hen til det ønskede sted.

Hos mig ser det nu sådan ud:

Tilbage til **Indstillinger**. Ved hjælp af Popup-menuen springer vi videre til den næste indstillingsgruppe::

Sammenligner du denne box med den næste, ser du, at *knapper* ser anderledes ud end *symboler*.

Der er en reel forskel: et symbol åbnes ved et dobbeltklik. Knapper fungerer anderledes – de åbnes ved et enkelt klik.

Det kan være problematisk, da man på den måde mister muligheden for bare at markere et element uden at åbne det. Men mange synes, at det er rart at slippe for dobbeltklikkene.

Du kan sortere knapper og symboler på forskellige måder: du kan lade dem stå usortet, du kan rette dem ind efter det usynlige net, som vi har stiftet bekendtskab med i fanebladet **Generelt**, og du kan sortere dem efter de punkter, som vi så i **Liste**-boxen. Den sidste indstilling medfører en lille knap-ballet, hvergang du tilføjer et element i et vindue. Desuden

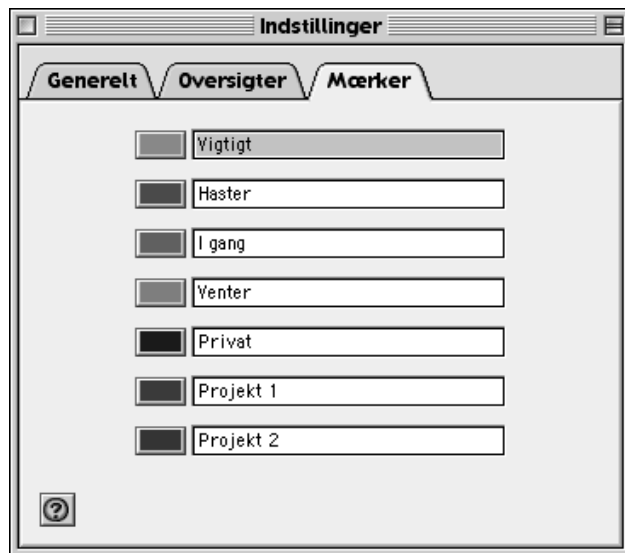
antydtes sorteringen med det lille symbol til venstre under vinduets titellinie.

Hvis du vælger menukommandoen **Oversigt|Oversigtsvalg**, ser du en dialogboks, som tilbyder de samme indstillingsmuligheder som de her viste dialogboks – samt et punkt nedst:

Standardoversigter Brug indstillinger fra indstillingsarkivet

Husker du fodnoten i **Liste**-indstillingerne? Hvis du klikker på **Standardoversigter**, sættes vinduet til den standard, som du har defineret dér.

Det er vigtigt at forstå forskellen. Du har en fast indstilling for samtlige vinduer, som har indflydelse på liste-, knap- og symbolvisningen. Denne faste indstilling kan du altid vende tilbage til – men desuden kan du indstille hvert vindue efter behov. Det er f.eks. praktisk at ordne programmer i en liste, som indeholder versionsnummeret. I et dokumentvindue derimod er dette nummer uinteressant, hvorimod Ændringsdatoen er vigtig.

Indstillingsdialogens sidste faneblad er **Mærker**.

Desværre gengiver billedet ikke farver – men ideen er her, at du kan forsyne alle objekter i et vindue med en farve, der antyder deres rolle. Mac'en tilbyder dig 7 markeringsmuligheder. Du kan ændre farverne med den farvevælger, som vi så på side 24.

Informationer om filer og mapper

Når vi nu alligevel har brudt den strenge rækkefølge, lad os lige se på filernes **Info**. Her er der nemlig også nogle punkter, der har at gøre med dine arbejdsmetoder på Mac'en. Du klikker på *filen* for vores BREV TIL OLE og vælger menukommandoen **Arkiv|Vis Info**, hvorpå der åbner sig et vindue med de **generelle oplysninger**.

Feltet lige under titellinien er markeret – her kan du give filen et nyt navn. Ved siden af ser du symbolet. Hvis du kopierer et billede i symbolstørrelse fra et program eller en symbolsamling med **⌘+C** og derefter markerer symbolet i **Info**-vinduet med et museklik, kan du indsætte dette billede i stedet for det neutrale symbol med **⌘+V**.

Dernæst følger informationer om type, omfang og placering på harddisken. Du ser filens oprettelsesdato, og du kan markere den med en farve – du husker indstillingsdialogboxen **Mærker**.

☞ **Undrer du dig over, at de 1.135 bytes under Omfang kan være det samme som 4KB, er her forklaringen denne: en harddisk er delt op i et antal blokke til data. Mac'ens nye filsystem regner med en mindsteblokstørrelse på 4KB. Et dokument fylder mindst en blok, altså 4KB, selv om det faktisk kun fylder mindre. Plads-spild er uundgåelig...**

Dernæst følger der en box, hvor du kan tilføje dine egne kommentarer. Desuden kan du **låse** en fil, så den kun kan læses, men ikke modificeres, og du kan lave den om til **Standardlayout** – det betyder, at der åbnes en kopi af filen, hver gang du aktiverer den med dobbeltklik eller **Arkiv|Åbn**.

Hvis du i stedet for prøvebrevet vælger et info på en *mappe*, får du hele to Info-muligheder:

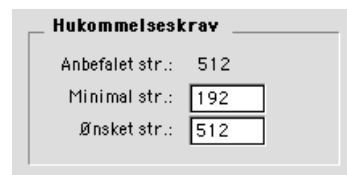

Den anden valgmulighed, **Arkivdeling**, er interessant, hvis din Mac befinder sig i et lokalt netværk – på side 41 ser vi nærmere på den sag.

Klikker du på en *programfil* og vælger igen **Arkiv|Vis Info**, får du endnu en indstilling: **Hukommelse**

Dette punkt definerer, hvor meget RAM, dvs arbejds-hukommelse, et program får.

☞ **Mac'en tildeler ikke automatisk hukommelse til programmer, når der er brug for den – istedet kan der dukke en dialogbox op, som meddeler dig, at der ikke er nok hukommelse. I så fald gemmer du dit arbejde, lukker for programmet, markerer det i dets program-mappe, vælger Arkiv|Vis Info|Hukommelse og sætter en højere værdi i feltet Ønsket størrelse.**

Apple-menuvalg

Tilbage til kontrolpanelerne. Vi har før nævnt Æble-menuen. Den har sit eget kontrolpanel, hvor du kan slå den hierarkiske visning af undermenuer fra eller til. Desuden kan du her fastlægge, om menuen skal give dig adgang til de seneste dokumenter, programmer og fællesarkiver, og du kan bestemme, hvor mange der i givet fald skal vises. Og fællesarkiver er mapper og diske, som er tilgængelige i et lokalnetværk – et helt kapitel for sig på side 41.

Kontrollinien

... nævnte vi i begyndelsen. Her indstiller du dens funktionsmåde. Kontrollinien giver dig adgang til en del af de funktioner, som ligger

i de kontrolpaneler, vi lige har gennemgået. Også netværksfunktionerne kan du styre herfra.

Umiddelbart ser kontrollinien sådan her ud:

Symbolerne på den er egentlig ret forståelige. Hvis du klikker på dem, ser du mere præcist, hvad de gør. Lad os lige se på to af dem, **Antal farver** og **Opløsning**. Disse to punkter relaterer begge til skærmen – altså ville det være meningsfyldt, hvis de stod ved siden af hinanden. Det er der intet problem i: hvis du trykker på **alt**-tasten og peger med musepilen på et af disse to symboler, forvandler pilen sig til en hånd, og nu kan du trække symbolet hen til det sted, hvor du ønsker det.

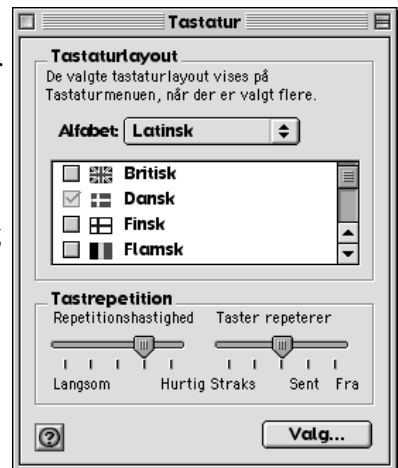
Lad os prøve det med farvevælgeren:

Som du ser, er hånden ved at trække farvevælgeren i retning af opløsningsvælgeren.

Tastatur

... er et meget internationalt kontrolpanel. Her definerer du, hvilket tastaturlayout der anvendes, mens du skriver – udvalget er stort, men du skal dog huske at sætte et ✓ ved et tastaturlayout, for ellers kan det ikke aktiveres. Desuden kan du her indstille, hvor hurtigt tasterne reagerer.

Klikker du på **Valg**, kan du definere nogle tastaturgenveje til at skifte tastaturlayout. Og sætter du et ✓ ved **Synkronisering**, følger layout'et automatisk med, når du skifter sprog midt i en tekst. Det gælder dog kun ikke-europæiske sprog og kun, hvis du har installeret international understøttelse. I så fald kan du også se sådanne sider på Internettet korrekt.

Ser du et dansk flag ved siden af programmenuen, kan du vælge tastaturlayout her. Det kræver dog, at du har aktiveret mere end et tastaturlayout i kontrolpanelet. Klikker du på det lille flag, falder der en menu ned, hvor du vælger mellem de aktive tastaturer. Hvis du vil tilføje eller fjerne tastaturer, vælger du bare **Tilpas menu**, så åbnes kontrolpanelet, og du har frit valg mellem mange sprog.

Programvalg med variationer

Du laver alt dit arbejde på Mac'en med diverse programmer. Ofte bruger du flere på samme tid, og mange gange skal du åbne et nyt program til en speciel delopgave. Derfor er det praktisk, hvis programmerne er mere umiddelbart tilgængelige – normalt ligger de jo i deres mapper inde i harddisken. Men der findes flere hjælpemidler.

Kvikstart

... er et forsøg fra Apple på at gøre livet lidt lettere for os

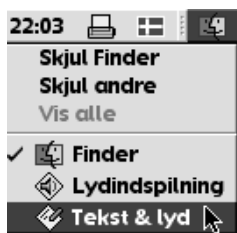
brugere. Det er en startstation for programmer. Men det tager meget plads på skærmen, selv om man kan ændre størrelsen af knapperne ved at holde **⌘**-tasten, mens man klikker på en af knapperne.

Forskellen er nu ikke så stor, at det gør noget. Desuden findes der andre, væsentlig bedre muligheder til at jonglere rundt mellem forskellige programmer – desværre er de godt skjulte i systemets og Finderens dybder.

Skift program

Du husker sikkert programmenuen øverst til højre på skærmen. Den har nogle ret forbløffende evner – den er ikke bare blevet meget mobil, men kan også bruges til at åbne filer med.

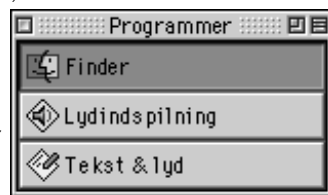

Sidst, vi så programmenuen, så den sådan ud:

Med tiden kender du sikkert dine programmer så godt, at symbolet er nok. I så fald klikker du på den tynde grå streg til venstre for symbolet, og navnet forsvinder. Ønsker du det tilbage, klikker du igen på den tynde streg.

Lad os starte med at holde museknappen og trække musepilen ned igennem programmenuen. Når musepilen når under menuens bund, følger menuen med som en tynd tom kasse og lægger sig på skærmen – lige der, hvor du gerne vil have den. Lige meget hvor du sætter dette vindue, vil det altid svæve ovenover skærbilledet. På den måde har du hele tiden overblik over, hvilke programmer der står åbne.

Hvis du synes, at vinduet ligger et upraktisk sted, tager du fat i titellinien og trækker det hen til et andet sted.

Hvis du vil åbne en fil med et program, som står åbent, trækker du filen hen på programmets symbol i vinduet **Skift program** – som jeg dog vil foreslå at kalde for programpalet.

Men programpalettens vindue fylder en del på skærmen. Det ville være praktisk, hvis du kunne få det til kun at vise programmernes symboler – forudsat du kender disse symboler

Det kan faktisk godt lade sig gøre – du klikker bare i zoomfeltet på den svævende menu. Hvis du synes, at symbolerne er for små, holder du **alt**-tasten og klikker igen i zoomfeltet. Og hvis du vil se menuen vandret istedet for lodret, holder du både **alt**- og **skift**-tasten nede og klikker endnu engang i zoomfeltet.

Mere tilpasning med shareware

Mac'ens system tilbyder en masse praktiske hjælpere. Men nogle gange kan ting gøres på en endnu nemmere måde – hvis man tager et shareware- eller freewareprogram til hjælp. Som vi vil se på de følgende to eksempler, kan sådanne programmer bl.a. lette arbejdet netop med programforvaltningen på Mac'en.

Prestissimo

Programpalettens muligheder er endnu større end det, vi foreløbig har set. Freewareprogrammet Prestissimo udnytter alle dens evner plus nogle flere – og kombinerer dem alle sammen i et enkelt program, så du problem-løst kan konfigurere dem til dine egne behov.

På første faneblad indstiller du en tastatur-genevej til at skifte programmer med. Det kræver tilvænning, men er nemmere end at søge efter programpaletten med musen og klikke på programmet. Klikker du på Tab-knappen, ser du en popupmenu med et utal af taster til udvalg – i kombination med en af de fire taster, som du ser derunder. Umiddelbart er $\%$ -tasten markeret – prøv dig frem, til du finder den kombination, der passer dig. Husk, at nogle af disse kommandoer bruges af andre af dine programmer – og så bliver der ballade!

Indstillingerne til programpaletten finder du på næste blad. Lad os se på mine indstillinger

Jeg har sat et $\sqrt{}$, så programpaletten er synlig. Dernæst har jeg valgt, at programmerne skal vises i den omvendte startrækkefølge – altså står det sidst startede program først. Programpaletten skal ligge vandret, sådan at yderligere programmer tilføjes foran i rækken. Desuden skal knapperne være små, og titellinien skal være usynlig – jeg kender mine programmer.

Programpaletten er forankret nederst til højre på skærmen. Hvis du har to skærme, sådan som jeg har det, kan du fastlægge, at den skal holde sig indenfor den ene skærm eller være ubunden.

Den her valgte rækkefølge i visningen af aktive programmer er meget praktisk. På side 32 så vi, hvordan du tildeler hukommelse, altså RAM, til et program. Hvis du skulle komme til at åbne for mange programmer, så Mac'en får åndenød og brækker sig med en advarsel, bliver du nød til at slukke nogen af dem. Men Mac'en tildeler hukommelse i den rækkefølge, som programmerne startes i. Hvis du lukker et program midt i serien, opdager Mac'en ikke, at der blevet RAM fri, og bliver ved med at påstå, at der mangler hukommelse. Altså må du gemme dit arbejde og lukke dine programmer i den omvendte startrækkefølge, indtil der er tilstrækkelig med fri RAM. Hvis du indstiller programpaletten på den her viste måde, ser du umiddelbart, i hvilken rækkefølge programmerne blev startet.

Resultatet af mine indstillinger ser sådan ud:

Et klik på Rulleskakter viser følgende dialogboks:

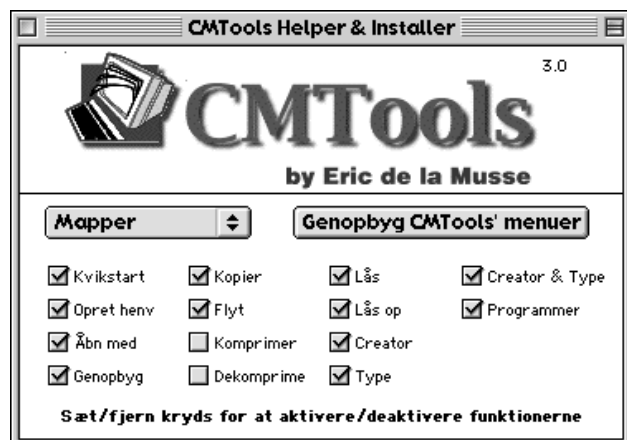

Du kan vælge, at pilene i vinduernes rullebjælker skal stå i hver sin ende, begge nederst eller til højre eller endda begge i begge ender. Og du kan indstille skyderen i rullebjælken til blot at bevæge sig gennem bjælken eller til at vise proportionalt, hvor meget af vinduet er skjult. Nederst i boxen ser du et eksempel på dine indstillinger. Her følger min indstilling – prøv selv at finde frem til den.

Example:

Prestissimo er freeware og kan downloades fra <http://www.polymorph.net>

CMTools

Det er meget praktisk at kunne åbne en fil bare ved at trække den hen på symbolet for et åbent program i programvælgeren. Men det kræver, at programmet allerede er åbnet.

Endnu mere praktisk ville det være, hvis man på en lignende måde kunne aktivere et endnu inaktivt program. Her kommer det næste freeware-program til hjælp: CMTools.

CMTools er en slags manager for genvejsmenuer. Programmet tilbyder så at sige værktøjer, som udvider disse menuers evner. Faktisk kan du herigennem få en utrolig fleksibel kommandocentral for din Mac, som er tilgængelig overalt.

Første gang du åbner programmet, har du strengt taget kun mulighed for at installere det – og skal straks genstarte maskineriet.

Efter genstarten har programmet produceret en mappe ved navn CMTools Konfiguration i Genvejsmenuemnermappen, som ligger i Systemmappen. På billedet ser du mappens indhold – som du ser, har den en tydelig struktur.

Det er denne struktur, der gør CMTools så fleksibel. Du sørger blot for at lægge henvisninger til filer og mapper, som du hele tiden bruger, ind i de relevante mapper. F.eks. lægger du henvisninger til dine programmer ind i mappen Kvikstart.

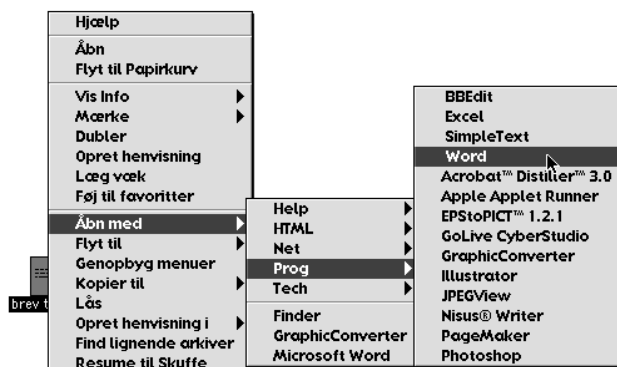
Når du igen åbner CMTools, ser du programmets „kommandocentral“. Her vælger du, hvilke mapper der skal være tilgængelige for genvejsmenuerne. Og hvis du sammenligner de af-krydsede felter i dialogboxen med billedet af programmet, ser du, at de mapper, hvis navn ender på et minustegn (-), ikke er aktive.

Hvis du bruger forskellige programtyper, kan du ovenikøbet gøre som jeg og lave underafdelinger til dem – jeg har nemlig lagt en mappe til Netprogrammer og en mappe til programmer ind i mappen Kvikstart. Disse sidstnævnte mapper må dog ikke være henvisninger – for i så fald vises deres indhold ikke i genvejsmenuen.

Nu laver du en genvejsmenu på Skrivebordet. Som du ser på billedet til højre, har jeg på min Mac adgang til alle de programmer, som jeg tit har brug for.

I mappen Åbn med i CMTools Konfiguration har jeg lavet samme struktur som i Kvikstart. Altså kan jeg nu med Genvejsmenuen f.eks. åbne brevet til Ole med et andet program – i dette tilfælde Word.

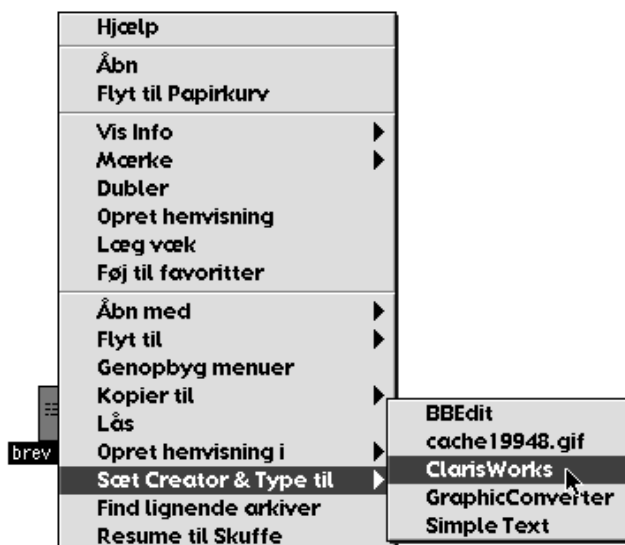
Og endnu en finesse: du lægger først en tom fil fra et andet tekstprogram, f.eks. ClarisWorks, i Sæt Creator & type til-mappen i CMTools' Konfigurationsmappe i Genvejsmenuemner. Hvis du nu vil sikre dig, at brevet til Ole, som blev skrevet i Tekst & lyd, altid åbnes af ClarisWorks, når du dobbeltklikker det, laver du derefter en genvejsmenu på brevet og vælger – netop: ClarisWorks.

Hvis du glemmer at kalde filen med det rette programnavn, må du senere gætte dig til, hvad f.eks. cache19948.gif står for...

Hvis du nu har skrevet brevet i ClarisWorks og ønsker at åbne det med Tekst & lyd, skal du sørge for, at der ligger en tom Tekst & lyd-fil i Sæt Creator & type til-mappen, så kan du straks ændre dens tilhørsforhold over genvejsmenuen. Prøv dig frem med de øvrige mapper – CMTools virker umiddelbart kompliceret at sætte op, men i det daglige arbejde er det næsten uundværligt.

Du finder CMTools under denne adresse:

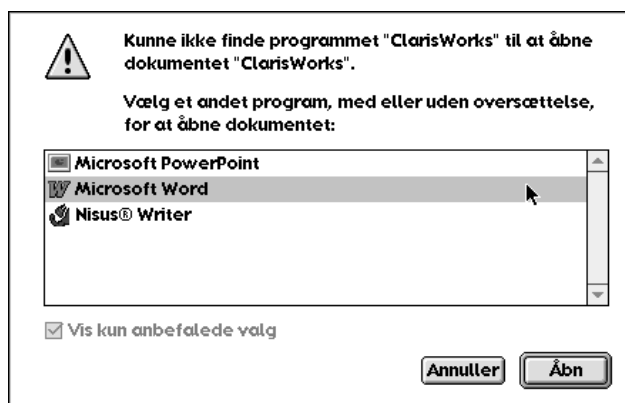
<http://www.pobox.com/~edlm10>

Mac & PC

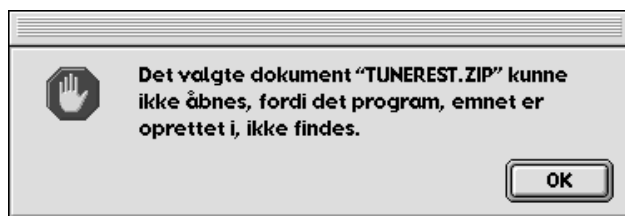
Vi Mac-brugere kommer ikke udenom livets hårde kendsgerninger – de fleste mennesker bruger Windows-PC. Før eller siden vil du modtage en PC-fil. Og i gamle dage ville det have været et problem – fil-formaterne på de to platformer passer nemlig ikke umiddelbart til hinanden. Men Mac'en tilbyder i dag oversættelseshjælp til de fleste PC-filer.

I første omgang kan du altid dobbeltklikke en fil. Mac'en vil så tilbyde dig de oversættelsesmuligheder, som den umiddelbart finder i sin database:

Du vælger blandt de tilbudte programmer det, som du vil bruge, og klikker på **Åbn**, hvorpå dokumentet bliver oversat til og siden åbnet i dette program.

Men hvad sker der, hvis Mac'en ikke kan tilbyde dig en oversættelse? Du får en meddelelse:

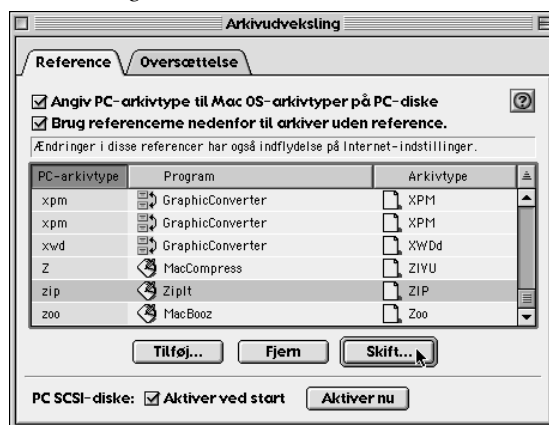

Det ser jo lidt trist ud. Men fat mod – der findes en udvej. Hvis du ved, hvilken type fil du har fået tilsendt, kan du prøve at åbne den med et tilsvarende program – en tekstfil med et tekstprogram, en grafikfil med et grafikprogram osv. Du kan også bede dine PC-venner om at sende filerne med deres "efternavne", altså de tre bogstaver, der følger efter et punktum i navnet.

👉 På en PC er det dette efternavn, der fortæller computeren, hvilken filtype der er tale om. På en Mac ligger denne information skjult i selve filen. Det gør sagen lidt mere kompliceret, men også meget sikrere – for hvis du ændrer efternavnet på en PC-fil, ved PC'en ikke, hvilket program der skal åbne filen.

Med denne information kan du nu indstille din Mac til at åbne filer, der har et bestemt efternavn, med et program, som du selv vælger.

Du åbner kontrolpanelet **Arkivudveksling** og ser denne dialogbox:

Hvis det er fanebladet **Oversættelse**, som står i forgrunden, klikker du bare på **Referencer**.

På venstre side ser du DOS-efternavnene. Den fil, som du prøver at åbne, hedder f.eks. TUNE-REST.ZIP. Det er en komprimeret fil fra et PC-program. Formodentlig har du et Mac-program, der kan åbne sådanne filer, altså klikker du på **Skift**. Mac'en tilbyder dig alle de programmer, som den kan finde på din harddisk.

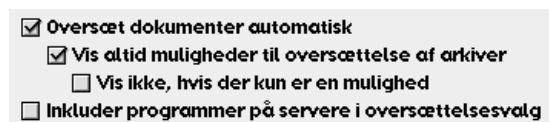

Du vælger **Stuffit**

Expander, og fra nu af åbnes alle filer med efternavnet **.zip** med dette program.

Ganske vist har jeg stadig problemet med at åbne den udpakkede fil, men måske har min PC-ven også forsynet den med efternavn ...

Fanebladet **Oversættelse** er automatisk indstillet sådan:

Behold den indstilling – den sikrer en automatisk åbning af PC-filer.

Quicktime og multimedia

... to sider af samme sag, i al fald på en Mac. Til en vis grad også på andre computerplatformer, i og med at QuickTime er blevet en international standard.

Men hvad er multimedia egentlig? Tager man det på ordet, er det en kombination af forskellige medier i en pærevælling. Det hjælper os ikke meget, så lad os se på, hvad QuickTime-kontrolpanelets Info har at sige om den sag.

Hvis du forøvrigt leder efter et kontrolpanel ved navn QuickTime, leder du forgæves – på dansk hedder det nemlig **Indstilling af QuickTime**. Oversættelsens svære kunst ...

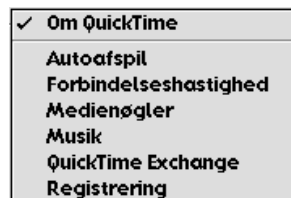
Hemmeligheden ved QuickTime er, at det tilbyder alle disse muligheder så at sige i baggrunden. Lad os sige, du surfer på Internettet med en såkaldt webbrowser – mere om det følger snart. Som du måske husker fra side 29, har disse webbrowsere Plug-ins – heriblandt også et til QuickTime, som følger med næsten alle webbrowsere.

Når du på din vej gennem Webbet støder på en side, som indeholder en film, giver browseren besked til QuickTime-plug-in'et, som igen aktiverer QuickTime. Og filmen vises så umiddelbart i din webside, uden at du behøver kalde på et specielt program til den.

Dette er kun ét eksempel på QuickTime's mange muligheder. Faktisk er der adskillige programmer, der i baggrunden trækker på QuickTime, uden at du som bruger egentlig lægger mærke til det. Men der er mere til QuickTime. Den bruges f.eks. meget i computerspil. Lad os se på nogle af indstillingsmulighederne i dette alsidige kontrolpanel.

Indstilling af QuickTime

Som du ser, er der en del muligheder her. De fleste er forholdsvis nemme at gå til.

Autoafspil betyder, at din Mac automatisk starter Audio-CD'er eller visse data-CD'er, når du lægger dem ind i drevet. For de sidstes vedkommende kræver det dog, at CD'en indeholder en autostart-fil.

☒ Afspil audio-CD automatisk

Audio-CD'er afspilles automatisk i sporenes rækkefølge, når de indsættes.

☒ Afspil CD-ROM automatisk

Sikrer, at visse CD'er starter automatisk, når de sættes i CD-ROM-drevet.

🖱 **Sidste år blev der opdaget et computervirus, som benytter sig af netop denne funktion. Computere kan nemlig også overfaldes af virus – små programmer eller programstumper, der invaderer din Mac og laver større eller mindre ravage i den. På Mac'en er problemet ikke nær så stort som på Windows-computere – alligevel bør du gardere dig.**

Der findes programmer, som kan afsløre og destruere disse små bæster – og hvis du har tænkt dig at surfe på Internettet, vil jeg kraftigt anbefale dig at investere i et sådant program.

Hvad det aktuelle virus angår, det såkaldte **Autostart-virus**, kan du ganske enkelt vælge at deaktivere denne funktion ved at fjerne ☒ **et ved Afspil CD-ROM automatisk**.

Under det næste punkt indstiller du forbindelseshastigheden. Den afhænger af, hvordan du er tilsluttet Internettet.

Det lønner sig at sætte indstillingen

korrekt – QuickTime fungerer i så fald langt bedre.

Det næste punkt, **Medienøgler**, er kun interessant, hvis du arbejder med beskyttede mediearkiver. I så fald kan du her tilføje og redigere deres kategorier og nøgler.

Er du musiker, vil du glæde dig over det næste punkt:

QuickTime er født med en musiksynthesizer, altså kan du afspille musik og MIDI-filer. Du skal dog vælge et program, der kan trække på QuickTime's synthesizer, men heldigvis følger det med i form af MoviePlayer – mere om det om lidt.

Du kan også tilføje andre synthesizere, som så kan trække på QuickTime's muligheder. Og vil du for alvor arbejde med musik, skal du nok gøre det.

Det næste punkt, **Aktiver QuickTime Exchange**, sørger for, at din Mac umiddelbart forstår mediefiler, som stammer fra andre computerplatforme. Sæt endelig et ✓ her – på Internettet finder du multimedie-filer fra adskillige kilder, og de fleste kan automatisk aflæses i din browser, når du har aktiveret dette punkt.

Endelig kan du også registrere QuickTime, så det bliver til QuickTime Pro. Det koster noget, men det kan godt betale sig – du får f.eks. mulighed for at redigere i de film, som indlæses af Movieplayer.

QuickTime-teknologien har også et ansigt udadtil – ja faktisk hele to:

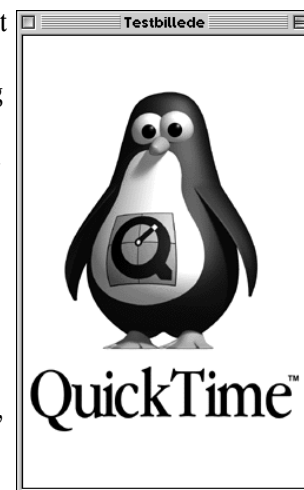

Movieplayer og PictureViewer

Lad os starte med MoviePlayer. Som sagt kan du her redigere både billed- og lyd-siden i adskillige film-formater – forudsat du har registreret QuickTime. Du kan eksportere dele af en film i et andet format, du kan lave din egen montage af flere forskellige film- og lydstopper, du kan sætte flere film sammen til en større sekvens osv.

Du finder bedst ud af de mange muligheder ved selv at eksperimentere med dem. Begynd med den filmstump, som Apple selv har leveret som eksempel. Du kan f.eks. via **File|Export...** eksportere billed- eller lydsiden til et andet format. Eller du kan via **Movie|Loop** sætte filmen til at gentage sig selv i det uendelige. Prøv dig frem – det er på ingen måde et komplet redigeringsværktøj, men det er forbløffende, hvor meget der er muligt med dette lille program – forudsat du har registreret QuickTime.

Tilsvarende kan du i **PictureViewer** åbne billeder i forskellige formater. Det kan de fleste større grafikprogrammer idag også gøre – men PictureViewer er et meget lille program, som er særdeles hurtigt. Desuden kan du her eksportere f.eks. et **BMP**-billede, altså et billede i et almindeligt PC-format, til en filtype, som Mac'en umiddelbart forstår, f.eks. **Pict**.

QuickTime er i høj grad en teknologi, der fungerer i baggrunden, uden at du som bruger lægger særlig mærke til det. Men den anvendes af adskillige programmer, og den letter Mac'ens omgang med multimedia på mange måder.

Netværk

Nu ved du stort set, hvordan din Mac fungerer på sine egne betingelser. Men den kan også arbejde sammen med andre Mac'er – eller andre PC'er for den sags skyld. Det sidste kommer vi dog ikke ind på her, da det kræver særlige programmer, som kører både på Mac og PC. Til gengæld er disse programmer forholdsvis nemme at sætte op.

Næsten fra begyndelsen har Mac'erne haft evnen til at slutte sig sammen i et lokalt netværk. I gamle dage foregik det via langsomme serielle ledninger, men idag har alle nye Mac'er et integreret ethernetkort – og det betyder, at det lokale netværk nu arbejder særdeles hurtigt.

☞ **Når computere taler sammen, behøver de et fælles sprog – en såkaldt protokol. Der findes mange forskellige protokoller. Apple tilbyder umiddelbart AppleTalk, når det gælder et lokalt netværk. Altså er det det, vi ser på i vores gennemgang.**

Når det gælder Internettet, er sagen lidt mere kompliceret – her er der tale om hele to protokoller, som er bygget ovenpå hinanden. Den ene protokol er TCP/IP (Transfer Control Protocol/Internet Protocol), som sørger for forbindelsen mellem de store mainframe-computere. Mac'en klarer den del af sagen med kontrolpanelet af samme navn, som så at sige udnævner den til en slags mainframe, så længe den er på nettet. Den anden protokol sørger for forbindelsen mellem din Mac og alle de andre maskiner, for det meste over et modem. Denne protokol hedder PPP (Point to Point Protocol).

Og for at gøre sagen endnu mere kompliceret, så findes der også interne netværk i firmaer, som benytter sig af TCP/IP-protokollen.

Lokalt netværk

Lad os starte med det lokale netværk. Hvis du har købt din Mac for kort tid siden, fulgte der en indstillingsassistent med, som førte dig igennem opstillingen af den. Hvis du senere vil ændre disse indstillinger, kan du igen bruge assistenten – eller du kan gøre det gennem de kontrolpaneler, der sørger for en fungerende netværkstilslutning.

AppleTalk

Det første af disse kontrolpaneler er AppleTalk.

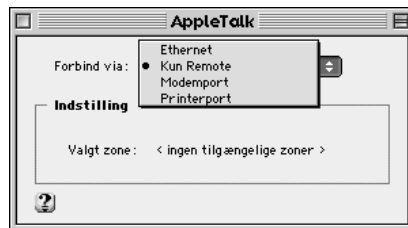
Som du ser, er der foreløbig ikke meget at indstille – faktisk kun, hvordan din Mac sluttes til AppleTalk-netværket: via Ethernet,

Printer- eller Modemport eller via fjernbetjening. Mulighederne er forskellige, alt efter hvilken Mac du har. Hvis du vælger menukommandoen

Rediger|Brugerprofil, får du tre valgmuligheder.

Du vælger **Avanceret** og klikker **OK**...

og straks ser du dette:

Du klikker på **Valg**.

I den følgende dialogbox klikker du på **Aktiv** og dernæst på **OK**:

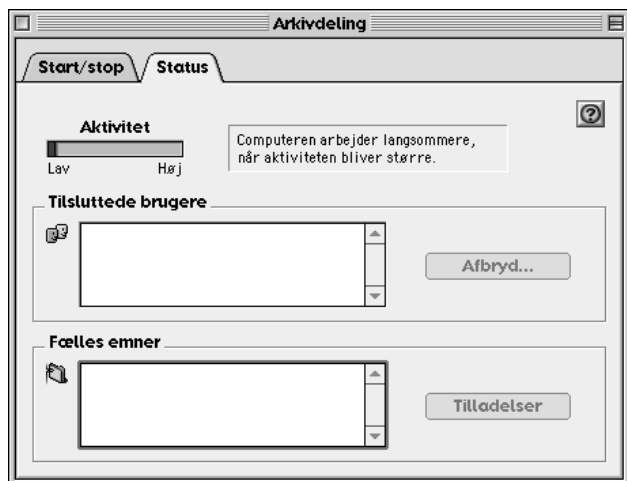

Hvis du klikker på **Info** i den forrige box, får du nogle tekniske informationer om din netværkstilslutning.

Nu er du forbundet med dit netværk. Men foreløbig er det kun dig selv, der har adgang til filerne eller arkiverne på din harddisk. Du kan ikke dele dem med nogen. Altså går du til det næste kontrolpanel i serien, som hedder – rigtigt gættet:

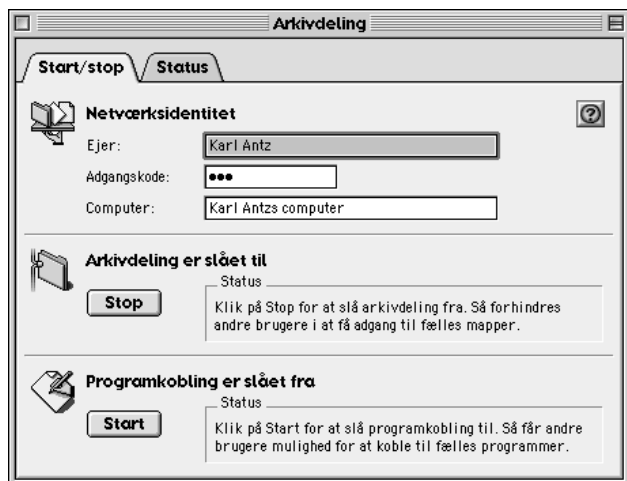
Arkivdeling

Lad os først se på de to faneblade i vinduet – vi starter med **Status**:

Foroven får du en antydning af, hvor hårdt eller lidt din Mac belastes af netværket. I vinduets nederste del ser du tilsluttede brugere samt de emner, som er blevet gjort tilgængelige for dem. Foreløbig står der intet her, men det vil vi snart gøre noget ved.

Det andet faneblad, **Start/stop**, ser sådan ud:

Her kan du fastlægge eller ændre din netværksidentitet. Desuden kan du slå **Arkivdeling** og **Programkobling** til eller fra. Det første betyder, at andre netværksbrugere kan åbne de filer, som du har frigivet, det andet, at de kan koble sig til fællesprogrammer.

Og hvordan åbner du så for andre netværkbrugeres adgang til mapper og programmer på din maskine? På det første faneblad stod der noget med **Tilladelser**, men før du kan bruge det, skal du faktisk allerede have frigivet noget.

Løsningen finder du i emnernes **Info**, som vi snakkede om på side 32. Måske husker du genvejsmenuen:

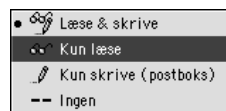

Hvis du tager genvejsmenuen på **Macintosh HD** og vælger **Arkivdeling**, dukker denne dialogbox op:

Som du ser, er der sat et ☒ ved **Gør dette emne med indhold fælles**. I vinduets nederste del definerer du, hvem der har lov til at bruge denne disk – eller mappe, hvis du har klikket på sådan en – og hvordan.

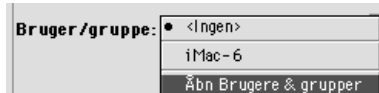
Under **Tilladelse** vises hver gang de samme 4 punkter – det afhænger af situationen, hvilke indstillinger der faktisk kan aktiveres.

Også under **Navn** er der flere muligheder.

Klikker du på **Ejer**, kan du overføre en disk eller en mappe til en anden ejer eller endda til alle og enhver.

Klikker du på **Bruger/Gruppe**, kan du åbne den for en bestemt bruger eller gruppe eller lukke den, så ingen får adgang. Under **Alle** er der

ingen indstillingsmuligheder ved **Navn** – hvad der er logisk, da tilgangsmåden defineres under **Tilladelse**.

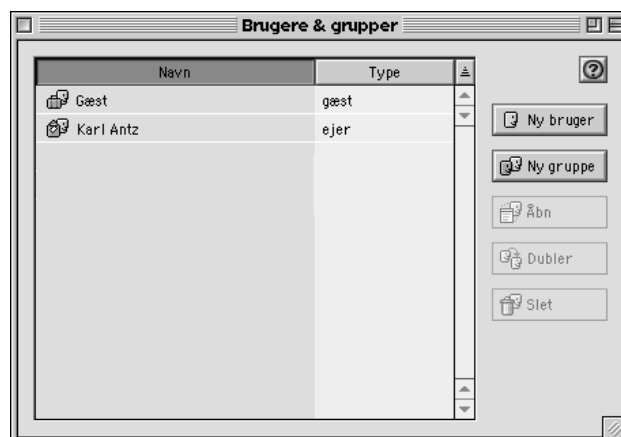
Fra Bruger/Gruppe kan du desuden umiddelbart åbne det sidste kontrolpanel, som har betydning for et lokalnetværk:

Brugere & Grupper

Umiddelbart ser du her computerens ejer samt en **Gæst**.

Hvis du klikker på Ny bruger, åbnes der en ny dialogbox, hvor du kan fastlægge, hvad denne nye bruger må og ikke må gøre på din computer.

Dialogboxen ser sådan ud:

Så snart du skriver det ønskede navn i navnefeltet, ændres boxens titel tilsvarende. Vi kalder brugeren for Louise. Her kan du desuden tildele Louise en adgangskode og fastlægge, om hun selv må ændre denne.

Den anden del af dialogboxen følger her:

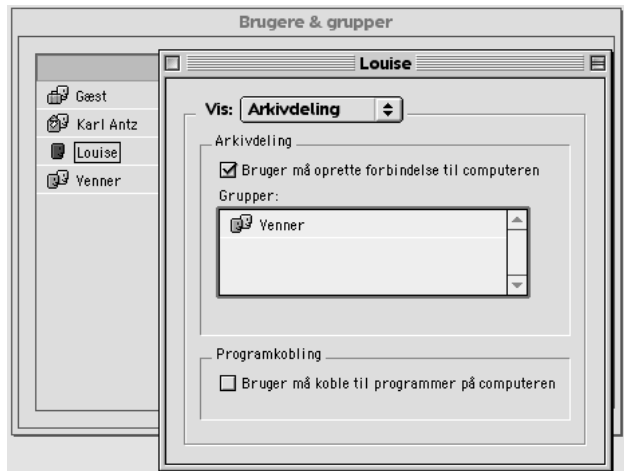

Her fastlægger du, om Louise selv må tilslutte sig til din Mac og om hun må koble til programmer på computeren. Desuden ser du her, hvilken **Gruppe** Louise tilhører.

En ny gruppe opretter du på samme måde som en ny bruger. Prøv det og kald den nye gruppe **Venner**. Du vil opdage, at denne dialogbox kun har en afdeling med et stort åbent felt i midten, lige som gruppefeltet i Brugernes arkivdelingsvindue.

Når du har oprettet tilstrækkeligt mange brugere og grupper i kontrolpanelet, organiserer du dem på en særdeles simpel måde: med Træk & anbring.

Lad os se på det i et eksempel. I **Brugere & grupper** hovedvindue klikker du på **Louise** og så på **Åbn**. I denne dialogbox vælger du **Arkivdeling**. Du vil gerne sætte Louise i gruppen **Venner**. Det gør du ved at trække denne gruppe fra hovedvinduet over i gruppepanelet på hendes arkivdelingsblad. Det ser sådan ud:

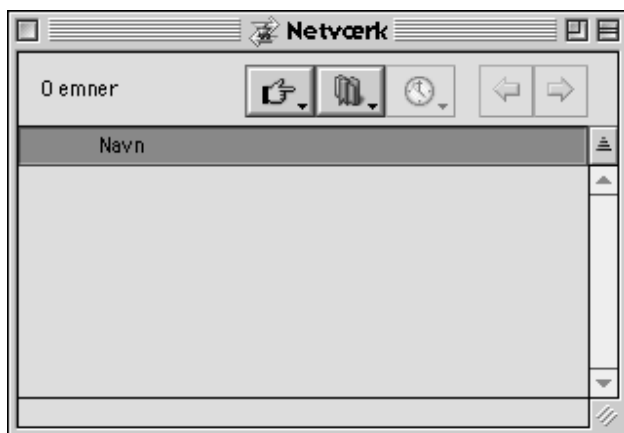

Tilsvarende trækker du navnene på de enkelte brugere over i en gruppes panel, når det står åbent. Mere skal der ikke til ...

Nu har du indstillet din egen computer til netværksbrug. Men hvordan kobler du dig på en anden maskine på netværket? Ganske enkelt: du aktiverer din

Netværksbrowser

Du finder den under Æblemenuen. Den ser sådan ud:

Den minder påfaldende om Apples nye gemmedialog, som vi så på side 26. Faktisk fungerer den på samme måde – med de ændringer, der er nødvendige for et netværk. Når du starter den op, søger den automatisk efter en netværksforbindelse. Det gør den siden med jævne mellemrum. Og eksisterende og nyåbnede forbindelser vises i feltet. Hvis du ønsker at åbne en sådan forbindelse, dobbeltklikker du den bare, og hvis du er registreret som bruger, åbnes den. Desuden er der her tre knapper, som giver dig hurtig adgang til bestemte netværksområder:

Med den første knap kan du tilmelde dig et netværk eller en server.

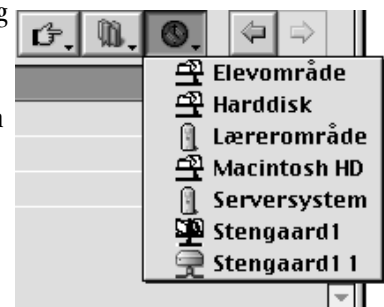
Hvis du er på et netværk med flere server, kan du derpå angive den ønskede serveradresse.

Den næste knap giver dig mulighed for at tilføje en mappe eller disk på netværket til dine favoritter.

Derefter kan du altid åbne den, uden at du skal klikke dig gennem et helt hierarki af undermapper.

Dernæst kan du vælge blandt de mapper og diske, som du senest har besøgt på netværket. På den måde har du ovenikøbet lidt overblik over din gøren og laden... Endelig springer du med pileknapperne frem og tilbage mellem de enkelte mapper og diske.

Alt i alt er det faktisk uhyre nemt at begå sig på et lokalt netværk – forudsat alting er konfigureret på rette måde, både hos dig, og hos netværkets øvrige deltagere.

Internettet

... er noget, alle taler om. Det er nok den største samling af informationer – og desværre også desinformationer – som verden nogensinde har set.

KnowWare-hæftet **Start med Internettet** er en ret omfattende introduktion til dette fænomen. Og Internettet er stort set platformsuafhængigt – altså kan du læse dette hæfte med stort udbytte, selv om det umiddelbart er skrevet til Windows.

Hvis du lige har købt en ny Mac, blev du formentlig under opstarten spurgt, om du vil konfigurere din Internet-opsætning. Til det formål er Mac'en udstyret med et specielt program, som også senere kan gøre nytte: Mac'ens **Internet-indstillingsassistent**. Den fører dig trin for trin gennem hele opsætningen af en internetkonto. Og når den er færdig, skriver den alle de informationer, som den undervejs har samlet, i de rette kontrolpaneler.

I grunden kunne du altså nøjes med bare at bruge denne assistent. Men vi vil også lige se på de kontrolpaneler, som laver det egentlige arbejde. For indstillingerne her byder på mange muligheder til at gøre din adgang til Internettet mere strømlinet.

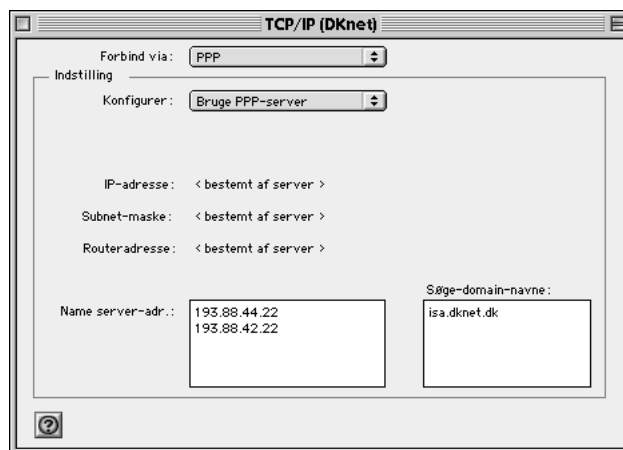
De følgende afsnit kan forekomme vanskelige – men følg alligevel med og husk: det er ikke forbudt at læse flere gange!

☞ **En ting, som ikke er vanskeligt, men til gengæld godt skjult, er: hvordan skriver man et snabel-a (@), altså det tegn, som er indeholdt i samtlige email-adresser? Det gør man sådan her: Alt+' (apostrof)**

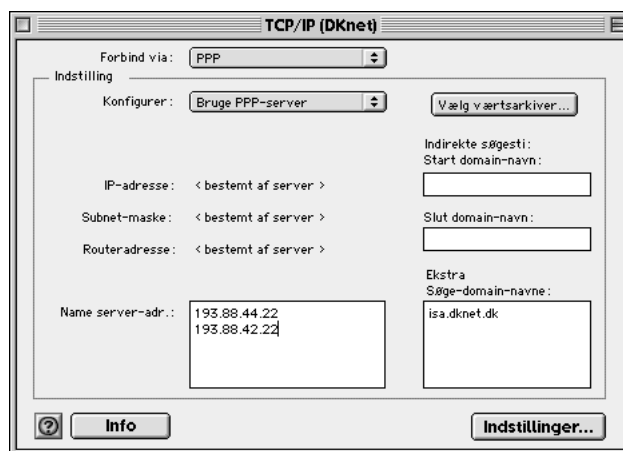
TCP/IP

Som nævnt på side 41 er TCP/IP den grundlæggende protokol, der tillader din Mac at begå sig på Internettet.

Kontrolpanelets dialogbox hedder **TCP/IP (DKnet)** hos mig. Det skyldes, at jeg allerede har konfigureret min opsætning, så den passer til min Internet-provider. Hos dig vil der stå andre informationer i de lyse boxe, men ellers vil det umiddelbart se ud på samme måde som på billedet øverst til højre.

Men vi vil straks give os til at ændre i sagen. Du vælger **Rediger|Brugerprofil** og klikker på **Avanceret**, ganske som du gjorde det under omtalen af AppleTalk på side 41. Nu ser dialogen sådan her ud:

Der er jo en del punkter at tage stilling til. Formodentlig benytter din Internet-tilslutning sig af PPP-protokollen, som sørger for forbindelsen til Internettets øvrige maskiner. Altså vælger du i øverste popupmenu PPP.

Sandsynligvis bliver du automatisk tildelt en adresse, når du ringer op hos din Provider. Du sætter altså punktet **Konfigurer** til **Brug PPP-server**. Skulle du få tildelt en fast adresse, vælger du her **Manuelt**. Nu kan du skrive denne **IP-adresse** i det tilsvarende felt. Men langt de fleste vil ikke kunne skrive noget hverken her eller i de næste to felter.

I **Name server-adr.:** skriver du den IP-adresse, som du har fået opgivet af din Provider. Muligvis har du lige som jeg fået opgivet flere adresser – i så fald skriver du dem nedenunder hinanden. Og i det sidste felt kan du angive flere **Søge-domain-navne**.

☞ Det sidste begreb kræver lidt forklaring.

Internet-adresser er først og fremmest beregnet til computere, og de forstår sig som bekendt væsentligt bedre på tal end på lange sætninger. Derfor angives Internet-adresser principielt som en kombination af fire talgrupper.

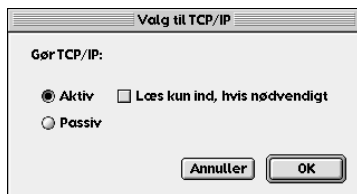
Men computerne i Internettet benyttes af mennesker. Altså skal disse talkombinationer oversættes til et menneskeligt fatteligt sprog – nemlig de efterhånden ret kendte adressebetegnelser som www.apple.com eller www.knowware.dk ... Og her er det så, disse Name Servers, som de hedder på engelsk, kommer til hjælp.

De sørger for, at tallene bliver oversat til de tilsvarende adresser. Og det kan være ganske praktisk at have flere stående i det tilsvarende felt – hvis den ene ikke finder ud af en adressering, kan den anden måske hjælpe til.

Lige som under **AppleTalk** kan du også her få tekniske informationer, hvis du klikker på **Info**. Her står bl.a. den midlertidige webadresse, som din maskine får tildelt, mens du er på nettet. Og hvis du har problemer, kan denne adresse faktisk være nyttig: hvis du har to telefonlinier, kan du, mens du er på nettet, fortælle den til den forhåbentlig venlige supporter, der prøver at hjælpe dig. Og det hjælper nogle gange gevaldigt ved fejlfindingen – jeg taler af erfaring!

Hvis du til sidst klikker på **Indstillinger**, får du følgende box:

Her ser du mine indstillinger, som jeg vil anbefale, hvis du har RAM nok.

Hvis du sætter Radioknappen til **Passiv**, kan du slet ikke komme ind på Internettet. Hvis du sætter et hak i **Læs kun ind, hvis nødvendigt**, skal TCP/IP aktiveres hver gang du åbner for en forbindelse til Internettet. Og på nogle maskiner fører det desværre til, at hele systemet bliver ustabil.

Hvis du vælger menukommandoen **Arkiv|Konfigurationer**, kan du definere flere forskellige opsætninger. Det er praktisk, hvis du har flere Internet-providere.

Det var grundlaget. Du har nu givet din Mac mulighed for at begå sig på Internettet. Men den skal helst også kunne samtale med alle de andre computere. Altså går vi til det næste kontrolpanel:

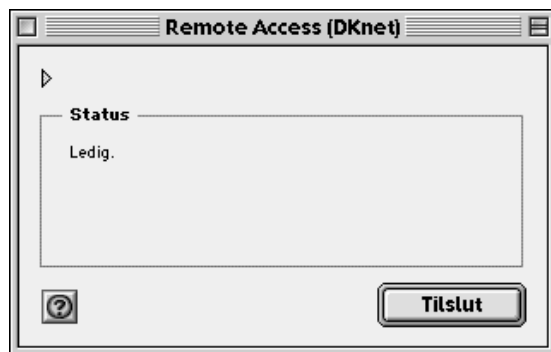
Remote Access

Umiddelbart ville man tro, at der var noget på Mac'en, der i sit navn mindede om PPP – det protokol, der sørger for forbindelsen til de andre maskiner. Og i gamle dage, altså før MacOS 8.5, hed dette kontrolpanel da også PPP. Men Apple har – fornuftigt nok – slået det sammen med Remote Access.

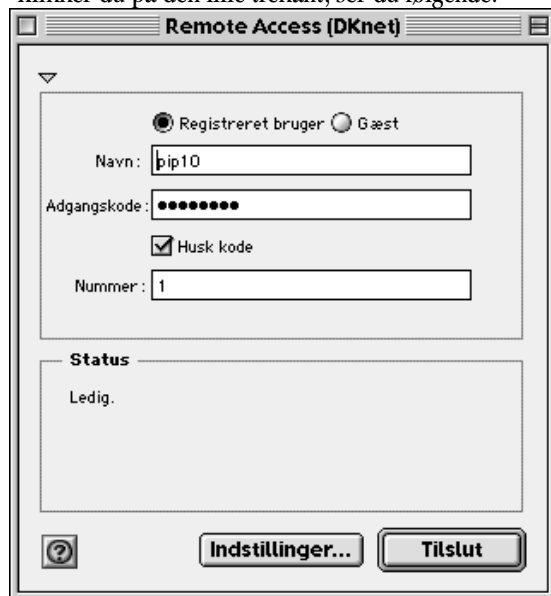
☞ Remote Access er en teknologi, der tillader fjernstyring af din Mac over et computer-netværk. Det vil vi ikke komme ind på her. Men i dag benyttes ofte netop Internettet til dette formål, og det forklarer sammenlægningen.

Som du ser på de følgende billeder, har dialogboxen hos mig igen (**DKnet**) i titellinien. Også i dette kontrolpanel kan du vælge **Rediger|Brugerprofil** og derefter **Avanceret**. Men det kan ikke betale sig her – du får i så fald hjælp til opkald med forvalgsnummer og deslige, og det er de færreste mennesker, der har brug for det.

Umiddelbart ser kontrolpanelet sådan ud:

Klikker du på den lille trekant, ser du følgende:

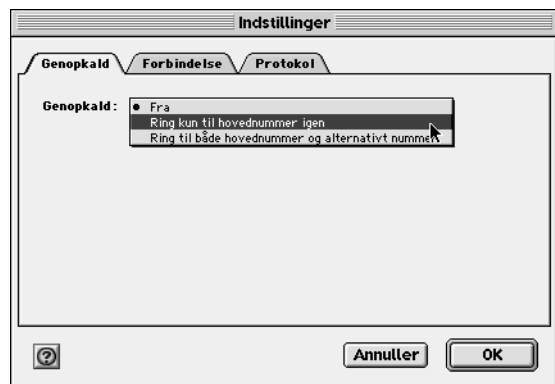

I denne dialogbox indskrives du det **brugernavn** eller **log-on**, som du har fået fra din Provider, samt din **Adgangskode**. Du kan som jeg sætte et ✓ ved **Husk kode**, så Mac'en hver gang automatisk indsætter den – men så må du hellere huske at notere den et andet sted ...

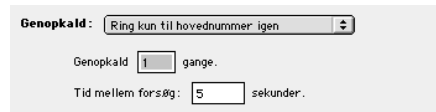
Nummer relaterer til det telefonnummer, som der skal ringes til. Og dermed har din Mac egentlig alle de informationer, som den behøver for at kalde op til Internettet.

Men jeg vil alligevel foreslå, at du lige ser på **Indstillinger...** for RemoteAccess. For der er nogle punkter her, som kan føre til stor frustration, hvis de ikke er korrekt indstillet.

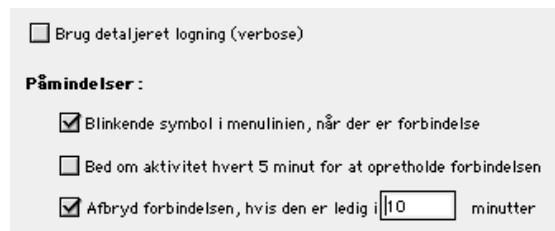
Faktisk kender jeg adskillige mennesker, der med stor undren oplevede, at deres Mac "ganske af sig selv" gav sig til at ringe op til Internettet på de underligste tidspunkter. Og årsagen var for det meste en forkert indstilling netop i dette kontrolpanel.

Som du ser, er der tre faneblade. Det første byder ikke på de store problemer: du kan få din Mac til at gentage sit opkald, når der er optaget. Hvis du, som jeg har gjort, vælger **Ring kun til hovednummer igen**, får du de følgende indstillingsmuligheder:

Det andet faneblad, **Forbindelse**, er lidt mere kompliceret.

☞ **Det første punkt skal du sætte et ✓ ved, hvis du er nysgerrig – så skriver Remote Access nemlig i sin logfil, nøjagtigt hvad der skete på hvilket tidspunkt under forbindelsen. Denne logfil får du tilgang til med menukommandoen RemoteAccess|Aktivitetslog eller med ⌘+L**

De næste tre punkter kan komme til at betyde en del for din pengepung. Et ✓ ved det første betyder, at du hele tiden ser et menublink øverst til venstre, altså på Æblemenuens plads, mens du er på nettet.

Så kan du vælge enten at få en forespørgsel hvert femte minut eller at blive smidt af, når der er gået et vist antal minutter – eller begge dele. Jeg synes selv, at disse konstante påmindelser er ret irriterende. Til gengæld har jeg normalt ikke noget imod at blive afbrudt, når der rent faktisk ikke har været trafik mellem min Mac og nettet i ti minutter – jeg har nemlig oplevet at blive hængende i hele tre timer af ren og skær uopmærksomhed. Og hvis du endelig vil overføre en større fil, er der intet til hinder for, at du lige ændrer denne indstilling, inden du går i gang – blot skal du i så fald gå ud af nettet og derefter etablere en ny forbindelse, når du har ændret indstillingen.

Endelig er der det tredje faneblad, **Protokol**.

Det er her, du vælger, om du vil bruge **Remote Access**-teknologien, som vi lige nævnte i begyndelsen, eller **PPP** – eller om din Mac automatisk skal indstille sig korrekt.

Jeg vil anbefale at fjerne ✓'et i **Automatisk opkald** ... Formodentlig vil du snart venne dig til at skrive og læse din email, mens du ikke er på nettet, altså med et andet ord *offline*. Og hvis dette punkt er aktiveret, vil adskillige programmer desperat forsøge at åbne en forbindelse, lige så snart de bliver aktiverede. Her er der en forklaring på mange af de "umotiverede" opkald, din Mac kan være skyldig i.

De næste to punkter skal være aktive – så kører forbindelsen nemlig mere glat og dermed også hurtigere. Og det sidste punkt skal du kun aktivere, hvis du elsker at skrive kommandolinier ...

Internet

Aktivt sæt: **DKnet**

Rediger sæt

Rediger: **DKnet** Dubler sæt...

Privat | E-post | Web | Nyheder | Avanceret

Identitet:

Navn: Karl Antz

E-postadresse: karlantz@isa.dknet.dk

Firma: Apple Computer, Inc.

Eksempler:

Per Smith
psmith@apple.com

Andre oplysninger:

Underskrift:

Internet

Aktivt sæt: **DKnet**

Rediger sæt

Rediger: **DKnet** Dubler sæt...

Privat | E-post | Web | Nyheder | Avanceret

Oplysninger om e-postkonto:

Brugernavn: karlantz

Indgående postserver: isa.dknet.dk

Adgangskode: *****

Udg. (SMTP) postserver: isa.dknet.dk

Eksempler:

psmith@apple.co
pop.apple.com
smtp.apple.com

Ved modtagelse af ny e-post:

Ved ny e-post: ☐ Blink med symbol ☐ Vis dialog ☐ Afspil lyd: **Klaver**

Standardprogram til e-post: Outlook Express

Internet

Aktivt sæt: **DKnet**

Rediger sæt

Rediger: **DKnet** Dubler sæt...

Privat | E-post | Web | Nyheder | Avanceret

Standardider:

Hjemmeside: <http://www.media.euro.apple.com/da/livepage/> Ingen

Søgeside: http://www.media.euro.apple.com/da/livepage_search/ Ingen

Nedlæs arkiver til:

Macintosh HD: Desktop Folder Vælg...

Farver & henvisninger:

Ullæste: ☐ Læste: ☐ Baggrund: ☐ ☒ Understreg henvisninger

Standardbrowser: Microsoft Internet Explorer

Internet

Aktivt sæt: **DKnet**

Rediger sæt

Rediger: **DKnet** Dubler sæt...

Privat | E-post | Web | Nyheder | Avanceret

Indstillinger til nyhedsserver:

Nyhedsserver (NNTP): msnews.microsoft.com

Opret forbindelse som: ☐ Gæst ☒ Registreret bruger

Navn:

Adgangskode:

Eksempler:

nntp.apple.com

Standardprogram til nyheder: Outlook Express

Internet

Det sidste kontrolpanel i Internetgruppen hedder ganske enkelt **Internet**. Faktisk er der her tale om et freeware-program, som Apple har overtaget og bygget om, så det nu er endnu mere integreret i systemet. Det sørger for, at alle programmer, der arbejder på Internettet, får de oplysninger, som de behøver – uden at du skal skrive dem enkeltvis i hvert program. Altså er der her en del indstillinger at foretage.

Efterhånden er du vist vant til, at der er en lille trekant, som skal klikkes for at hele dialogboxen åbner sig. Og du kender vejen over **Rediger|Brugerprofil**, som åbner for samtlige kontrolpanelets muligheder.

På det første faneblad, **Privat**, skriver du dine personlige informationer. Desuden kan du her indsætte en underskrift og flere oplysninger om dig selv.

På fanebladet **E-post** angiver du din mailserver, dit brugernavn og dit mailpassword, som ofte er det samme som dit login-password. Desuden vælger du her, hvordan du skal informeres om ny email og hvilket email-program du ønsker at bruge.

På fanebladet **Web** fastlægger du din hjemmeside – startside ville egentlig være mere korrekt – og din søgeside. Jeg vil foreslå **ingen hjemmeside**, for så kan webbrowseren starte uden straks at skulle ud på nettet. Og efterhånden vil du opdage, at websider ikke kun eksisterer på Internettet, men faktisk også kan gemmes på din harddisk – hvad der kan spare dig for mange penge: nu kan du nemlig læse dem offline.

Søgeside er den side, der aktiveres, når du klikker på din webrowsers søgeknop. Find ud af, hvilken søgeside der passer bedst til dine formål – der findes mange forskellige på nettet – og vælg den.

Og så et praktisk fif: indret en mappe på dit skrivebord, som du f.eks. kalder for **Download**. Denne mappe vælger du til punktet **Nedlæs arkiver til:**. I fremtiden havner alle filer, som du downloader fra Webbet, netop her, og du behøver ikke mere søge efter dem.

Det fjerde faneblad i dette kontrolpanel hjælper dig, når det gælder Internettets diskussionsgrupper, de såkaldte newsgroups. Nyhedsserveren får du fra din provider. Nogle providere kræver et log-in og et password – spørg for en sikkerheds skyld. Og endelig kan du vælge et specielt program til disse nyhedsgrupper. Også her findes der flere gode sharewareprogrammer – søg på nettet og snak med venner.

Og nu gælder det om at holde ørene stive. Det sidste faneblad hedder med god grund **Avanceret** – men hvis du udfylder det på den rigtige måde, bliver din færden på Internettet væsentligt mere problemfri. Lad os bare dykke ned i det!

På venstre kant i vinduet ser du en række symboler, der åbner for flere indstillingsmuligheder.

De FTP-standardservere, som her er angivet, er store samlinger af software og informationer om software til Mac, som spejles forskellige steder på jorden. FTP står for **File Transfer Protocol**. De her angivne spejlsere bliver automatisk aktiveret, hvis du beder om en fil fra en af de tre grupper af servere. Iøvrigt burde du gå på jagt i disse servere – det lønner sig!

De fleste mennesker downloader filer fra Internettet via deres webbrowser, men der findes faktisk programmer, der udelukkende beskæftiger sig med denne funktion – og de fungerer mange gange hurtigere og mere problemfrit end en browser. Så hvis du støder på en ftp-adresse, kan det betale sig at starte et ftp-program som f.eks. Anarchie, som du finder her: <http://www.stairways.com/>

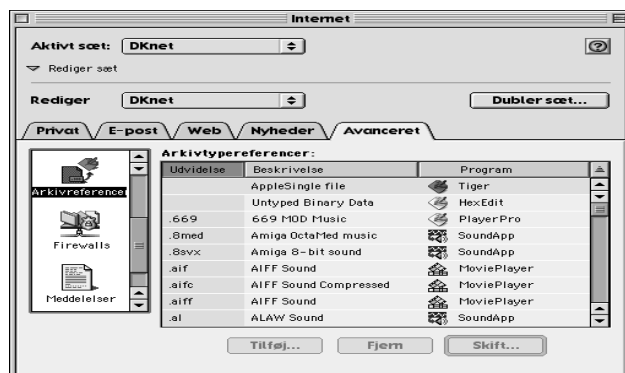
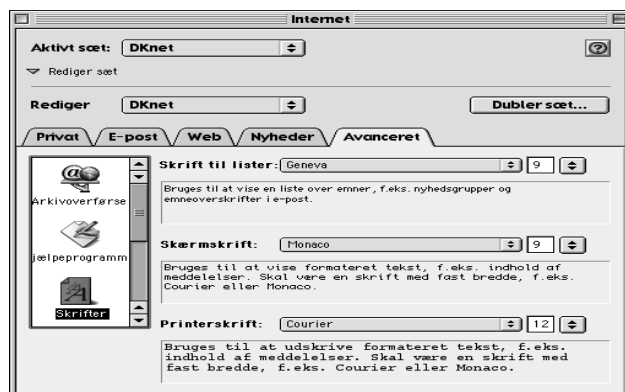
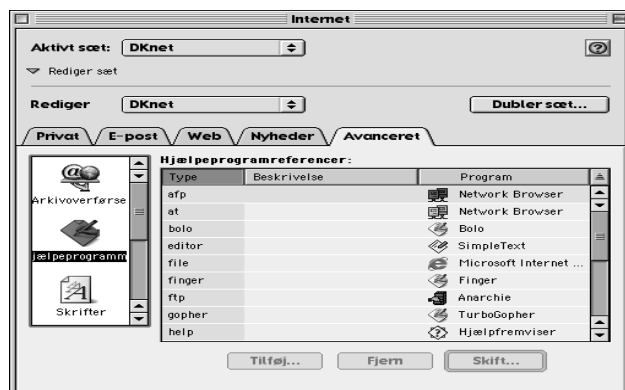
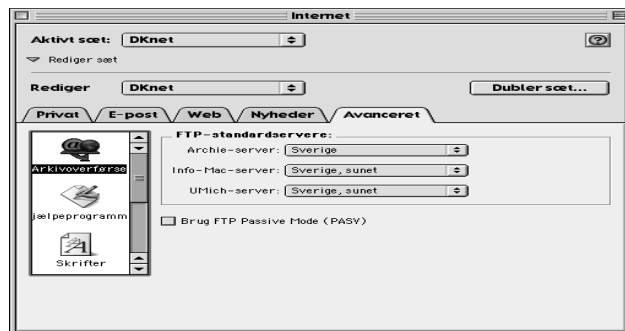
Under **Hjælpeprogrammer** kan du bl.a. indstille din Mac til at bruge netop et bestemt ftp-program. Som du ser, har jeg her valgt Anarchie. Men Internettet benytter sig af mange flere protokoller, og her kan du indstille specielle programmer til de fleste af dem. Vil du ændre noget i disse indstillinger, klikker du på det, vælger **Skift** og søger på din harddisk efter det program, som du vil anvende til formålet.

I det næste felt definerer du de **Skrifter**, som skal bruges i Internetprogrammer, især i browsere.

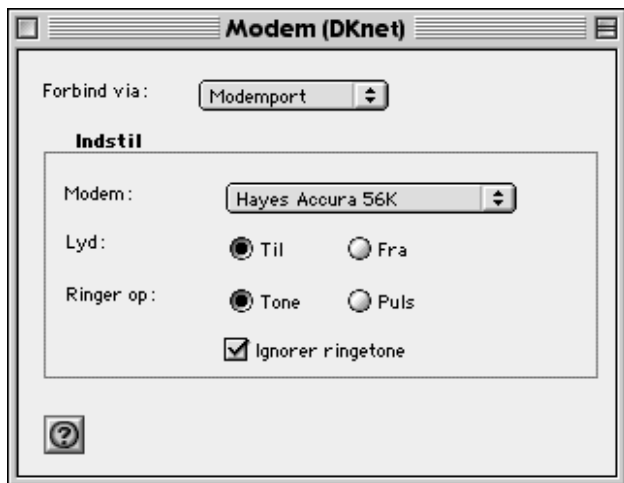
Arkivreferencer – det her minder om noget! Ganske rigtigt: hvis du sammenligner med billedet fra **Arkivudveksling** på side 38, ser du, at du her på samme måde kan ændre en fils tilhørighed, så den nemmere kan åbnes på din Mac. Faktisk arbejder disse to kontrolpaneler så tæt sammen, at ændringer, som du foretager i det ene, også er gyldige i det andet. Men til gengæld letter det arbejdet gevaldigt!

De sidste tre punkter i denne lange indstillingsliste kan vi beskrive uden billeder.

Firewalls er kun interessant for dig, hvis din provider sidder bag en sådan – i så fald kan du hente meget bedre oplysninger ved at ringe til provideren. I denne box kan du også angive **Proxy**-servere – igen: spørg din provider.

I **Meddelelser** angiver du det eller de citationstegn, som dit emailprogram skal anvende, og tekster, som skal sættes på udgående post og beskeder. Endelig er der **Værter** – men hvis du laver indstillinger her, ved du allerede væsentligt mere, end dette hæfte rummer.

Modem

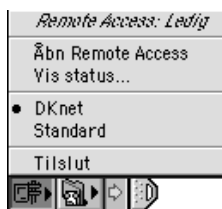
Endelig er der også kontrolpanelet **Modem**. Du vælger dit modem fra en alenlang liste i popupmenuen – hvis du ikke kan finde det, vælger du f.eks. et Hayes-modem, for det er det, der kommer nærmest en standard i modemteknologi. Så slår du modemets lyd til eller fra og indstiller nummervalgsmetoden – Tone eller Puls, alt efter, hvordan telefonledningen fungerer. I Danmark er det for det meste Tone, du skal vælge.

Desuden kan du vælge at ignorere ringetonen.

Ring op til nettet

Der er bare en enkelt lille detalje til: hvordan kommer du på Internettet, når du nu eventuelt har slukket for den automatiske tilgang gennem programmer?

Der findes flere muligheder. Nede i kontrollinien finder du en modul, der ikke blot aktiverer tilslutningen, men også lader dig vælge konfigurationen, vise forbindelsens status og åbne kontrolpanelet.

Du kan *ikke* bruge

Internetadgang|Forbind til fra Æblemenuen, hvis du har lukket for den direkte adgang til Internettet fra programmer i kontrolpanelet **Remote Access**. Hvis du ikke vil bruge kontrollinien, er du altså nødt til at åbne for dette kontrolpanel – medmindre du på nettet finder et af de talrige opkaldsprogrammer, der findes netop til dette formål. Nogle af dem sætter både en opkaldsknap og et timervindue på skærmen – og det kan være tilrådeligt, når du skal tage hensyn til pengepungen.

Jeg bruger selv et sådant program ved navn PPPop, som du finder under følgende adresse:

home1.gte.net/frie/

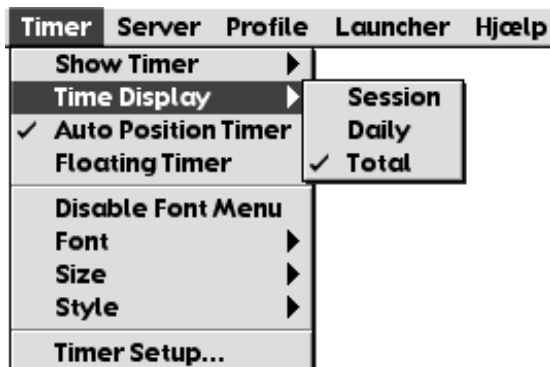
Hvis dette program kører i baggrunden, placerer det en knap på dit skrivebord. Er du ikke på nettet, er den rød og peger nedad.

Er du på nettet, bliver knappen grøn og peger opad. Desuden ser du, alt efter dine indstillinger, et timervindue op under knappen:

Programmet har mange funktioner, der letter din færden på nettet. Du kan f.eks. indstille timeren på forskellige måder, og du kan sætte bestemte programmer, som f.eks. dit emailprogram, til automatisk at starte, når forbindelsen er etableret.

Sherlock

En computer er en gigantisk informationssamling – og at søge efter en enkelt af disse informationer er værre end at søge efter den berømte nål i høstakken. Heldigvis leveres Mac'en med et specielt søgeprogram. Da systemversionen 8.5 fremkom, blev der slået

meget på reklametrommer for det – og med god grund: *Sherlock* er et forbløffende alsidigt redskab. Du kan søge efter filer, efter indholdet i filerne – og endda ude på Internettet, som om det var en del af din egen hjemmecomputer.

Søge efter filer...

Du kender sikkert situationen: der findes en bestemt fil på din harddisk, men du kan ikke huske, hvor den ligger. Altså trykker du **⌘+F** – og ser denne dialog:

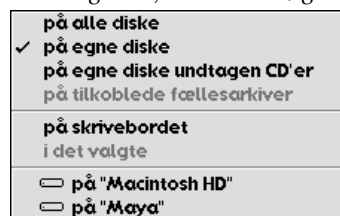

Du klikker på **Find**, og efter et lille øjeblik får du svaret – filen ligger i mappen Ole, som ligger i mappen Venner, som ligger i ... osv.

En fornuftig struktur på harddisken er faktisk ikke at foragte – og det er en sandhed, der tåler gentagelse...

Så vidt så godt – men der er flere interessante knapper i dialog-boxen. Du starter med **Find emner**.

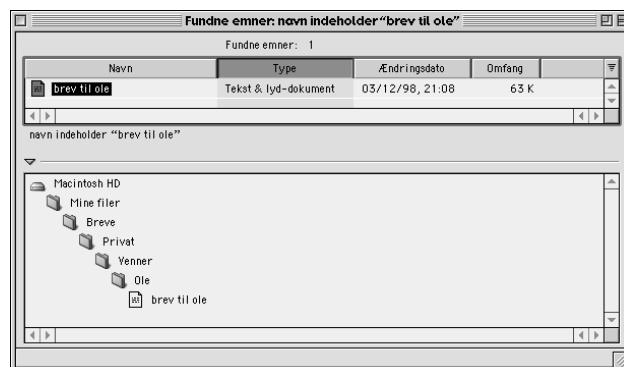
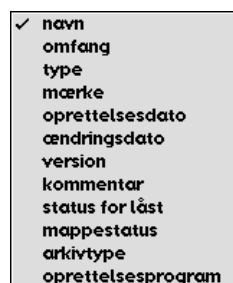
Her vælger du, hvor du vil søge filen. Det kræver, at du

ved, på hvilken disk den ligger – men det kan spare tid. Umiddelbart tilbydes **på egne diske**.

Dernæst klikker du på **Flere valg**, og som du ser på billedet til højre, er der kommet en ny linie til i boxen. Også her kan du klikke på de forskellige knapper, og hver gang får du en række indstillingsmuligheder, der hjælper til at præcisere din søgning. Men det er helt op til dig, hvordan du kombinerer disse søgekriterier.

Du starter med det første, **navn**. Der er mange muligheder her – og hver af dem har indflydelse på de næste menuer. Vælger du f.eks. **type** i stedet for **navn**, indeholder den næste knap-menu punkterne **er** og **ikke er**. Men lad os lige vælge første knap igen – og denne gang

holde **alt**-tasten, mens vi klikker. Nederst i menuen ser du nu flere punkter:

På den måde kan du gennemsøge hele din harddisk med en høj grad af præcision. Og selv om du måske er noget af et rodehoved, burde du her have mulighed for at finde det, du søger – forudsat du ved, hvad filen hedder, hvornår den er fra, eller nogle andre af de adskillige søgekriterier, der her tilbydes.

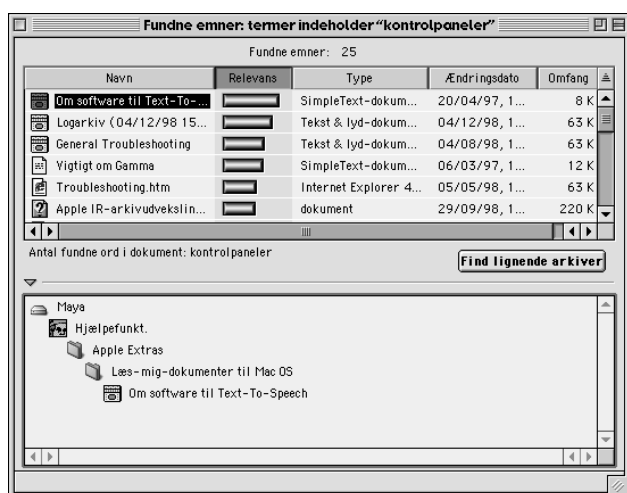

... efter indhold

Men hvad gør du, hvis du kun kan huske, at du har skrevet en fil om et bestemt emne – og intetsomhelst andet? Måske har du gemt filen, men glemte at give den et navn, du kan heller ikke huske, hvornår du har lavet den, og da du bruger flere tekstprogrammer i flæng, ved du end ikke, hvilket program filen blev oprettet i.

Sherlock kan også hjælpe dig her: du vælger det andet faneblad. Lad os først lige se et eksempel, som vi tager fra min opsætning.

Du kan huske, at der stod noget om kontrolpaneler i din tekst, altså skriver du det ord og klikker på **Find**.

Igen klikker du på et af fundstederne. Som du ser, leveres der en del informationer om hver fil, der indeholder dit søgeord. Desuden vises filens formodede relevans til søgeordet med en lille bjælke. Det er en hjælp – men du skal bestemt ikke stole blindt på det.

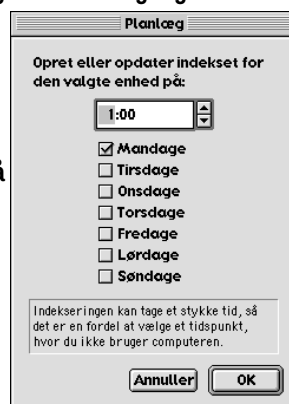
Hvordan kan det lade sig gøre? Vel – det kræver lidt forarbejde. Oppe i den øverste dialogbox på siden ser du en knap ved navn **Indekser enheder...** Hvis du markerer en af harddiskene i den tredje dialogbox på siden, kan du oprette eller opdatere et indeks for den. Sherlock ser siden efter i indekset og kommer med fundstederne derfra, når du leder efter et stikord.

☛ Det tager lang tid at oprette sådan et indeks.

Derfor anbefaler jeg denne fremgangsmåde:

Du klikker på **Planlæg...** og definerer et tidspunkt for oprettelsen eller opdateringen af indekset. Som du så på s. 24, kan du i kontrolpanelet **Energibesparelse** få din Mac til automatisk at starte og lukke ned. Det er særdeles praktisk – din Mac vågner af sig selv, laver eller opdaterer indekset og lukker sig ned igen. Jeg har sat min Mac til at starte et par minutter, før indekseringen går igang, og den skal lukke ned efter godt tre kvarter.

... og på Internettet

Informationerne i Internettet er så mangfoldige, at det kan være vanskeligt og tidskrævende at finde frem til præcist den side, dybt nede i en eller anden server i Langtbortistan, der har netop den stump viden, som du har brug for just i dette øjeblik. Internettets søgemaskiner er særdeles veludviklede – og tilsvarende komplicerede at betjene. Hvor ville det være rart, hvis man kunne stille et almindeligt spørgsmål – og få svar i en forståelig form.

Dette punkt er måske Sherlock's største plus. Du kan stille et spørgsmål og bede Sherlock om at søge på diverse søgemaskiner efter svar. Lad os se på det.

Du vil gerne vide noget om byens bedste biskemad. Altså skriver du det i søgefeltet.

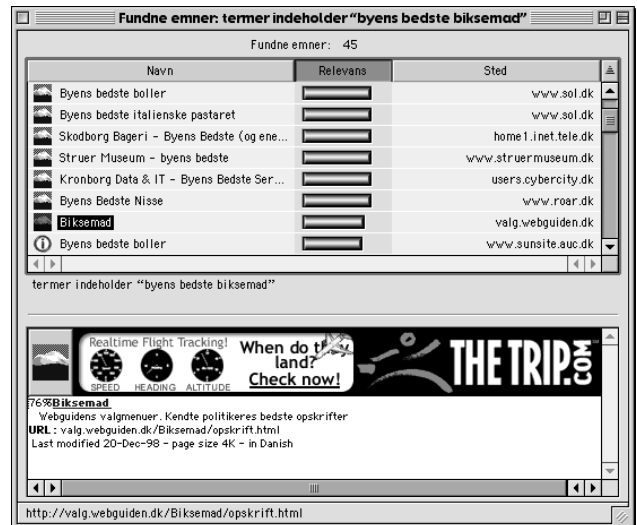
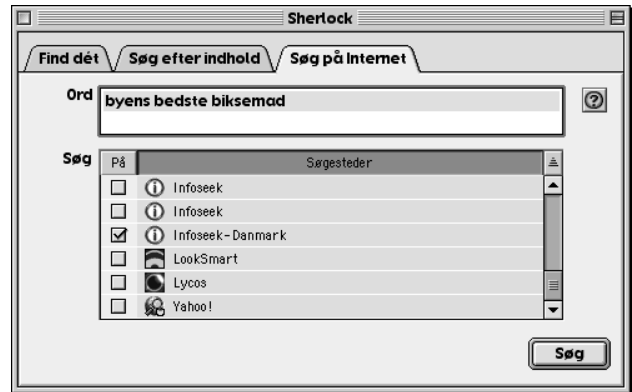
Nedenunder ser du en liste af søgesteder. Du sætter et ✓ ved de søgesteder, som Sherlock skal kontakte, og klikker på **Søg**. Efter nogen tid åbner der sig et nyt vindue.

Også her får du en liste over fundsteder. Den lille bjælke fortæller dig igen noget om stedets relevans for dit spørgsmål. Til venstre for navnet ser du symbolet for den aktuelle søgemaskine på Internettet. Hvis du dobbeltklikker på dette symbol, åbnes din webbrowser med siden for den tilsvarende søgemaskine.

Men endnu mere vigtigt: hvis du klikker på navnet, kan du i nederste del af vinduet se en kort beskrivelse af den fundne sides indhold. Og hvis du her klikker på det markerede og understregede link, vises siden i din webbrowser.

Fordelen er, at Sherlock kan søge på flere søgemaskiner i Internettet samtidig – hvilket er væsentligt mere effektivt, end hvis du selv skulle vandre igennem alle disse søgesteder. Ingenting i verden er dog gratis – og som du ser, betaler du for denne service med de reklamer, der vises i Sherlocks nederste vinduesdel.

Sherlocks liste over søgesteder kræver, at der ligger søgefiler i systemet. Til det formål er der oprettet en mappe med navnet **Søgesteder på Internet**. De fleste søgesteder har udviklet deres egne søgefiler til Sherlock. En sådan fil har efternavnet **.src**, og hvis du trækker den hen på systemmappen, bliver den automatisk dirigeret ind i den korrekte mappe, lige som det skete med dine plug-ins på side 29.

Efterhånden som din samling af søgefiler vokser, kunne du sikkert tænke dig at få lidt mere orden på den, så du ikke hver gang skal klikke dig igennem adskillige søgesteder, blot for at markere de to eller tre, som du lige nu har brug for. Men på det punkt har Sherlock en virkelig svaghed: du kan ikke foretage en sortering af dine søgesteder indenfor programmet.

Det er der dog råd for – og det bringer os til næste kapitel. På Apple's website www.apple.dk finder du en samling Applescripts, som hjælper dig med at holde orden på hele din efterhånden gigantiske samling af søgefiler.

AppleScript

... hvad er nu det for noget? "Script" – det lugter lidt af programmering, Skal man ikke være ret nørdet for at følge med her? Jo, man skal nok holde ørerne lidt stive, men så er det heller ikke værre ...

AppleScript er *en slags* programmeringssprog. Programmører vil sikkert ikke acceptere denne påstand. Men faktisk kan du med AppleScript programmere din Mac til automatisk at udføre en hel del opgaver. Og hvad der er det bedste: AppleScript benytter sig af normale engelske ord. Så hvis du kan tænke logisk og forstår engelsk, kan du se på eksisterende scripts og ud fra dem kreere dine egne miniprogrammer, som opfylder dine helt personlige behov.

Lad os se på det med et eksempel netop fra Apple's egen samling af Sherlock-scripts. Du finder denne samling på Internettet under følgende adresse:

www.apple.com/applescript/sherlock_sets/

Her finder du også en brugsanvisning, som du kan følge trin for trin. Jeg vil virkelig anbefale dig at downloade denne samling – den er meget nyttig og samt dig et glimrende øvelsesmateriale.

Samlingen indeholder fire scripts: **Create Sherlock Search Set**, **Delete Sherlock Sets**, **Edit a Sherlock Set** og **Activate Sherlock Search Set**.

Titlerne røber klart, hvad disse scripts gør. Det smarte ved dem er, at de automatisk udfører en hel serie af opgaver, som du ellers skulle gennemgå trin for trin for at opnå samme resultat. F.eks. opretter det første script en ny mappe i mappen **Søgesteder på Internet** (i systemmappen), som det kalder for **plugin-vault**, altså et opbevaringssted for søgefiler. Dernæst lader det dig vælge en gruppe af søgefiler og opretter endnu en mappe til netop denne gruppe. Her lægger scriptet henvisninger til netop disse søgefiler.

Og hvordan foregår så alt dette? Vel – du kan åbne scriptet med det rette program: **ScriptEditor**. Du finder og dobbeltklikker det. Hvor det ligger? – ja, du kunne jo f.eks. bruge Sherlock for at finde det.

Når programmet er aktiveret, vælger du menukommandoen **File|Open script** og finder scriptet **Create Sherlock Search Set**.

Hvis du interesserer dig for sagen, kan du læse dette script grundigt igennem. Prøv det – det er faktisk ret fascinerende!

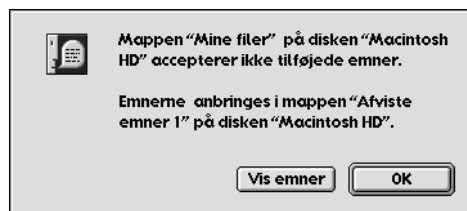
Opgaverne for de øvrige tre scripts er indlysende. Når du har oprettet et søgesæt for Sherlock, kan du redigere det ved at tilføje eller slette søgefiler.

Og hvis du vælger **Activate Sherlock Search Set**, sætter scriptet henvisningerne til det ønskede sæts søgefiler ind i Sherlock og åbner så Sherlock, så du kan begynde din søgning. Igen noget, som du ellers skulle bruge adskillige arbejdsstrin til ...

Mappekommandoer

Kan du huske, at vi på side 14 talte om kommandoen **Vedføj en mappekommando**? Også disse mappekommandoer er faktisk AppleScripts.

Som eksempel vælger du mappen **Mine filer**. Lad os antage, du ønsker at bevare denne mappe, som den er, så der ikke tilføjes nye filer. Altså laver du en genvejs-menu og vælger **Vedføj en mappekommando**. Så klikker du dig gennem din harddisk – desværre er vejen lidt knudret, nemlig **MacintoshHD/System-mappe/Instrukser/Mappeinstrukser** – og vælger endelig **tilføj – afvis tilføjede elementer**. Næste gang, du forøger at lægge en fil eller en mappe ind i mappen **Mine filer**, ser du følgende meddelelse:

Igen foretager scriptet i baggrunden en kompliceret operation – på en væsentlig hurtigere måde, end du selv ville kunne gøre det.

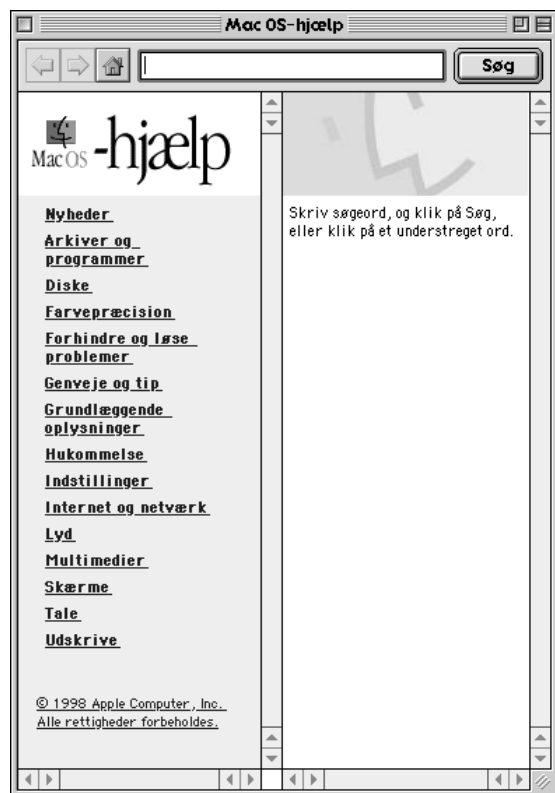
En mappe, som er blevet forsynet med en mappekommando, kan kendes ved det lille scriptsymbol i nederste venstre hjørne:

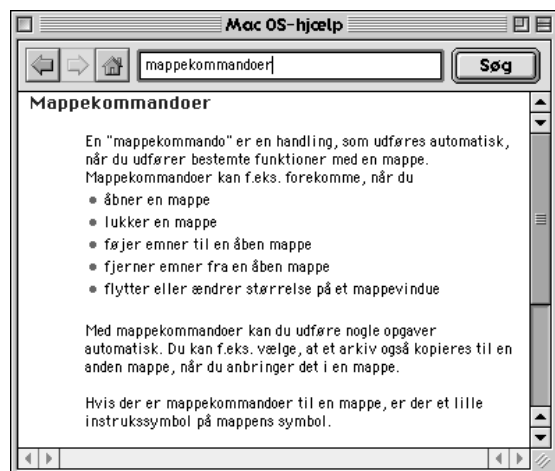
Hvis du vil vide, hvilke mappekommandoer der findes, åbner du deres mappe. Men du kan også gå en anden vej: du kan benytte dig af Mac'ens online-hjælp som faktisk også i høj grad trækker på AppleScript. I det hele taget kan dette geniale værktøj forbinde mange programmer i Mac'en og automatisere dit arbejde på måder, som du umiddelbart næppe kan forestille dig. Prøv dig frem!

Online-hjælp

Mac'ens hjælpesystem kører på flere skinner. Du kan aktivere det næsten nårsomhelst ved at trykke på tastaturets **Hjælp**-tast. Hjælpen vil i høj grad tilpasse sig den øjeblikkelige situation. Hvis du aktiverer den på et tomt skrivebord, ser du dette billede:

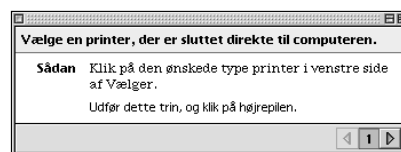
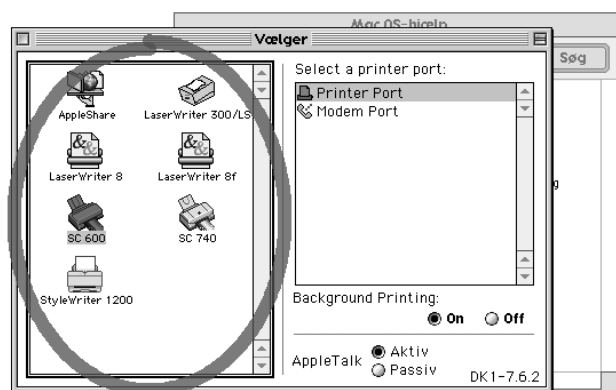

Her kan du skrive et søgeord, f.eks. **Mappekommandoer**, og får tilbudt flere stikord. Klikker du på det første af disse, får du en definition af dette begreb, samt henvisninger til flere aspekter ved det.

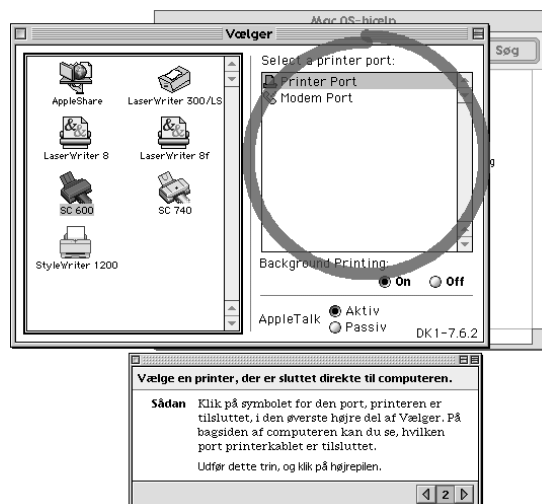

Denne form for hjælp fungerer på samme måde som en webbrowser. Men der er også situationer, hvor en anden form for hjælp er bedre egnet – f.eks. når du har problemer med valget eller konfigurationen af din printer. Du trykker igen hjælpetasten og skriver denne gang **Vælger** – som du måske husker helt tilbage fra side 7, er det her, du skal indrette din printer.

Du får tilbudt nogle stikord og vælger **Vælg en printer**. På næste side vælger du **Hjælp mig med at vælge en printer, der er sluttet direkte til computeren** – og efter et øjeblik ser du følgende på din skærm – med en rød cirkel om det vigtige punkt:

Du følger anvisningen i den nederste boks, og straks ændrer billedet sig igen:

På den måde geledes du sikkert trin for trin gennem hele processen, indtil din printer endelig er klar til at udskrive.

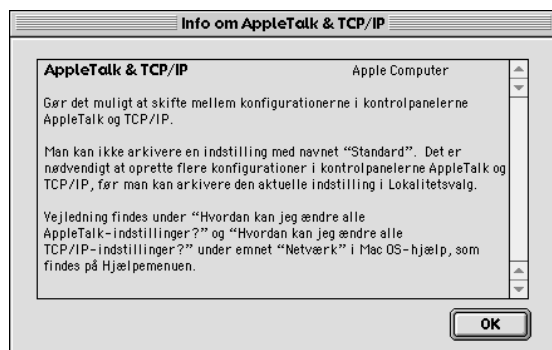
Som du ser, samarbejder de to former for hjælp intensivt, og på den måde kan du faktisk komme helt ud i de yderste krinkelkroge i din Mac.

Lokalitetsvalg

Der findes en hjælpemulighed til, og den opdagede jeg ved en ren tilfældighed.

Kontrolpanelet Lokalitetsvalg er muligvis ikke installeret på din Mac – egentlig blev det nemlig udviklet specielt til bærbare computere. I så fald kan du altid installere det særskilt fra din system-CD.

Det er ret nemt at installere enkelte filer fra systemsoftwaren – du skal blot vælge knappen **Speciel**, så snart du ser den i installations-proceduren, og derefter under de enkelte punkter ved **Speciel** installering vælge kun de dele af systemsoftwaren, som du har brug for.

Hvis du klikker på et punkt i venstre side og derefter på knappen **Vis Info**, får du informationer om dette punkt. Informationerne om AppleTalk ser du i billedet til venstre.

Om det egentlige formål med **Lokalitetsvalg**? Her kan du samle en masse indstillinger fra mange af de kontrolpaneler, som vi har gennemgået i hæftet, og sætte dem sammen i en slags brugerprofil, som Apple stadigvæk kalder **Lokalitet**. Lad os sige, du sætter én lokalitet op for hvert medlem af familien, der bruger computeren. Når du så skifter **Lokaliteten** i kontrolpanelet, omstilles alle de registrerede kontrolpaneler, så computeren opfører sig præcis sådan, som vedkommende familiemedlem ønsker.

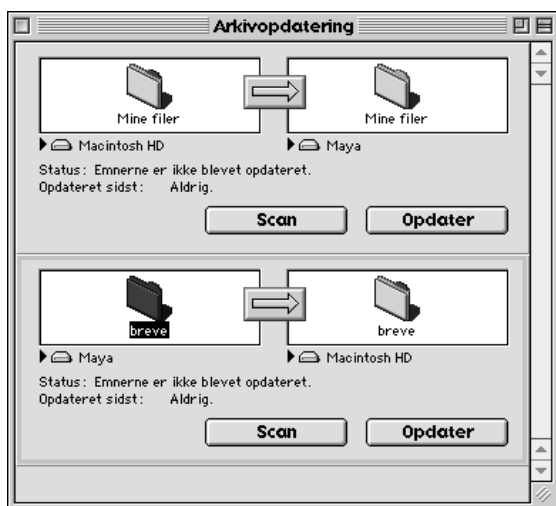
Vil du vide mere? Der findes nøjagtige anvisninger i hjælpen til kontrolpanelet – altså klikker du på det lille spørgsmålstegn øverst til højre i den første box og får det tilbud, som du ser på venstre side.

God fornøjelse på din videre jagt!

Backup med Arkivopdatering

Alle computerbrugere kommer før eller siden ud for denne paniksituation: en vigtig fil, som kun eksisterer i et eneste eksemplar, er pist væk – og ingen bønner vil bringe den tilbage! Det er en hæslig situation, og du beslutter for gud ved hvilken gang, at “nu må jeg altså se at lave backups!”

Men faktisk leveres Mac'en med et ganske glimrende, omend ret begrænset, program, som kan tage sig af den opgave. Atter er det et kontrolpanel, som oprindeligt blev udviklet til bærbare Mac'er – og hvis du ikke har det på din harddisk, kan du også finde dette kontrolpanel på din system-CD. Det hedder **Arkivopdatering**, og det ser sådan ud – jeg har dog allerede foretaget nogle indstillinger i det:

Først opretter du en kopi af den eller de filer og mapper, som du vil lave en backup på, et andet sted på harddisken eller – hvad der er væsentligt bedre – på en anden disk. Så aktiverer du med **⌘+N** et nyt par i **Arkivopdatering** og trækker originalmappen hen på venstre side i det nye par og kopien på højre side.

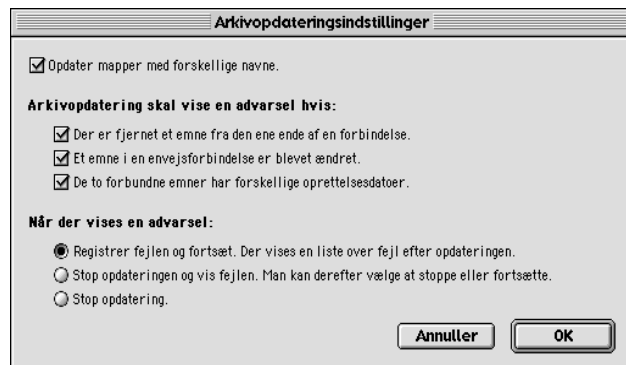
Nu klikker du på pilen mellem de to sider, indtil den ser ud som på billedet. Der er tre muligheder:

Den første betyder at der kopieres fra højre til venstre, den anden i begge retninger og den tredje... nå, ja!

Hvis du nu klikker på **Scan**, sammenligner Mac'en de to versioner og fortæller dig om de ændringer, der har fundet sted. Og vælger du **Opdater**, bliver de ændringer, som er sket i venstre side, overført til højre side.

Du kan foretage mere præcise indstillinger via **Rediger|Indstillinger** – sådan her:

Via menuen **Opdater** kan du opdatere **manuelt** eller **automatisk**. Det sidste betyder, at opdateringen starter, så snart du åbner for kontrolpanelet, hvilket kan være risikabelt. Altså vil jeg anbefale **manuelt**.

De store backupprogrammer har selvfølgelig mange flere muligheder – men faktisk er dette lille program fra Apple også ganske effektivt.

Problemer og vedligeholdelse

I al sin brugervenlighed er Mac'en en ret kompliceret maskine. Og det betyder, at der før eller siden vil gå noget galt.

Heldigvis kan du gardere dig på mange måder. Du kan vænne dig til visse rutiner, som du foretager med jævne mellemrum. Det betyder, at små fejl i Mac'ens system opdages, før de bliver så alvorlige, at de måske ødelægger dine værdifulde data. Og det er hårdt, hvis det går galt – jeg har været ud for, at en af mine harddiske brændte sammen og ikke stod til at redde, medmindre jeg ville ofre et klækkeligt beløb på det.

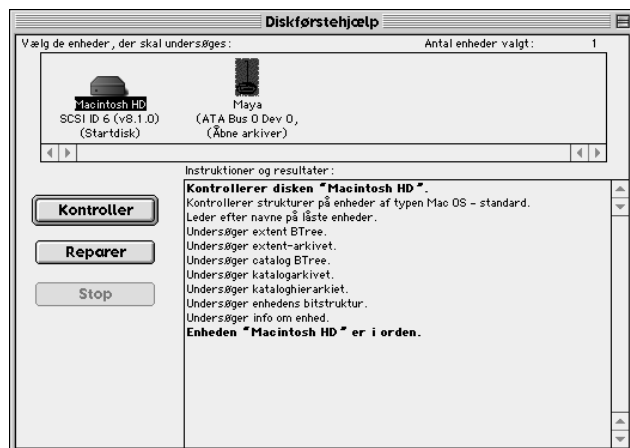
Jeg tog det som en lærestreg, og nu har jeg en ufravigelig rutine, som jeg faktisk synes er ganske nyttig.

Diskførstehjælp

... er nok det vigtigste værktøj. Det ser sådan her ud:

Som du ser, får du umiddelbart en ret omfattende forklaring på, hvad dette program gør. Når du har læst den, klikker du på den disk, som du vil kontrollere, og derefter på den tilsvarende knap.

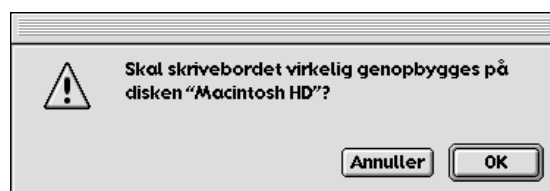
Når maskinen er færdig – det tager alt efter diskstørrelse og mængde af filer på disken nogle minutter – ser du forhåbentligt billedet nederst til venstre.

Faktisk kan **Diskførstehjælp** i dag reparere de fleste diskfejl. Selvfølgelig er købeprogrammerne mere effektive – men som første vagtpost er dette program aldeles glimrende. Og som sagt: hvis du benytter det mindst én gang om måneden, undgår du muligvis helt og holdent de store problemer.

Du finder **Diskførstehjælp** på din harddisk i mappen **Hjælpfunktioner**.

Genopbygning af Skrivebordet

Mac'en holder orden i sine systemer ved hjælp af nogle usynlige filer, som tilsammen udgør skrivebordsdatabasen. Før eller siden vil der dukke små fejl op i denne database. F.eks. kommer der uorden i den, hver gang din Mac går ned eller bliver slukket på en uortodoks måde. Med tiden bliver disse fejl så omfattende, at Mac'en ikke længere kan finde rundt på harddisken – medmindre du med jævne mellemrum *genopbygger skrivebordet*. Det kan du gøre på den ortodokse måde: du genstarter din Mac, og ligeså snart gongen har lydt, trykker du **⌘+alt** og *holder dem nede*, indtil følgende skilt dukker op:

Du vælger OK, og Mac'en går igang med at se efter og notere, hvad der egentlig ligger hvor på din harddisk. Hvis du har flere harddiske, gentages processen derefter med den næste, indtil der ikke er flere tilbage. Jeg foretager denne øvelse cirka en gang om ugen.

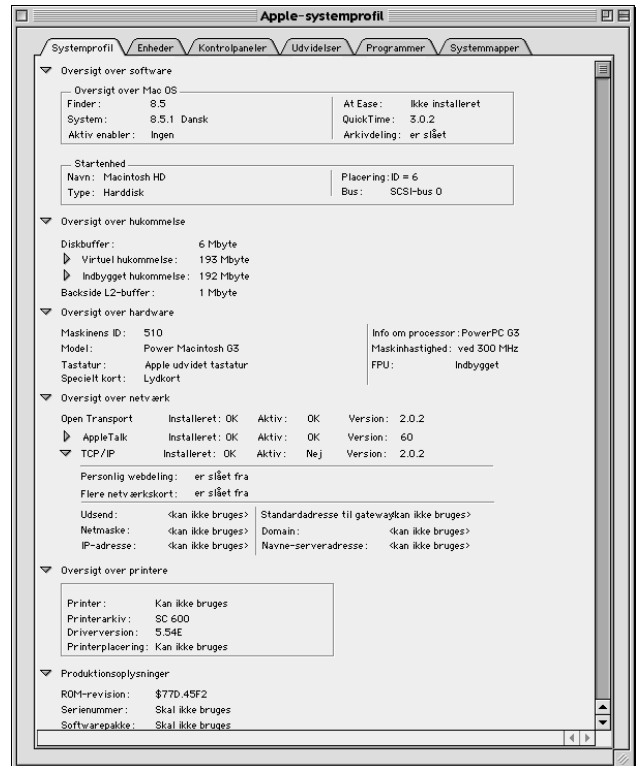
Zappe PRAM'en

En anden øvelse, som jeg dog kun foretager, når der er opstået alvorlige problemer hedder at "zappe PRAM'en". Dette underlige væsen udtales P-RAM. Ved hjælp af et batteri opbevarer det alle de indstillinger, som din Mac behøver for at kunne starte – dato og tid, sted, skærmopløsning, for blot at nævne nogle af disse punkter. Når der går kludder i disse indstillinger, kan der ske de mærkeligste ting med din Mac. Du zapper PRAM'en sådan: umiddelbart efter start,

næsten inden gongen har lydt, holder du tasterne **⌘+alt+P+R**, alle fire på samme tid, nede, indtil gongen lyder igen, og gerne endnu længere, indtil den lyder for tredje gang. Så slipper du. Nu er PRAM'en nulstillet til de indstillinger, din Mac havde ved fødslen. Det betyder, at du nok skal gå kontrolpanelerne igennem og korrigere eventuelle forkerte indstillinger, men til gengæld kan du løse selv ret uforståelige problemer på den måde.

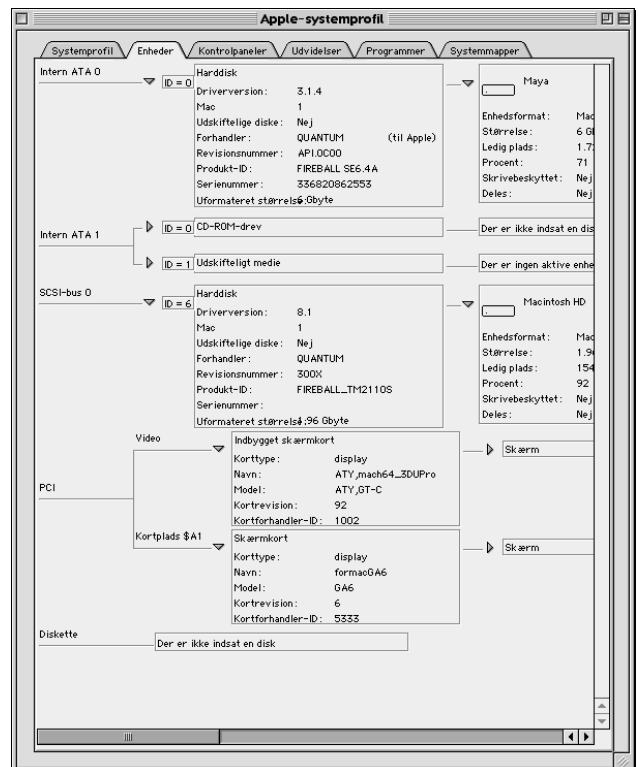
Både genopbygning af skrivebordet og zapning af PRAM'en kan foretages væsentligt mere effektivt med forskellige programmer, som du finder på Internettet, f.eks. TechTool fra MicroMat:

<http://www.micromat.com>

Apple-systemprofil

Hvis du vil vide, hvad der egentlig sidder i din Mac, går du under Æblemenune til menukommandoen Apple-systemprofil. Her ser du i imponerende detail, hvordan din Mac ser ud indefra. På højre side kan du se to af de tilbudte informationssider. Den første viser sammensætningen af dit system, den anden meddeler alle enkeltheder om den indbyggede og tilsluttede hardware. Slå selv efter i de øvrige faneblade – og hvis du nogensinde får problemer med din Mac, kan du i det mindste her få et overblik over absolut størstedelen af de mulige fejlkilder...

Efterord

Så kom vi så langt! Jeg håber, vores rejse har vist dig mange af de muligheder, der ligger i dette fantastiske stykke arbejdsredskab og legetøj – for lad mig bare indrømme det: jeg synes ganske enkelt, det er skægt at grave mig ned i Mac'ens krinkelkroge og hemmeligheder.

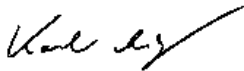
Hvis jeg har kunnet meddele dig lidt af min egen fornøjelse, vil det glæde mig. Og jeg håber, du finder frem til mange flere sider af Mac'en.

Har du kommentarer til hæftet, er du velkommen til at skrive til mig under følgende adresse:

karlantz@isa.dknet.dk

Fortsat god fornøjelse under din rejse med Mac'en,

din

Tastaturgenveje

Opstart

- start fra CD
- start fra en anden disk end den indstillede startdisk – f.eks. CD
- start fra disken med SCSI-nr. # (indsæt det korrekte nr.)
- genopbyg P-RAM
- genopbyg skrivebordet
- start uden udvidelser og kontrolpaneler
- vinduer åbnes ikke efter start
- virtuel hukommelse aktiveres ikke
- i Powerbook: skærmen sættes tilbage til default
- Udvidelseskontrol aktiveres

Alle programmer

- vælg alt
- kopier
- klip ud
- sæt ind
- ny(t)
- åbn
- arkiver
- afslut

Finder

- dialogbox med Genstart – tryk , Vågeblus , Annuller , Luk ned
- afbryder det aktive program uden at gemme (bør kun bruges, hvis programmet er frosset)
- genstarter Mac'en uden at lukke ned (bør kun bruges i yderste nødstilfælde!)
- aktiverer Vågeblus
- lukker ned
- hvis Mac'en er frosset, kan du muligvis redde situationen med denne genvej – i den boks, som dukker op på skærmen, skriver du "G FINDER" og trykker , hvorved Mac'en vender tilbage til Finderen. Hvis heller ikke det hjælper, se
- lægger de(t) valgte emne(r) i papirkurven
- dublerer de(t) valgte emne(r)
- aktiverer Sherlock
- aktiverer Info for de(t) valgte emne(r)
- ny mappe med den overordnede mappes indstillinger
- åbn
- åbn og luk samtidig det overordnede vindue
- udskriv
- viser kilden til den valgte henvisning

  lukker vindue

   lukker alle vinduer i det aktive program

    lukker alle vinduer inkl. fanebladvinduer

  starter Hjælp

 eller   annullerer den aktive dialog eller handling

   tager et screenshot af hele skærmen

   tager et screenshot af et område på skærmen, som kan markeres

    tager et screenshot af et vindue

  skifter til næste program

   skifter til forrige program

  viser næste niveau i den valgte mappe i et listevindue

  lukker næste niveau i den valgte mappe i et listevindue

   åbner alle niveauer i den valgte mappe i et listevindue

   lukker alle niveauer i den valgte mappe i et listevindue

Navigering i Finder

  skifter til nærmeste højere niveau

  skifter til nærmeste lavere niveau

  skifter til næste disk

  skifter til forrige disk

   springer til øverste niveau, altså startdisken på skrivebordet

  det samme

  i Åbn-dialog: åbner den valgte fil eller mappe

  i Arkiver/Gem-dialog: opretter ny mappe og åbner den

  i Arkiver som/Gem som-dialog: gem under det indsatte navn

 til springer til første fil eller mappe med det valgte bogstav. Virker også med flere bogstaver.

 i Arkiver/Gem-dialog: skifter mellem listefelt og navnefelt

 aktiverer default-funktionen (den med dobbelt ramme)

  eller afbryder

Stikordsregister

- Advarsler 28
- æblemenu 5
- Æblemenuen 17
- æbletast 7
- anti-aliased 26
- Apple-menuvalg 33
- AppleScript 54
- AppleTalk 41
- Arkiv 10
- arkiv 12
- Arkivdeling 42
- Arkivopdatering 57
- Arkivreferencer 49
- Arkivudveksling 38
- Autoafspil 39
- Backup 57
- Brugere 43
- Brugere & Grupper 43
- brugerflade, grafisk 4
- CMTools 36
- ColorSync 29
- Dato & tid 23
- dialogbox 6
- Diskførstehjælp 58
- dobbeltklik 15
- dobbeltklikke 5
- dokument 12
- Download 48
- Drag&Drop 20
- dynamiske mapper 18
- E-post 48
- ejer 43
- Energibesparelse 24
- ergonomi 15
- faneblad 13
- favoritter 14
- File Transfer Protocol. 49
- filer 13
- Finder-indstillinger 30
- Firewalls 49
- flytte 18
- freeware 21
- FTP 49
- Gæst 43
- generelle oplysninger 32
- Generelt 22
- genopbygning, Skrivebord 58
- genvejsmenuer 14
- Geometri 29
- grafisk brugerflade 4
- Grupper 43
- halvandetklik 1
- harddisk 5
- henvisning 17
- Hjælp 10
- hjælp 55
- Hjælpeprogrammer 49
- Hukommelse 25, 32
- Indeksere, harddisk 52
- Info 32
- Internet-indstillingsass. 45
- Internet-udsnit 20
- Klik 15
- klikke 4
- knapper 31
- komprimeret fil 38
- kontrollinie 5
- Kontrollinien 33
- kopiere 18
- Kvikstart 34
- Lokalitet 56
- Lokalitetsvalg 56
- lukkefelt 11
- Lyd 28
- Mac & PC 38
- Mærker 31
- mappe 12
- Mappeinstrukser 54
- Mappekommandoer 54
- markere 4
- menu 5
- menukommando 5
- menulinie 5
- Modem 50
- MoviePlayer 40
- multimedia 39
- Mus 25
- Name serve 45
- Netværksbrowser 44
- netværkstidsserver 23
- Online-hjælp 55
- Oversigt 10
- papirkurv 17
- PC & Mac 38
- PictureViewer 40
- piletast 6
- plug-in 29
- popupmenu 6
- PPP 41
- PPPop 50
- PRAM 58
- Prestissimo 35
- program 9
- programmenu 5
- programpalet 34
- Programvalg 34
- Quicktime 39
- Rediger 10
- Remote Access 46
- rullebjælke 11
- ScriptEditor 54
- shareware 21, 34
- Sherlock 51
- Skærm 28
- Skærm & lyd 28
- Skift program 34
- skrivebord 4
- Skrivebord, genopbygning 58
- skrivebordsprinter 5
- slettetast 6
- Søge-domain-navne 46
- søgefiler 53
- søgemaskine 53
- Søgeside 48
- søgesteder 53
- Speciel 10
- Standardlayout 32
- Startdisk 25
- starttast 4
- Stuffit Expander 38
- symbol 4
- system 9
- Systemmappe 12
- systemprofil 59
- Tal 25
- Tastatur 33
- tastaturgenvej 16
- TCP/IP 41
- Tekst 25
- Tekst & lyd 6
- Tema 26
- titellinie 11
- Udglatte skifter 26
- Udseende 26
- udskrive 7
- udsnitsfil 20
- Udvidelseskontrol 22
- Vælger 7, 55
- vindue 11
- virus 39
- Web 48
- Zappe PRAM'en 58
- zoomfelt 11

Velkommen til Macintosh

Velkommen til...	3	Æblemenuen	17	Internettet	45
Hvad finder du her?	3	Dynamiske mapper	18	TCP/IP	45
... og hvad skal din Mac kunne?	3	Flytte eller kopiere	18	Remote Access	46
Lidt teknisk snak	3	Hvor er mappen?	19	Internet	48
Hjælp under læsningen	3	Flytning med titellinien	19	Ring op til nettet	50
Tak til...	3	Udsnitsmagi	20	Sherlock	51
Spænd bæltet...	3	Træk & anbring –som en fil	20	Søge efter filer...	51
Du tænder for din Mac ...	4	Fra program til program	20	... efter indhold	52
Skrivebordet	4	Internet-udsnit	20	... og på Internettet	53
Arbejdsflade og arkivskab	4	Din personlige Mac	21	AppleScript	54
Harddisken	5	Kontrolpaneler	21	Mappekommandoer	54
Skrivebordsprinter	5	Generelt	22	Online-hjælp	55
Internet-symboler	5	Dato & tid	23	Lokalitetsvalg	56
Papirkurven	5	Energibesparelse	24	Arkivopdatering	57
Menulinie	5	Hukommelse	25	Problemer, vedligeholdelse	58
Æblemenuen	5	Mus	25	Diskførstehjælp	58
Programmenuen	5	Startdisk	25	Genopbyggelse Skrivebord	58
Uret	5	Tal	25	Zappe PRAM'en	58
Kontrollinien	5	Tekst	25	Apple-systemprofil	59
Brug Mac'en til noget	6	Brugerflade-kontrolpaneler	26	Efterord	60
Et program	6	Udseende	26	Tastaturgenveje	61
Skriv et brev	6	Skærm & lyd	28	Stikordsregister	63
Gemme	6	ColorSync	29		
Udskrive	7	Flere muligheder	30		
Ændre i brevet	7	Finder-indstillinger	30		
Slukke Mac'en	8	Informationer	32		
Finder	9	Apple-menuvalg	33		
Menulinie og kommandoer	10	Kontrollinien	33		
Rediger	10	Tastatur	33		
Oversigt	10	Programvalg	34		
Speciel	10	Kvikstart	34		
Hjælp	10	Skift program	34		
Vinduer, mapper og ...	11	Mere tilpasning	34		
Udenom et vindue	11	Prestissimo	35		
Vinduets indhold	12	CMTools	36		
Filer	12	Mac & PC	38		
Et vindue som faneblad	13	Quicktime og multimedia	39		
Genvejsmenuer	14	Indstilling af QuickTime	39		
Musetræk på mange måder	15	Movieplayer ≈	40		
Lidt om ergonomi	15	Netværk	41		
Det basale musetræk	15	Lokalt netværk	41		
Klik og dobbeltklik	15	AppleTalk	41		
Lidt om harddisken	16	Arkivdeling	42		
Alting på rette plads	16	Brugere & Grupper	43		
Henvisninger	17	Netværksbrowser	44		

ISBN 87-90785-14-2

9 788790 785147

KnowWare